

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1970 Nr. 176

A. TITEL

*Statuut van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs,
Wetenschap en Cultuur;
Londen, 16 november 1945*

B. TEKST

De Engelse en de Franse tekst van het Statuut zijn bij Koninklijk besluit van 25 februari 1947 bekendgemaakt in *Stb.* H 62.

Het Statuut is overeenkomstig artikel XIII, eerste lid, een elftal malen gewijzigd door de Algemene Vergadering der Organisatie, laatstelijk in haar twaalfde zitting. De Engelse en de Franse tekst van het Statuut, met daarin opgenomen de wijzigingen welke tot op de tiende zitting van de Algemene Vergadering der Organisatie werden aangenomen, zijn geplaatst in *Trb.* 1960, 131. Voor de laatste wijzigingen van het Statuut zie rubriek J van *Trb.* 1968, 56.

C. VERTALING

De vertaling in het Nederlands van het Statuut is bij Koninklijk besluit van 25 februari 1947 bekendgemaakt in *Stb.* H 62.

De vertaling in het Nederlands van het Statuut, zoals gewijzigd tot op de tiende zitting van de Algemene Vergadering der Organisatie, is geplaatst in *Trb.* 1960, 131. Voor de vertaling van de laatste wijziging zie *Trb.* 1968, 56, rubriek J.

D. GOEDKEURING

Zie *Trb.* 1960, 131.

E. BEKRACHTIGING

Zie *Trb.* 1960, 131, *Trb.* 1965, 78, *Trb.* 1966, 114, *Trb.* 1968, 56 en *Trb.* 1969, 97.

F. TOETREDINGG. INWERKINGTREDING

Zie *Trb.* 1960, 131.

I. OPZEGGING

Zie *Trb.* 1960, 131 en *Trb.* 1967, 44.

J. GEGEVENS

Zie *Trb.* 1960, 131, *Trb.* 1965, 78, *Trb.* 1966, 114, *Trb.* 1967, 44, *Trb.* 1968, 56 en *Trb.* 1969, 97.

1. Voorgeschiedenis.

De Internationale Organisatie voor Intellectuele Samenwerking

3. Voor het 23 september 1936 te Genève tot stand gekomen Verdrag nopens het gebruik van de radio-omroep in het belang van de vrede zie ook *Trb.* 1970, 24.

2. Verwijzingen.

Voor het op 26 juni 1945 te San Francisco tot stand gekomen Handvest der Verenigde Naties zie ook *Trb.* 1969, 104.

Voor het op 26 juni 1945 te San Francisco tot stand gekomen Statuut van het Internationaal Gerechtshof zie ook *Trb.* 1970, 00.

4. Uitvoering van het Statuut.

Artikel XII juncto artikel 105 van het Handvest der Verenigde Naties.

Voor het op 21 november 1947 te New York tot stand gekomen Verdrag nopens de voorrechten en immuniteiten van de Gespecialiseerde Organisaties zie ook *Trb.* 1969, 233.

Volgens artikel IV, vierde lid, van het Statuut dienen de aanbevelingen van de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur door de Lid-Staten aan de bevoegde autoriteiten te worden overgelegd. In een UNESCO-memorandum wordt een nadere uiteenzetting over deze autoriteiten en de verplichting om aanbevelingen over te leggen gegeven; het desbetreffende gedeelte van de tekst van dit memorandum luidt als volgt:

II. Nature of the "competent authorities"

5. "The competent authorities, in the meaning of Article IV, paragraph 4, of the Constitution, are those empowered, under the Constitution or the laws of each Member State, to enact the laws, issue the regulations or take any other measures necessary to give effect to conventions or recommendations. It is for the government of each Member State to specify and indicate those authorities which are competent in respect of each convention and recommendation."

6. "A distinction should, in this context, be drawn between the authorities which are competent to "enact" laws or "issue" regulations, on the one hand, and the government departments responsible for studying or preparing the laws or regulations which may be enacted or issued by those authorities and for submitting appropriate proposals to them, on the other. The definition adopted by the General Conference at its previous session shows clearly that the constitutional obligation laid down in Article IV, paragraph 4, relates to the former and not to the latter."

III. Extent of the obligation to submit conventions and recommendations to the "competent authorities" and time-limits

7. "The General Conference feels bound to draw attention to the distinction to be drawn between the obligation to submit an instrument to the competent authorities, on the one hand, and the ratification of a convention or the acceptance of a recommendation, on the other. Their submission to the competent authorities does not imply that conventions should necessarily be ratified or that recommendations should be accepted in their entirety. On the other hand, it is incumbent on Member States to submit *all* recommendations and conventions *without exception* to the competent authorities, even if measures of ratification or acceptance are not contemplated in a particular case."

8. "The General Conference also feels it desirable to point out once again that the obligation to submit the instruments adopted by the General Conference to the "competent authorities" is incumbent upon all Member States and consequently on those among these States which have been unable to declare themselves in favour of the adoption of the instrument concerned, even though they might consider it desirable not to ratify or accept a convention or give effect to the provisions of a recommendation."

9. "Although "submission" is a general obligation imposed by the Constitution, this obligation does not mean that the ratification or acceptance of a convention or the application of a recommendation must be proposed to the "competent authorities", the governments enjoy full freedom, in this matter, with regard to the nature of the proposals they deem fit to make."

10. "... The General Conference wishes to point out that, while States are under a strict obligation to submit conventions and recommendations to the competent authorities, that is, to "those empowered, under the Constitution or the laws of each Member State, to enact the laws, issue the regulations or take any other measures necessary to give effect to conventions or recommendations", within a specified time-limit, the competent authorities, on the other hand, are under no obligation to enact such laws or issue such regulations, which may be enacted or issued without any time-limit."

De vertaling in het Nederlands van de beide op 5 december 1956 te New Delhi door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aangenomen aanbevelingen inzake internationale beginselen van toepassing op archeologische opgravingen (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 4 e.v.) en inzake internationale prijsvragen op het gebied van de bouwkunde en de stedebouw (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 12 e.v.; zie voor de vertaling blz. 13 e.v. hieronder) luidt als volgt:

**Aanbeveling inzake internationale beginselen
van toepassing op archeologische opgravingen**

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar negende zitting, van 5 november tot 5 december 1956 te New Delhi gehouden,

Van oordeel zijnde dat de beste waarborg voor het behoud van overblijfselen uit het verleden wordt gevormd door de eerbied en de liefde die de volken zelf daarvoor gevoelen en ervan overtuigd dat zodanige gevoelens in hoge mate kunnen worden versterkt door daartoe strekkende maatregelen, die zijn ingegeven door het verlangen van de Lid-Staten de wetenschap en de internationale betrekkingen te bevorderen,

Ervan overtuigd dat de gevoelens opgewekt door de beschouwing en bestudering van overblijfselen uit het verleden sterk bijdragen tot het kweken van wederzijds begrip tussen de naties en dat het derhalve bijzonder gewenst is tot internationale samenwerking te komen ten aanzien van deze overblijfselen en in alle mogelijke opzichten de vervulling van hun maatschappelijke taak te bevorderen,

Overwegend dat hoewel de afzonderlijke Staten zich meer rechtstreeks bezighouden met de oudheidkundige ontdekkingen die op hun grondgebied worden gedaan, niettemin de gehele internationale gemeenschap door deze ontdekkingen wordt verrijkt,

Overwegend dat de geschiedenis van de mens mede inhoudt kennis omtrent alle verschillende beschavingen en dat het derhalve noodzakelijk

is dat, in het algemeen belang, alle oudheidkundige overblijfselen worden bestudeerd en zo mogelijk behouden en in veilige bewaring worden gesteld,

Ervan overtuigd dat het in hoge mate wenselijk is dat de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van het oudheidkundig erfgoed zich richten naar bepaalde gemeenschappelijke beginselen die aan de ervaring zijn getoetst en die worden toegepast door de nationale oudheidkundige diensten,

Van oordeel zijnde dat, hoewel het uitvaardigen van voorschriften voor opgravingen in de eerste plaats tot de binnenlandse rechtsbevoegdheid van iedere Staat behoort, dit beginsel in overeenstemming gebracht moet worden met dat van een ruim geïnterpreteerde en in vrijheid aanvaarde internationale samenwerking,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende internationale beginselen van toepassing op oudheidkundig bodemonderzoek, die als punt 9.4.3. op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbende tijdens haar achtste zitting dat deze voorstellen op internationaal niveau dienen te worden vastgelegd door middel van een aanbeveling aan de Lid-Staten,

Neemt op vijf december 1956 de volgende Aanbeveling aan:

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderstaande voorschriften toepassen door het nemen van wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte beginselen en normen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten deze Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organisaties die zich bezighouden met oudheidkundige opgravingen en musea.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten op door haar vast te stellen tijdstippen en wijze aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben genomen om uitvoering te geven aan deze Aanbeveling.

I. BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN

Oudheidkundige opgravingen

1. In deze Aanbeveling wordt onder oudheidkundige opgravingen verstaan alle onderzoek gericht op het ontdekken van voor de oudheidkunde van belang zijnde voorwerpen, ongeacht of zulk onderzoek het afgraven van gronden of stelselmatig bodemonderzoek inhoudt, dan wel wordt uitgevoerd in de bedding of de ondergrond van binnenlandse of territoriale wateren van een Lid-Staat.

Beschermd goed

2. De bepalingen van deze Aanbeveling zijn van toepassing op alle overblijfselen waarvan het behoud in het algemeen belang is vanuit

het oogpunt van geschiedenis of kunst en architectuur, waarbij elke Lid-Staat vrij is, het meest geschikte criterium aan te leggen voor de beoordeling van het algemeen belang van op zijn grondgebied gevonden voorwerpen. Met name dienen de bepalingen van deze Aanbeveling van toepassing te zijn op monumenten en roerende of onroerende voorwerpen van oudheidkundig belang in de ruimste zin van het woord.

3. Het voor de beoordeling van het algemeen belang van oudheidkundige overblijfselen aangelegde criterium kan variëren, naar gelang het betreft het behoud van zodanig goed of de verplichting van de opgraver of vinder zijn ontdekkingen aan te geven.

(a) In het eerste geval dient het criterium uitgaande van het behoud van alle voorwerpen ouder dan een bepaald tijdstip te worden losgelaten en vervangen door een criterium waardoor de bescherming wordt uitgebreid tot alle voorwerpen uit een bepaald tijdperk of van een bij de wet vastgestelde minimum-ouderdom.

(b) In het laatste geval dient iedere Lid-Staat veel ruimere criteria aan te leggen, die de opgraver of vinder verplichten tot aangifte van elk voor de oudheidkunde van belang zijnd voorwerp, roerend of onroerend, dat hij eventueel ontdekt.

II. ALGEMENE BEGINSELEN

Bescherming van het oudheidkundig erfgoed

4. Iedere Lid-Staat dient de bescherming van zijn oudheidkundig erfgoed te verzekeren, daarbij ten volle rekening houdend met de vraagstukken die zich voordoen in verband met opgravingen en in overeenstemming met de bepalingen van deze Aanbeveling.

5. In het bijzonder dient elke Lid-Staat:

(a) oudheidkundige onderzoeken en opgravingen te binden aan voorafgaande machtiging door de bevoegde autoriteit;

(b) personen die oudheidkundige overblijfselen vinden te verplichten deze zo spoedig mogelijk bij de bevoegde autoriteit aan te geven;

(c) sancties vast te stellen voor inbreuk op deze voorschriften;

(d) niet-aangegeven voorwerpen in beslag te doen nemen;

(e) de wettelijke status van de oudheidkundige ondergrond te omschrijven en daar waar erkend is dat deze ondergrond staatseigendom is, dit feit uitdrukkelijk in zijn wetgeving te vermelden;

(f) te overwegen de voornaamste bestanddelen van zijn oudheidkundig erfgoed te classificeren als historische monumenten.

Beschermend orgaan: Oudheidkundige opgravingen

6. Hoewel verschillende tradities en ongelijke financiële middelen het onmogelijk maken dat alle Lid-Staten een eenvormig organisatorisch

stelsel aannemen voor de administratieve diensten die verantwoordelijk zijn voor opgravingen, dienen niettemin bepaalde gemeenschappelijke beginselen te gelden voor alle nationale oudheidkundige diensten:

(a) De oudheidkundige dienst dient voor zover mogelijk te ressorteren onder de centrale overheid – of althans een organisatie te zijn die bij de wet van de nodige middelen is voorzien om alle eventueel vereiste noodmaatregelen te kunnen treffen. Naast het geven van algemene leiding aan de oudheidkundige arbeid dient deze dienst samen te werken met onderzoek-instellingen en universiteiten voor de technische opleiding van opgravers. Dit orgaan dient ook een centrale documentatie op te zetten, met inbegrip van kaarten, van zijn roerende en onroerende monumenten en bijkomende documentatie voor ieder belangrijk museum of keramische of ikonografische verzameling, enz.

(b) Er dienen stappen te worden genomen om met name de regelmatige voorziening van fondsen te verzekeren voor: (i) het op bevredigende wijze doen functioneren van de diensten; (ii) het uitvoeren van een werkprogramma dat overeenkomt met de oudheidkundige bronnen van het land, met inbegrip van wetenschappelijke publikaties; (iii) het uitoefenen van toezicht op toevallige ontdekkingen; (iv) het voorzien in het onderhoud van plaatsen van opgraving en monumenten.

7. Iedere Lid-Staat dient zorgvuldig toezicht te houden op de restauratie van ontdekte oudheidkundige overblijfselen en voorwerpen.

8. Van de bevoegde autoriteit dient vooraf goedkeuring te worden verkregen voor de verwijdering van monumenten die *in situ* behoren te worden behouden.

9. Iedere Lid-Staat dient te overwegen een bepaald aantal oudheidkundige vindplaatsen uit verschillende tijdperken geheel of gedeeltelijk onaangeroerd te laten opdat bij het onderzoek daarvan voordeel zou kunnen worden getrokken uit verbeterde technieken en verder gevorderde oudheidkundige kennis. Op elk van de grotere terreinen waar thans opgravingen worden verricht zouden, voor zover de aard van het land zulks toelaat, op verscheidene plaatsen duidelijk begrensde „bewijs”-gebieden intact kunnen worden gelaten, ten einde latere verificatie van de stratigrafie en de oudheidkundige samenstelling van de plaats mogelijk te maken.

Opbouw van centrale en regionale verzamelingen

10. Aangezien de oudheidkunde een vergelijkende wetenschap is dient bij het opzetten en organiseren van musea en reserve-verzamelingen rekening te worden gehouden met de behoefte aan een zo groot mogelijke vergemakkelijking van de vergelijkende arbeid. Hiertoe zouden centrale en regionale verzamelingen kunnen worden opgebouwd of in uitzonderingsgevallen plaatselijke verzamelingen op plaatsen van een bijzondere oudheidkundige betekenis, wat de voorkeur verdient boven kleine

verspreide verzamelingen, die naar verhouding voor weinig mensen toegankelijk zijn. Deze instellingen zouden permanent moeten beschikken over de administratieve voorzieningen en de wetenschappelijke staf die nodig zijn om het behoud van de tentoongestelde voorwerpen te verzekeren.

11. Op plaatsen van een bijzondere oudheidkundige betekenis dient een kleine tentoonstelling van opvoedende aard – eventueel een museum – te worden opgezet om de bezoekers te doordringen van het belang van de oudheidkundige overblijfselen.

Opvoeding van het publiek

12. De bevoegde autoriteit dient opvoedende maatregelen te treffen om eerbied en liefde voor de overblijfselen uit het verleden op te wekken en te ontwikkelen door het onderwijzen van geschiedenis, de deelneming van studenten aan bepaalde opgravingen, het openbaar maken via de pers van oudheidkundige gegevens verstrekt door erkende deskundigen, de organisatie van tochten onder leiding van een gids, tentoonstellingen en lezingen over de methoden van opgraving en de bereikte resultaten, de overzichtelijke opstelling van onderzochte oudheidkundige vindplaatsen en ontdekte monumenten en de publikatie van goedkope en eenvoudig geschreven monografieën en gidsen. Ten einde het publiek aan te moedigen deze plaatsen te bezoeken, dienen de Lid-Staten alle nodige voorzieningen te treffen om de toegang te vergemakkelijken.

III. VOORSCHRIFTEN TER REGELING VAN OPGRAVINGEN EN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Aan buitenlanders verstrekte machtiging tot het verrichten van opgravingen

13. Iedere Lid-Staat op wiens grondgebied opgravingen zullen worden verricht, dient algemene regels vast te stellen betreffende het verstrekken van concessies voor opgravingen, de door de opgraver na te leven voorwaarden, vooral aangaande het door de nationale autoriteiten uitgeoefende toezicht, de looptijd van de concessie, de redenen die de intrekking ervan kunnen rechtvaardigen, de opschorting van werk of de overdracht daarvan door de gemachtigde opgraver aan de nationale oudheidkundige dienst.

14. De aan een buitenlandse opgraver opgelegde voorwaarden dienen dezelfde te zijn als die welke voor de eigen onderdanen gelden. In de akte van concessie dienen derhalve geen bijzondere bepalingen te worden opgenomen die niet dringend noodzakelijk zijn.

Internationale samenwerking

15. In het hogere belang van de oudheidkunde en van de internationale samenwerking dienen Lid-Staten door een liberaal beleid opgravin-

gen aan te moedigen. Zij zouden bevoegde personen of wetenschappelijke instellingen, ongeacht hun nationaliteit, kunnen toestaan op voet van gelijkheid een aanvraag in te dienen voor de opgravingsconcessie. De Lid-Staten dienen opgravingen uitgevoerd door gecombineerde groepen van wetenschapsmensen uit hun eigen land en van oudheidkundigen die buitenlandse instellingen vertegenwoordigen of door internationale groepen aan te moedigen.

16. Wanneer een buitenlandse groep een concessie wordt verleend dient de vertegenwoordiger van de Staat die de concessie verleent – indien een zodanige persoon wordt benoemd – voor zover mogelijk ook een oudheidkundige te zijn die de groep kan helpen en daarmee kan samenwerken.

17. Aan Lid-Staten die van de nodige middelen voor de organisatie van oudheidkundig bodemonderzoek in het buitenland verstoken zijn, dienen faciliteiten te worden verleend voor het zenden van oudheidkundigen naar plaatsen waar door andere Lid-Staten wordt gewerkt, met toestemming van de leider van de opgravingen.

18. Een Lid-Staat wiens technische of andere middelen ontoereikend zijn voor het wetenschappelijk verrichten van een o graving, dient een beroep te kunnen doen op de deelneming van buitenlandse deskundigen of op een buitenlandse groep om haar ter hand te nemen.

Wederkerige waarborgen

19. De machtiging opgravingen uit te voeren dient alleen verleend te worden aan instellingen die vertegenwoordigd worden door bevoegde oudheidkundigen of aan personen die zodanige onaanvechtbare wetenschappelijke, morele en financiële waarborgen bieden dat daardoor wordt verzekerd dat opgravingen worden voltooid overeenkomstig de bepalingen van de akte van concessie en binnen het vastgestelde tijdsbestek.

20. Anderzijds dient, wanneer buitenlandse oudheidkundigen machtiging tot het verrichten van opgravingen is verleend, deze machtiging hun een voldoende lange arbeidsperiode te waarborgen en voldoende zekerheid om hun taak te vergemakkelijken en hen te beschermen tegen een ongerechtvaardigde intrekking van de concessie ingeval zij bijvoorbeeld om als geldig aangemerkte redenen verplicht zijn, hun werk voor een bepaalde tijd te onderbreken.

Behoud van oudheidkundige overblijfselen

21. De akte van concessie dient de verplichtingen van de opgraver tijdens en na voltooiing van zijn arbeid te omschrijven. De akte dient met name te voorzien in de bewaking, het onderhoud en de restauratie van de plaats, te zamen met de conservering, tijdens en bij voltooiing van zijn arbeid, van opgegraven voorwerpen en monumenten. De akte

dient voorts aan te geven welke eventuele hulp de opgraver bij het nakomen van zijn verplichtingen zou kunnen verwachten van de Staat die de concessie verleent indien deze verplichtingen te drukkend zouden blijken.

Toegang tot plaatsen van opgraving

22. Bevoegde deskundigen van alle nationaliteiten dient te worden toegestaan een plaats te bezoeken voordat een verslag van de arbeid wordt gepubliceerd en, met toestemming van de leider van de opgravingen, zelfs tijdens de arbeid. Dit recht dient de wetenschappelijke rechten van de opgraver op zijn vondsten op generlei wijze te schaden.

Overdracht van vondsten

23. (a) Iedere Lid-Staat dient duidelijk de beginselen te omschrijven die op zijn grondgebied gelden ten aanzien van de beschikking over vondsten bij opgravingen.

(b) Vondsten dienen in de eerste plaats te worden aangewend voor het opbouwen in de musea van het land, waar de opgravingen worden verricht, van volledige verzamelingen die in alle opzichten representatief zijn voor de beschaving, de geschiedenis, de kunst en de architectuur van dat land.

(c) Met als voornaamste doel de bevordering van oudheidkundige studies door de verspreiding van originele stukken, zou de autoriteit die de concessie verleent na de wetenschappelijke publikatie kunnen overwegen aan de bevoegde opgraver een aantal vondsten uit zijn opgraving toe te wijzen, die duplicaten of meer in het algemeen voorwerpen of groepen voorwerpen zijn die kunnen worden vrijgegeven wegens hun gelijksoortigheid met andere voorwerpen uit dezelfde opgraving. De teruggave aan de opgraver van voorwerpen gevonden bij de opgravingen dient altijd afhankelijk te worden gesteld van de voorwaarde dat zij binnen een vastgestelde periode ter beschikking worden gesteld van wetenschappelijke centra die voor het publiek toegankelijk zijn, met dien verstande dat indien niet aan deze voorwaarde wordt voldaan, of niet langer wordt voldaan, de vrijgegeven voorwerpen zullen worden teruggegeven aan de autoriteit die de concessie verleent.

(d) Tijdelijke uitvoer van vondsten, met uitzondering van voorwerpen die buitengewoon breekbaar of van nationaal belang zijn, dient te worden toegestaan op verzoek van een publieke of particuliere wetenschappelijke instelling, indien de bestudering van deze vondsten in de Staat die de concessie verleent niet mogelijk is wegens het ontbreken van bibliografische of wetenschappelijke faciliteiten of wordt belemmerd doordat de vondsten moeilijk toegankelijk zijn.

(e) Iedere Lid-Staat dient te overwegen, voorwerpen die niet nodig zijn in de nationale verzamelingen af te staan aan, uit te wisselen met of te deponeren in buitenlandse musea.

Wetenschappelijke rechten; rechten en plichten van de opgraver

24. (a) De Staat die de concessie verleent dient de opgraver voor een redelijke periode de wetenschappelijke rechten op zijn vondsten te waarborgen.

(b) De Staat die de concessie verleent dient van de opgraver te eisen dat deze de resultaten van zijn arbeid publiceert binnen het in de akte aangegeven tijdvak, of wanneer zulke bepalingen niet in de akte zijn opgenomen, binnen een redelijk tijdsverloop. Dit tijdvak dient niet langer te zijn dan twee jaar voor een voorlopig verslag. Gedurende een tijdvak van vijf jaar na de ontdekking dienen de bevoegde oudheidkundige autoriteiten zich ertoe te verbinden, de volledige verzameling van de vondsten of de desbetreffende wetenschappelijke documentatie niet vrij te geven voor uitvoerige bestudering zonder de schriftelijke toestemming van de opgraver. Onder dezelfde voorwaarden dienen deze autoriteiten ook de fotografische of andere reproductie van nog ongepubliceerd oudheidkundig materiaal te beletten. Ten einde, indien zulks gewenst wordt, de gelijktijdige publikatie van het voorlopige verslag in beide landen mogelijk te maken, dient de opgraver op verzoek een exemplaar van zijn tekst aan deze autoriteiten voor te leggen.

(c) Wetenschappelijke publikaties omtrent oudheidkundig onderzoek en uitgegeven in een niet in ruime kring gebezigde taal, dienen een korte samenvatting en zo mogelijk een inhoudsopgave en onderschriften bij illustraties te omvatten, die zijn vertaald in een meer verbreide taal.

Documentatie met betrekking tot opgravingen

25. Afhankelijk van de bepalingen vervat in paragraaf 24 dienen de nationale oudheidkundige diensten voor zover mogelijk hun documentatie en reserve-verzamelingen van oudheidkundig materiaal zonder beperkingen voor onderzoek en bestudering ter beschikking te stellen van opgravers en bevoegde deskundigen, vooral van diegenen aan wie een concessie voor een bepaalde plaats is verleend of die er een wensen te verkrijgen.

Regionale bijeenkomsten en wetenschappelijke discussies

26. Ten einde de bestudering van vraagstukken van gemeenschappelijk belang te vergemakkelijken, zouden de Lid-Staten van tijd tot tijd regionale bijeenkomsten kunnen beleggen die worden bijgewoond door vertegenwoordigers van de oudheidkundige diensten van belangstellende Staten. Op gelijke wijze zou iedere Lid-Staat op zijn grond arbeidende opgravers kunnen aanmoedigen tot het bijwonen van wetenschappelijke discussies.

IV. HANDEL IN ANTIQUITEITEN

27. In het hogere belang van het gemeenschappelijke oudheidkundige erfgoed dient iedere Lid-Staat de uitvaardiging te overwegen van voorschriften tot regeling van de handel in antiquiteiten, opdat verzekerd wordt dat deze handel niet de smokkel in oudheidkundig materiaal bevordert of de bescherming van plaatsen en de verzameling van materiaal voor openbare expositie nadelig beïnvloedt.

28. Buitenlandse musea dienen, ten einde hun wetenschappelijke en opvoedkundige doelstellingen te verwezenlijken, in staat te zijn voorwerpen te verwerven die zijn ontheven van beperkingen op grond van de vigerende wetten in het land van herkomst.

V. BETEUGELING VAN CLANDESTIENE OPGRAVINGEN EN VAN DE ONRECHTMATIGE UITVOER VAN OUDHEIDKUNDIGE VONDSTEN

Bescherming van oudheidkundige vindplaatsen tegen clandestiene opgravingen en beschadiging

29. Iedere Lid-Staat dient alle nodige maatregelen te treffen om clandestiene opgravingen en beschadiging te voorkomen van monumenten omschreven in de paragrafen 2 en 3 hierboven, alsook om de uitvoer van aldus verkregen voorwerpen te beletten.

Internationale samenwerking bij betugelende maatregelen

30. Alle nodige maatregelen dienen te worden genomen opdat musea, waaraan oudheidkundige voorwerpen worden aangeboden, nagaan of er geen reden is om aan te nemen dat deze voorwerpen zijn verkregen door clandestiene opgraving, diefstal of op andere wijze die als onrechtmatig wordt beschouwd door de bevoegde autoriteiten van het land van herkomst. Verdachte aanbiedingen en alle bijzonderheden daaromtrent dienen onder de aandacht te worden gebracht van de betrokken diensten. Wanneer oudheidkundige voorwerpen zijn verworven door musea dienen zo spoedig mogelijk voldoende bijzonderheden te worden gepubliceerd om ze te identificeren en dient de wijze waarop ze werden verworven bekend te worden gemaakt.

Terugkeer van voorwerpen naar hun land van herkomst

31. Opgravingsdiensten en musea dienen elkaar bijstand te verlenen om het terugkrijgen te verzekeren of te vergemakkelijken van voorwerpen die clandestien opgegraven dan wel gestolen zijn en van alle voorwerpen die zijn uitgevoerd in strijd met de wetten van het land van herkomst. Het is wenselijk dat iedere Lid-Staat de nodige maatregelen treft om dit terugkrijgen te verzekeren. Deze beginselen dienen te gelden

in geval van tijdelijke uitvoer zoals bedoeld in paragraaf 23 (c), (d) en (e) hierboven, indien de voorwerpen niet binnen de vastgestelde tijd zijn geretourneerd.

VI. OPGRAVINGEN IN BEZET GEBIED

32. In geval van een gewapend conflict dient een Lid-Staat die het grondgebied van een andere Staat bezet zich te onthouden van het verrichten van oudheidkundige opgravingen in het bezette gebied. In geval er toevallige vondsten worden gedaan, met name tijdens militaire werkzaamheden, dient de bezettende macht alle mogelijke maatregelen te treffen ter bescherming van deze vondsten die na beëindiging van de vijandelikheden moeten worden overgedragen aan de bevoegde autoriteiten van het voordien bezette gebied, te zamen met alle desbetreffende documentatie.

VII. BILATERALE OVEREENKOMSTEN

33. Wanneer zulks nodig of wenselijk blijkt dienen de Lid-Staten bilaterale overeenkomsten te sluiten ter regeling van aangelegenheden van gemeenschappelijk belang die voortvloeien uit de toepassing van deze Aanbeveling.

Aanbeveling inzake internationale prijsvragen op het gebied van de bouwkunde en de stedenbouw

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar negende zitting, van 5 november tot 5 december 1956 te New Delhi gehouden,

Tijdens haar achtste zitting in beginsel haar goedkeuring gehecht hebbend aan de Standaardvoorschriften voor internationale prijsvragen op het gebied van de bouwkunde en de stedenbouw, bedoeld om richtlijnen te verstreken voor de opstelling van programma's voor internationale prijsvragen, in het belang van zowel de organisatoren als de deelnemers, en deze Standaardvoorschriften aan de Lid-Staten toegezonden hebbend,

Aan haar voorgelegd zijnde nieuwe voorstellen inzake internationale prijsvragen op het gebied van de bouwkunde en de stedenbouw, die als punt 9.4.4 op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbende tijdens haar achtste zitting dat deze voorstellen tot internationale voorschriften zouden moeten worden gemaakt door middel van een aanbeveling aan de Lid-Staten,

Neemt op vijf december 1956 de volgende Aanbeveling aan:

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderstaande voorschriften toepassen door het nemen van wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in de onderhavige Aanbeveling vervatte beginselen en normen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderhavige Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organisaties die zich bezighouden met prijsvragen op het gebied van de bouwkunde en de stedenbouw en van nationale verenigingen van architecten en stedenbouwkundigen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten op door haar vast te stellen tijdstippen en wijze aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben gedaan om uitvoering te geven aan de onderhavige Aanbeveling.

I. BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN

1. (a) Voor de toepassing van deze Aanbeveling is de aanduiding „internationaal” van toepassing op alle prijsvragen waarin architecten of stedenbouwkundigen van meer dan één land tot deelneming worden uitgenodigd.

(b) Internationale prijsvragen kunnen open of besloten zijn: (i) prijsvragen waaraan vaklieden van twee of meer landen kunnen deelnemen worden open genoemd; (ii) prijsvragen die beperkt zijn tot bepaalde door de organisatoren uitgenodigde vaklieden worden besloten genoemd.

(c) Internationale prijsvragen kunnen uit één of twee delen bestaan.

II. ORGANISATIE VAN INTERNATIONALE PRIJSVRAGEN

2. De aankondiging van een internationale prijsvraag dient een omschrijving van de soort van de prijsvraag te bevatten en een duidelijke uiteenzetting van het doel van de prijsvraag. Zij dient aan te geven of de prijsvraag open of besloten is en of de prijsvraag uit één of twee delen bestaat.

3. Het programma van een internationale prijsvraag dient te worden opgesteld in overleg met de Internationale Unie van Architecten.

4. Het programma van een internationale prijsvraag dient duidelijk aan te geven: het doel van de prijsvraag, een nauwkeurige omschrijving van de aard van het probleem en de feitelijke voorwaarden waaraan bij de opstelling van het ontwerp moet worden voldaan.

5. De voorwaarden en het programma van een internationale prijsvraag dienen voor alle deelnemers gelijk te zijn, ongeacht hun nationaliteit.

6. De aankondiging van een open internationale prijsvraag dient internationaal en op basis van onpartijdigheid te geschieden.

III. DE BEOORDELING BIJ INTERNATIONALE PRIJSVRAGEN

7. In de jury dient de meerderheid te worden gevormd door bevoegde vaklieden.

8. In de jury dienen ook personen zitting te hebben van een andere nationaliteit dan die van het land dat de prijsvraag uitschrijft.

IV. MAATREGELEN TEN VERVOLGE OP INTERNATIONALE PRIJSVRAGEN

9. Het bedrag van de prijzen, beloningen en vergoeding aangegeven in het programma van een internationale prijsvraag dient in verhouding te staan tot de omvang van het programma, de aard ervan en het van de deelnemer verlangde werkstuk.

10. De winnaar van een internationale prijsvraag dienen voldoende waarborgen te worden gegeven ten aanzien van zijn medewerking aan de uitvoering van het werkstuk. Indien het ontwerp niet wordt uitgevoerd, dient te worden voorzien in de mogelijkheid dat een vergoeding wordt gegeven die in verhouding staat tot de waarde van het ontwerp.

11. Er dienen passende stappen te worden ondernomen ter bescherming van de auteursrechten en de eigendomsrechten van alle deelnemers ten aanzien van de ontwerpen die zij voor een internationale prijsvraag inzenden.

12. De resultaten van een internationale prijsvraag dienen openbaar te worden gemaakt en de voor de prijsvraag ingezonden ontwerpen dienen in het openbaar te worden tentoongesteld.

13. Er dient een voorziening te worden getroffen voor een beroep op de goede diensten van de Internationale Unie van Architecten voor de regeling van enigerlei geschil dat zich kan voordoen in verband met een internationale prijsvraag.

V. STANDAARDVOORSCHRIFTEN

14. De organisatoren van internationale prijsvragen dienen zich te richten naar de bepalingen van de Standaardvoorschriften die als bijlage bij de onderhavige Aanbeveling zijn gevoegd.

BIJLAGE

STANDAARDVOORSCHRIFTEN VOOR INTERNATIONALE
PRIJSVRAGEN OP HET GEBIED VAN DE BOUWKUNDE EN
DE STEDEBOUWI. *Inleiding*

Het doel van deze voorschriften is het verstrekken van richtlijnen voor de opstelling van programma's voor internationale prijsvragen, in het belang van zowel de organisatoren als de deelnemers.

Artikel 1

De aanduiding „internationaal” is van toepassing op alle prijsvragen waarbij de architecten en stedenbouwkundigen van meer dan één land tot deelneming worden uitgenodigd.

II. *Organisatie en aankondiging van prijsvragen*

Artikel 2

Internationale prijsvragen kunnen open of besloten zijn. Prijsvragen waaraan vaklieden uit twee of meer landen kunnen deelnemen worden open genoemd. Prijsvragen die beperkt zijn tot bepaalde door de organisatoren uitgenodigde vaklieden worden besloten genoemd.

Artikel 3

De voorwaarden en het programma van een internationale prijsvraag dienen voor alle deelnemers gelijk te zijn.

Artikel 4

Open internationale prijsvragen, met een algemene opgave van de voorwaarden, dienen door de organisatoren te worden aangekondigd in vakbladen en tijdschriften in de onderscheiden landen, zoveel mogelijk tegelijkertijd en zo lang van tevoren dat degenen die belangstelling hebben en het volledige programma kunnen verkrijgen tegen de tijd waarop de prijsvraag wordt uitgeschreven. In deze aankondiging dient van elk land de instelling te worden vermeld waar het volledige programma van de prijsvraag en alle bijbehorende bescheiden zijn gedeponneerd, evenals de mededeling dat overeenkomstig artikel 51 van deze voorschriften het programma voor advies is voorgelegd aan de Internationale Unie van Architecten.

Artikel 5

Ten einde belangstellende personen in staat te stellen na te gaan of de voorwaarden van het programma zoals dat aan hen is verstrekt, inderdaad voor alle landen en alle deelnemers dezelfde zijn, dient een tekst van het programma officieel te worden gedeponneerd bij de Internationale Unie van Architecten.

Artikel 6

Ieder programma dat niet wordt gepubliceerd in een van de officiële talen van de Internationale Unie van Architecten (Engels, Frans en Russisch) dient vergezeld te gaan van een vertaling in ten minste een van deze talen.

Artikel 7

Internationale prijsvragen kunnen uit één of twee delen bestaan.

Artikel 8

Degenen die het programma opstellen dienen aan te geven of de ontwerpen moeten worden ondertekend, dan wel anoniem kunnen worden ingezonden.

III. *Opstelling van de programma's*

Artikel 9

De programma's van internationale prijsvragen, of deze nu bestaan uit één of twee delen en of deze open dan wel besloten zijn, dienen duidelijk aan te geven: (a) het doel van de prijsvraag en de doelstellingen van de organisatoren; (b) een nauwkeurige omschrijving van de aard van het probleem; (c) de feitelijke voorwaarden waaraan bij het maken van het ontwerp moet worden voldaan.

Artikel 10

In de programma's dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt tussen verplichte voorwaarden en de voorwaarden die op zo ruim mogelijke wijze vrij door de deelnemers kunnen worden geïnterpreteerd.

Artikel 11

De verstrekte bijzonderheden (sociaal, structureel, economisch, technisch en ruimtelijk) dienen duidelijk genoeg te zijn om een eventueel verkeerde uitlegging uit te sluiten. Deelnemers die worden toegelaten tot het tweede deel van prijsvragen, dienen in ieder afzonderlijk geval van de organisatoren alle aanvullende informatie te ontvangen die nodig is voor het maken van de ontwerpen die moeten worden ingediend in de laatste ronde.

Artikel 12

Het programma dient aan te geven het aantal, de aard, de schaal en de afmetingen van de ontwerptekeningen of modellen vereist in twee of drie dimensies, alsook de voorwaarden voor ontvangst, aanvaarding en teruggave van zodanige tekeningen of modellen te vermelden. Van de deelnemers kan worden verlangd dat zij gegevens verstrekken, aan de hand waarvan gemakkelijk de kostenraming overeenkomstig een-vormige normen kan worden gecontroleerd.

Artikel 13

In beginsel dienen de organisatoren van internationale prijsvragen de schaal voor ontwerpen te baseren op de meter; in gevallen waarin dit niet wordt gedaan, dient in een bijlage bij het programma een metriek equivalent te worden verstrekt.

Artikel 14

De organisatoren dienen in alle gevallen het aantal en de omvang van de vereiste bescheiden en tekeningen tot een minimum te beperken.

IV. *Registratie en toelating van deelnemers*

Artikel 15

Zodra zij de bijzonderheden omtrent het volledige programma hebben ontvangen dienen de deelnemers zich te melden bij de organisatoren. Registratie houdt aanvaarding van de voorwaarden van de prijsvraag in.

Artikel 16

De organisatoren van internationale prijsvragen dienen de deelnemers alle documentatie te verstrekken die nodig is voor het maken van hun ontwerpen. In gevallen waarin een borgsom voor deze documentatie dient te worden betaald dient dit bedrag te worden terugbetaald aan die deelnemers die inderdaad aan de prijsvraag deelnemen.

Artikel 17

Bij prijsvragen die uit twee delen bestaan, mogen alleen die deelnemers tot de laatste ronde worden toegelaten die voor het eerste deel geslaagd zijn.

Artikel 18

Deze lijst van deelnemers, die tot de laatste ronde zijn toegelaten, dient in alfabetische volgorde te worden opgesteld en gepubliceerd.

Artikel 19

Deelnemers aan de tweede ronde dienen in ieder afzonderlijk geval, bij besluit van de jury, van de organisatoren alle aanvullende gegevens te ontvangen die nodig zijn voor het maken van de ontwerpen die worden ingezonden voor de laatste ronde.

V. *Toekenning van prijzen, beloningen en vergoeding*

Artikel 20

In het programma van internationale prijsvragen dient de bij toekenning van prijzen gevolgde methode te worden aangegeven. Het bedrag van deze prijzen dient in verhouding te staan tot de omvang van het

programma, de te verrichten arbeid en de door deelnemers te maken onkosten.

Artikel 21

Internationale prijsvragen voor stedebouw zijn door hun aard wedstrijden die zich beperken tot de ideeën die aan het ontwerp ten grondslag liggen, aangezien het werk over het algemeen dient te worden uitgevoerd door de plaatselijke autoriteiten, vaak over een lange termijn; het is derhalve bijzonder van belang dat de organisatoren prijzen toekennen die groot genoeg zijn om de auteurs voor hun ideeën en werkstuk te belonen; dit kan zelfs de enige tegemoetkoming zijn die de prijswinnaar ontvangt.

Artikel 22

Welke ook de bijzondere aard van de prijzen voor een wedstrijd in ideeën is, deze dienen niet zodanig te zijn dat zij de mogelijke medewerking van de auteur bij de uitvoering van het werk uitsluiten.

Artikel 23

De prijzen dienen te worden toegekend binnen drie maanden na de bekendmaking van de resultaten van de prijsvraag.

Artikel 24

Het programma dient aan te geven voor welk doel de organisatoren van de prijsvraag de bekroonde ontwerpen voornemens zijn te gebruiken. Ontwerpen kunnen niet worden gebruikt voor een ander doel dan zoals uitdrukkelijk in het programma is aangegeven. In gevallen waarin de organisatoren een bekroond ontwerp voor andere doeleinden wensen te gebruiken of het willen wijzigen, dient hiertoe een nieuwe overeenkomst te worden gesloten tussen de organisatoren en de auteur van het ontwerp.

Artikel 25

In besloten prijsvragen dient een voorziening te worden getroffen voor de betaling van een bepaald bedrag aan elk der deelnemers die tot deelneming worden uitgenodigd, zulks los van de gewone toekenning van prijzen.

Artikel 26

De toekenning van de eerste prijs aan een ontwerp legt de organisatoren van de prijsvraag de verplichting op om de vervaardiger van dit ontwerp te belasten met de uitvoering van het werk. Indien de winnaar van de eerste prijs evenwel geen voldoende bewijzen van bekwaamheid kan overleggen die verenigbaar zijn met het belang van het werk, kan de jury hem verzoeken voor de uitvoering van het werk de hulp in te roepen van een door de prijswinnaar te kiezen en na bestudering van zijn referenties door de jury te aanvaarden vakgenoot.

Artikel 27

In het programma dient een regeling te worden getroffen voor gevallen waarin de organisatoren bij het verstrijken van de in het genoemde programma aangegeven tijdslimiet de arbeid voor de uitvoering van het ontwerp niet zijn begonnen en dient het percentage of het bedrag van de vergoeding die onder zulke omstandigheden aan de prijswinnaar dient te worden uitgekeerd te worden aangegeven. Aldus aan hem uitgekeerde bedragen worden afgetrokken van het honorarium dat hem voor de uitvoering van het ontwerp is verschuldigd.

Artikel 28

Bij uit twee delen bestaande prijsvragen dient een redelijk bedrag te worden uitgekeerd aan alle deelnemers die tot de laatste ronde worden toegelaten. Dit bedrag, dat bestemd is voor het dekken van de kosten voor het maken van ontwerpen voor de laatste ronde, dient te worden aangegeven in het programma en los te staan van de prijzen, die voor de laatste ronde worden toegekend.

Artikel 29

Kosten voor verzekering van de door de deelnemers ingezonden ontwerpen dienen door de organisatoren te worden gedragen. Het bedrag van een zodanige verzekering mag in geen geval de maximumwaarde van een ontwerp overschrijden.

Artikel 30

In geval van de afgelasting van een prijsvraag waarvoor de deelnemers officieel zijn ingeschreven zijn de organisatoren verplicht deze deelnemers een vergoeding te geven voor werk dat reeds is verricht in verband met de prijsvraag.

VI. *Auteursrechten*

Artikel 31

De auteur van een ontwerp behoudt het artistieke auteursrecht op zijn werkstuk; er kunnen geen veranderingen worden aangebracht zonder zijn formele goedkeuring.

Artikel 32

Het ontwerp dat de eerste prijs behaalt wordt het eigendom van de organisatoren. Geen ander ontwerp, al dan niet bekroond, kan geheel of gedeeltelijk door de organisatoren worden gebruikt, behalve bij bijzondere overeenkomst met de auteur.

Artikel 33

Over het algemeen is het eigendomsrecht van de organisatoren op een ontwerp tot slechts één uitvoering ervan beperkt. Het programma van de prijsvraag kan evenwel voorzien in verscheidene uitvoeringen van het ontwerp en de voorwaarden hiervoor aangeven.

Artikel 34

Tenzij anderszins aangegeven in het programma, behoudt de auteur van een ontwerp in alle gevallen het recht op reproductie.

VII. *Organisatie en taak van de jury*

Artikel 35

De jury wordt samengesteld vóór de opening van de prijsvraag. De lijst van leden en hun plaatsvervangers wordt gegeven in een aanhangsel bij het programma van de prijsvraag.

Artikel 36

De jury bestaat uit een zo klein mogelijk aantal personen van verschillende nationaliteit en de meerderheid dient te worden gevormd door bevoegde vaklieden. Indien er een voorlopig verslag moet worden opgesteld, dient de naam van de persoon – of personen – verantwoordelijk voor de opstelling van dit verslag eveneens in het programma te worden vermeld.

Artikel 37

Aan de leden van de jury dient door de organisatoren van prijsvragen te worden verzocht, zich ertoe te verbinden zich in hun werk niet te laten leiden door andere overwegingen dan hun eigen geweten en de belangen van de prijsvraag.

Artikel 38

Geen enkel lid van de jury neemt rechtstreeks of zijdelings deel aan de prijsvraag of wordt rechtstreeks of zijdelings belast met het werk in verband met de uitvoering van het bekroonde ontwerp.

Artikel 39

Tijdens zijn eerste vergadering kiest de jury zijn voorzitter en zijn rapporteur.

Artikel 40

De besluiten van de jury worden genomen met meerderheid van stemmen, met een afzonderlijke stemming voor elk ontwerp. Indien de stemmen staken, brengt de voorzitter de beslissende stem uit. De rapporteur stelt een verslag op van de vergaderingen, dat wordt ondertekend door de voorzitter en door alle leden van de jury.

Artikel 41

Alle tekeningen, foto's, modellen of bijlagen anders dan die zijn aangegeven in het programma dienen buiten beschouwing te worden gelaten en door de jury terzijde te worden geschoven alvorens het ontwerp wordt bestudeerd.

Artikel 42

De jury kan ontwerpen die niet voldoen aan de in het programma gestelde voorwaarden van deelneming uitsluiten.

Artikel 43

Alle beslissingen van de jury dienen met redenen te worden omkleed en openbaar gemaakt. Er is geen beroep mogelijk.

Artikel 44

De reiskosten en toelagen voor leden van de jury worden betaald door de organisatoren van de prijsvraag.

VIII. *Tentoonstelling van ontwerpen*

Artikel 45

Bij iedere prijsvraag dienen de ingeschreven deelnemers in alle landen tijdig door de organisatoren in kennis te worden gesteld van de datum en de plaats van de openbare tentoonstelling van inzendingen. De organisatoren dienen de plaats, datum en openingstijden van deze tentoonstelling aan te kondigen in dezelfde vakbladen en andere tijdschriften als waarin de algemene voorwaarden voor de prijsvraag werden bekendgemaakt.

Artikel 46

Alle voor de prijsvraag ingezonden ontwerpen dienen openbaar te worden tentoongesteld nadat de beoordeling heeft plaatsgevonden. Behalve de ontwerpen zelf dienen alle tekeningen en andere bescheiden evenals het verslag en de beslissingen van de jury, met de handtekening van de voorzitter en van alle leden, te worden tentoongesteld.

Artikel 47

Bij prijsvragen bestaande uit twee delen dienen voor het eerste deel ingezonden plannen geheim te worden gehouden totdat de resultaten van de laatste ronde worden bekendgemaakt.

Artikel 48

Ontwerpen die in overeenstemming met artikel 42 van deelneming zijn uitgesloten dienen te worden tentoongesteld en de redenen voor de beslissing van de jury dienen nader te worden omschreven.

Artikel 49

De datum van de tentoonstelling dient te worden aangegeven in het programma voor de prijsvraag. Deze tentoonstelling dient gedurende ten minste een week kosteloos toegankelijk te zijn voor het publiek.

Artikel 50

Binnen een maand na de sluiting van de prijsvraag en de openbare tentoonstelling dienen op kosten van de organisatoren alle ontwerpen die niet werden bekroond of gekocht te worden teruggezonden aan de deelnemers.

IX. *Bijstand van de Internationale Unie van Architecten*

Artikel 51

Voorafgaand aan de publikatie dienen de programma's van alle internationale prijsvragen op het gebied van de bouwkunde of de stedenbouw voor advies te worden voorgelegd aan de Internationale Unie van Architecten die bij prijsvragen op het gebied van de stedenbouw de Internationale Federatie voor Woning- en Stedenbouw raadpleegt.

Artikel 52

Het is wenselijk dat één lid van de jury wordt benoemd door de Internationale Unie van Architecten, om zodoende te verzekeren dat de onderhavige voorschriften worden nageleefd.

Artikel 53

De organisatoren van internationale prijsvragen kunnen de Commissie voor Internationale Prijsvragen van de Internationale Unie van Architecten om bijstand verzoeken bij de opstelling van het programma, de benoeming van personen die bevoegd zijn in de jury zitting te nemen, de bepaling van het bedrag van beloningen in verhouding tot de aard en de omvang van het programma, het werk en de door de deelnemers gemaakte onkosten, zoals bepaald in artikel 20, en de beslechting van eventuele geschillen die zich tussen de organisatoren en de deelnemers kunnen voordoen. Hierbij gemaakte onkosten dienen te worden gedragen door de organisatoren.

De vertaling in het Nederlands van de op 3 december 1958 te Parijs door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aangenomen aanbeveling (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 21 e.v.) luidt als volgt:

**Aanbeveling inzake de internationale standaardisering
van statistieken op het gebied van het onderwijs**

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar tiende zitting, van 4 november tot 5 december 1958 te Parijs gehouden,

Overwegende, dat artikel VIII van het Statuut van de Organisatie bepaalt dat „iedere Lid-Staat periodiek op een door de Algemene Vergadering vast te stellen wijze verslag uitbrengt aan de Organisatie omtrent zijn wetten, reglementen en statistieken inzake werkzaamheden en instellingen op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur”,

Ervan overtuigd dat het bijzonder wenselijk is dat de nationale autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor het bijeenbrengen en de publikatie van statistieken betreffende het onderwijs zich richten naar bepaalde standaardomschrijvingen, classificaties en tabellenindelingen, ten einde de internationale vergelijkbaarheid van hun gegevens te verbeteren,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende de internationale standaardisering van statistieken op het gebied van het onderwijs, die als punt 15.3.1. op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbende tijdens haar negende zitting dat deze voorstellen op internationaal niveau dienen te worden vastgelegd door middel van een aanbeveling aan de Lid-Statens,

Neemt op drie december 1958 de volgende Aanbeveling aan:

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Statens ten behoeve van het uitbrengen van verslagen op internationaal niveau de onderstaande bepalingen toepassen betreffende begripsomschrijvingen, classificaties en tabellenindeling van statistieken betreffende het onderwijs, door het nemen van wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte beginselen en normen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Statens deze Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organisaties die zich bezighouden met het bijeenbrengen en de publikatie van statistieken op het gebied van het onderwijs.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Statens op door haar vast te stellen tijdstippen en wijze aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben gedaan om uitvoering te geven aan deze Aanbeveling.

I. STATISTIEKEN INZAKE ANALFABETISME

Begripsomschrijvingen

1. Voor de statistieken dienen de volgende begripsomschrijvingen te worden gebruikt:

- (a) Een persoon is geletterd wanneer hij met begrip een korte eenvoudige uiteenzetting over zijn dagelijks leven kan lezen en schrijven.
- (b) Een persoon is ongeletterd wanneer hij niet met begrip een korte eenvoudige uiteenzetting over zijn dagelijks leven kan lezen of schrijven.

Bij meting te hanteren methoden

2. Ter bepaling van het aantal geletterde en ongeletterde personen kan een van de volgende methoden worden gebruikt:

- (a) Het stellen van een vraag of vragen betreffende de hierboven gegeven begripsomschrijvingen bij een volledige volkstelling of een steekproefonderzoek van de bevolking.
- (b) Het gebruiken van een gestandaardiseerde test op geletterdheid in een bijzonder onderzoek. Deze methode kan worden gebruikt ter verificatie van door andere middelen verkregen gegevens of ter correctie van afwijkingen in andere opgaven.
- (c) Wanneer geen van de bovenstaande methoden gebezigd kan worden – het maken van schattingen gebaseerd op:
  - (i) bijzondere volkstellingen of steekproefonderzoeken over het aantal inschrijvingen van leerlingen;
  - (ii) regelmatige schoolstatistieken vergeleken met demografische gegevens;
  - (iii) gegevens over het opleidingsniveau van de bevolking.

Classificatie

3. De bevolking van 10 jaar en ouder dient eerst te worden ingedeeld in twee groepen: geletterd en ongeletterd.

4. Ieder van deze groepen dient te worden ingedeeld naar geslacht en leeftijd in de volgende groepen:

10–14, 15–19, 20–24, 25–34, 35–44, 45–54, 55–64, 65 jaar en ouder.

5. Indien nuttig dienen verdere indelingen te worden gemaakt naar:

- (a) stads- en plattelandsbevolking;
- (b) de etnische groepen die gewoonlijk binnen een Staat worden onderscheiden voor statistische doeleinden;
- (c) sociale groepen.

II. STATISTIEKEN BETREFFENDE HET OPLEIDINGS- NIVEAU VAN DE BEVOLKING

Begripsomschrijving

6. Voor statistische doeleinden dient de volgende begripsomschrijving te worden gebruikt: Het opleidingsniveau van een persoon is de hoogste graad of het hoogste peil van onderwijs voltooid door de persoon in het onderwijsstelsel van zijn eigen of een andere Staat.

Bij meting te hanteren methoden

7. Ter meting van het opleidingsniveau van de bevolking zouden de volgende methoden kunnen worden gebruikt:

- (a) Het stellen van een vraag of vragen betreffende de hierboven gegeven begripsomschrijving bij een volledige volkstelling of een steekproefonderzoek van de bevolking.
- (b) Indien dit niet mogelijk is, het maken van schattingen gebaseerd op:
  - (i) gegevens van voorgaande tellingen of onderzoeken;
  - (ii) cijfers over een aantal jaren met betrekking tot de inschrijving van leerlingen, examens, einddiploma's en toegekende graden of diploma's.

Classificatie

8. De bevolking van 15 jaar en ouder dient eerst te worden ingedeeld naar opleidingsniveau, bij voorkeur uitgedrukt naar de hoogst bereikte graad, doch ten minste naar het voltooide onderwijsniveau. Indien mogelijk dient ook onderscheid te worden gemaakt tussen de verschillende soorten onderwijs op ieder niveau.

9. Ieder van deze groepen dient te worden ingedeeld naar geslacht en leeftijd in de volgende groepen: 15-19, 20-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55-64, 65 jaar en ouder.

10. Indien nuttig dienen verdere indelingen te worden gemaakt naar:

- (a) stads- en plattelandsbevolking;
- (b) de etnische groepen die gewoonlijk binnen een Staat worden onderscheiden voor statistische doeleinden;
- (c) sociale groepen.

III. STATISTIEKEN VAN ONDERWIJSINSTELLINGEN

Begripsomschrijvingen

11. Voor statistische doeleinden dienen de onderstaande begripsomschrijvingen te worden gebruikt:

- (a) Een leerling (student) is een persoon die is ingeschreven bij een school voor stelselmatig onderricht op welk niveau van onderwijs dan ook.
  - (i) Een volledige leerling (student) is iemand die is ingeschreven voor een volledige dagopleiding voor een aanzienlijk tijdsbestek.
  - (ii) Een leerling (student) voor een gedeelte van de tijd is iemand die geen volledige leerling (student) is.
- (b) Een leerkracht is een persoon rechtstreeks betrokken bij het geven van onderricht aan een groep leerlingen (studenten). Hoofden van onderwijsinstellingen, toezichthoudend en ander personeel dienen alleen als leerkrachten te worden aangemerkt, wanneer zij een regelmatige onderwijstaak hebben.
  - (i) Een leerkracht met een volledige betrekking is een persoon die les geeft voor een aantal uren dat op het betrokken onderwijsniveau in iedere Staat gewoonlijk als een volledige betrekking wordt beschouwd.
  - (ii) Een leerkracht met een gedeeltelijke betrekking is iemand die geen leerkracht met een volledige betrekking is.
- (c) Een graad is een onderwijsfase die meestal wordt voltooid in de loop van een schooljaar.
- (d) Een klas is een groep leerlingen (studenten) die meestal gezamenlijk van één of meer leerkrachten onderricht ontvangt tijdens een periode van het schooljaar.
- (e) Een school (onderwijsinstelling) is een groep leerlingen (studenten) van één of meer graden, georganiseerd om onderricht te ontvangen van een bepaald soort en niveau onder leiding van één leerkracht of van meer dan één leerkracht en met een rechtstreeks daarboven gesteld hoofd.
  - (i) Een openbare school is een school onder het beheer van een openbare autoriteit (nationaal, federaal, van rijkswege, provinciaal of plaatselijk), ongeacht de herkomst van haar financiële middelen.
  - (ii) Een particuliere school is een school die niet onder het beheer staat van een openbare autoriteit, ongeacht of zij van deze autoriteiten financiële steun ontvangt. Particuliere scholen kunnen worden omschreven als onderscheidenlijk al dan niet gesubsidieerd al naar gelang zij al dan

niet financieel worden gesteund door de openbare autoriteiten.

- (f) De leerplichtige bevolking is de totale bevolking tussen de leeftijdsgrenzen voor verplicht volledig onderwijs.

Classificatie

12. Het onderwijs dient voor zover mogelijk als volgt te worden ingedeeld naar niveau:

- (a) Onderwijs voorafgaand aan het eerste niveau, dat voorziet in onderricht voor kinderen die nog niet oud genoeg zijn om een school op het eerste niveau te bezoeken (bijv. op de kleuterschool).
- (b) Onderwijs op het eerste niveau, waarvan de voornaamste functie is dat het basisonderricht geeft in de werktuigen voor het leren (bijv. op de lagere school).
- (c) Onderwijs op het tweede niveau, gebaseerd op ten minste vier jaar daaraan voorafgaand onderwijs op het eerste niveau, dat algemeen of gespecialiseerd onderricht of beide verstrekt (bijv. bij het uitgebreid lager onderwijs, het middelbaar onderwijs, het voorbereidend hoger onderwijs, het beroepsonderwijs, de kweekscholen op dit niveau).
- (d) Onderwijs op het derde niveau waarvoor als minimumvoorwaarde voor toelating is vereist dat men met succes de opleiding van het tweede niveau heeft voltooid dan wel het bewijs dat men een gelijkwaardig peil van kennis heeft bereikt (bijv. aan de universiteit, kweekscholen voor leraren voor de middelbare school, hogere beroepsopleiding).

13. Onderwijs dat meestal niet naar niveau wordt ingedeeld dient in een van de volgende rubrieken te worden ondergebracht:

- (a) Buitengewoon onderwijs, d.w.z. alle algemeen onderwijs of beroepsonderwijs aan kinderen die lichamelijk of geestelijk gehandicapt zijn, die sociaal onaangepast zijn of tot een andere bijzondere groep behoren.
- (b) Ander onderwijs.

14. Zo mogelijk dient het onderwijs op het tweede niveau te worden onderverdeeld naar soort en wel als volgt:

- (a) Algemeen onderwijs, dat er niet op gericht is de leerlingen rechtstreeks voor te bereiden op een bepaald vak of beroep. Waar nuttig dient het algemeen onderwijs als volgt verder te worden onderverdeeld:
  - (i) lagere leerkring, waarin algemeen onderwijs wordt gegeven en de leerlingen worden georiënteerd naar belangstelling en be-

- kwaamheid (bijv. uitgebreid lager onderwijs, onderbouw op lyceum enz.);
 onderwijs in dit stadium kan leiden tot verschillende soorten onderricht in een volgend stadium;
- (ii) hogere leerkring, waarin enige differentiatie in de soorten onderricht wordt aangebracht naar belangstelling en bekwaamheid van de leerlingen (bijv. middelbaar en voorbereidend hoger onderwijs, hogere klassen van lyceum, enz).
- (b) Beroepsonderwijs dat erop gericht is de leerlingen rechtstreeks op te leiden voor een vak of beroep anders dan in het onderwijs. Waar nuttig dient het beroepsonderwijs als volgt verder te worden onderverdeeld:
- (i) overwegend praktisch onderwijs;
 (ii) overwegend technisch en wetenschappelijk onderwijs.
- (c) Opleiding van leerkrachten, die erop is gericht de leerlingen rechtstreeks op te leiden voor het geven van onderwijs.
15. Onderwijs op het derde niveau dient voor zover mogelijk als volgt naar soort te worden ingedeeld:
- (a) Onderwijs aan universiteiten en gelijkwaardige instellingen, waarbij een academische graad wordt behaald;
- (b) Opleiding van leerkrachten aan instellingen die geen universiteit zijn;
- (c) Ander onderwijs aan instellingen die geen universiteit zijn.

Tabellen

16. De hieronder opgesomde soorten gegevens dienen regelmatig te worden getabellariseerd; daarbij dienen de cijfers zoveel mogelijk overeen te komen met de standaard-begripsomschrijvingen en classificaties gegeven in de paragrafen 11 tot en met 15. Aangezien altijd rekening gehouden moet worden met de bijzondere kenmerken van het onderwijsstelsel in iedere Staat, moeten afwijkingen van de internationale begripsomschrijvingen en classificaties worden aangegeven. Indien mogelijk dienen afzonderlijke cijfers te worden vermeld voor openbare en particuliere scholen. Waar nuttig zouden de particuliere scholen kunnen worden onderverdeeld in die welke wel en die welke niet door de openbare autoriteiten worden gesubsidieerd.

- (a) Onderwijs voorafgaand aan het eerste niveau;
- (i) Aantal scholen;
- (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht en bevoegdheid (overeenkomstig de gebruiken in iedere Staat);
- (iii) Aantal leerlingen naar geslacht.
- (b) Onderwijs op het eerste niveau:
- (i) Aantal scholen;

- (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht en bevoegdheid (overeenkomstig de gebruiken in iedere Staat), waar passend geëvalueerd als leerkrachten met een volledige of een gedeeltelijke betrekking;
  - (iii) Aantal leerlingen naar geslacht.
- (c) Onderwijs op het tweede niveau, met uitzondering van kweek-scholen. Waar passend dienen het algemeen onderwijs (lagere en hogere leerkring) en het beroepsonderwijs naar hoofdgroepen in afzonderlijke tabellen te worden vermeld.
- (i) Aantal scholen;
  - (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht en bevoegdheid (overeenkomstig de gebruiken in iedere Staat), waar passend geëvalueerd als leerkrachten met een volledige of een gedeeltelijke betrekking;
  - (iii) Aantal leerlingen naar geslacht, waar passend geëvalueerd als leerlingen die volledig onderwijs ontvangen of leerlingen die een deel van de dag onderwijs ontvangen;
  - (iv) Aantal leerlingen naar geslacht die in de loop van het jaar een diploma behaalden na voltooiing van het onderwijs op het tweede niveau.
- (d) Onderwijs op het derde niveau, met uitzondering van opleiding voor leerkrachten aan niet-universitaire instellingen. Waar passend dienen het onderwijs aan universiteiten en gelijkwaardige instellingen en het onderwijs aan niet-universitaire instellingen in afzonderlijke tabellen te worden vermeld.
- (i) Aantal scholen;
  - (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht;
  - (iii) Aantal studenten naar geslacht, nationaliteit en studiegebied (of, wanneer zulks niet mogelijk is, naar geslacht en studiegebied). Waar passend dienen studenten en afgestudeerde studenten die nog aan de universiteit werken in een afzonderlijke tabel te worden vermeld;
  - (iv) Aantal eerstejaarsstudenten naar geslacht;
  - (v) Aantal studenten die tijdens het jaar een graad of diploma hebben behaald, naar studiegebied en soort graad of diploma.
- (e) Opleiding van leerkrachten. Waar mogelijk dienen scholen van het tweede en van het derde niveau in afzonderlijke tabellen te worden vermeld. Waar passend dient ook het onderwijspeil waarvoor de leerlingen (studenten) worden opgeleid in afzonderlijke tabellen te worden vermeld.
- (i) Aantal scholen, en aantal klassen voor de opleiding van leerkrachten in elders geëvalueerde scholen;
  - (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht;

- (iii) Aantal leerlingen (studenten) naar geslacht. Waar passend dienen leerlingen (studenten) die een volledige opleiding volgen en die een gedeeltelijke opleiding volgen in afzonderlijke tabellen te worden vermeld;
  - (iv) Aantal eerstejaarsleerlingen (studenten) naar geslacht;
  - (v) Aantal leerlingen (studenten) die tijdens het jaar hun studie hebben voltooid, geassocieerd naar geslacht en soort diploma of specialisatie.
- (f) Buitengewoon onderwijs. Waar mogelijk dient elke soort buitengewoon onderwijs (bijv. onderwijs voor blinden, geestelijk onvolwaardigen, jeugdige delinquenten, enz.) in afzonderlijke tabellen te worden vermeld.
- (i) Aantal scholen, en aantal klassen buitengewoon onderwijs in elders geassocieerde scholen;
  - (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht en bevoegdheid (overeenkomstig de gebruiken in iedere Staat);
  - (iii) Aantal leerlingen naar geslacht.
- (g) Ander onderwijs. Waar mogelijk dient elke soort van dit onderwijs in afzonderlijke tabellen te worden vermeld.
- (i) Aantal scholen en/of klassen;
  - (ii) Aantal leerkrachten naar geslacht;
  - (iii) Aantal leerlingen (studenten) naar geslacht.
- (h) Algemene tabellen.
- (i) Gegevens over de bevolking. De bevolking tussen de 5 en 24 jaar dient te worden getabellariseerd per jaar en geslacht volgens de laatste cijfers van de volkstelling en de huidige schattingen. Indien zulks niet mogelijk is, dienen de cijfers van de volkstelling en schattingen ten minste te worden aangegeven voor de leeftijdsgroepen van 5-9, 10-14, 15-19 en 20-24 jaar en afzonderlijk voor de leerplichtige bevolking in de schoolleeftijd;
  - (ii) Aantal leerlingen (studenten) naar leeftijd en geslacht of naar graad en geslacht, geassocieerd naar peil en soort onderwijs;
  - (iii) Waar mogelijk dienen leerlingen (studenten) geassocieerd naar leeftijd of graad en naar onderwijs (volledig of gedeeltelijk) in afzonderlijke tabellen te worden vermeld;
  - (iv) Leerlingen die afzonderlijk of te zamen onderwijs van het eerste of het tweede niveau volgen dienen waar mogelijk te worden geassocieerd naar graad, geslacht en leeftijd;
  - (v) Voor scholen van het eerste onderwijsniveau dient het aantal klassen naar omvang te worden getabellariseerd. Hierbij dienen de volgende groepen te worden gebruikt: minder dan 15 leerlingen, 15-49 leerlingen (onderverdeeld in voor iedere Staat passende groepen) en 50 leerlingen of groter. Waar mogelijk dient ook het aantal leerlingen in ieder van de groepen te worden aangegeven.

IV. STATISTIEKEN BETREFFENDE DE ONDERWIJSFINANCIËN

Begripsomschrijvingen

17. Voor statistische doeleinden dienen de onderstaande begripsomschrijvingen te worden gebruikt:

- (a) Onder „ontvangsten” wordt verstaan gelden ontvangen door of beschikbaar gesteld aan of voor scholen, met inbegrip van toewijzingen, subsidies, schoolgelden, geldswaarde van als schenking ontvangen eigendommen, enz.
- (b) Onder „uitgaven” wordt verstaan financiële lasten aangegaan door of namens de scholen voor goederen en diensten.
- (c) „Telkens terugkerende” uitgaven omvat alle uitgaven behalve die voor kapitaalgoederen en de aflossing van schulden.
- (d) Onder „kapitaalsuitgaven” wordt verstaan uitgaven voor grond, gebouwen, uitrusting, enz.
- (e) Onder „aflossing van schuld” wordt verstaan de betaling van interest en de terugbetaling van de hoofdsom van leningen.

Classificatie

18. Statistische gegevens inzake de onderwijsfinanciën voor een bepaald belastingjaar dienen voor zover mogelijk als volgt te worden ingedeeld:

- (a) Ontvangsten.
  - (i) Van de openbare autoriteiten zoals: centrale regering of federale regering; Rijksoverheid, provinciale of soortgelijke overheid; regionale bestuursseenheden, districtsautoriteiten, stedelijke of andere plaatselijke autoriteiten.
  - (ii) Uit andere bronnen (met inbegrip van schoolgelden, andere ontvangsten van ouders, schenkingen, enz.).
- (b) Uitgaven.
  - (i) Telkens terugkerende uitgaven (betalingen van rente daaronder niet begrepen): voor administratieve of algemene controle; voor onderricht, waar mogelijk als volgt geassocieerd: salarissen van leerkrachten en ander rechtstreeks bij het onderwijs betrokken beroepspersoneel, andere uitgaven voor onderricht; alle andere terugkerende uitgaven.
  - (ii) Kapitaalsuitgaven (aflossing van schulden daaronder niet begrepen): voor onderwijs; niet voor onderwijs (studententehuizen, cafetaria's, boekwinkels, enz.).
  - (iii) Rente en aflossing van schulden.

Tabellen

19. De ontvangsten naar bron en de uitgaven naar doel dienen te worden getabellariseerd met een onderverdeling die zo nauw mogelijk overeenstemt met de classificaties in de paragrafen 12 tot en met 15 en in paragraaf 18 van de onderhavige Aanbeveling, zulks overeenkomstig de administratieve en financiële gebruiken in iedere Staat. Indien mogelijk dient onderscheid te worden gemaakt tussen uitgaven voor openbare en particuliere scholen, uitgaven voor onderricht en uit anderen hoofde en tussen uitgaven voor onderwijs op het derde niveau en onderwijs op andere niveaus.

De vertaling in het Nederlands van de beide op 14 december 1960 te Parijs door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aangenomen aanbevelingen inzake de meest doeltreffende middelen om musea voor een ieder toegankelijk te maken (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 30 e.v.) en inzake de bestrijding van discriminatie in het onderwijs (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 34 e.v.; zie voor de vertaling blz. 37 e.v. hieronder) luidt als volgt:

Aanbeveling inzake de meest doeltreffende middelen om musea voor een ieder toegankelijk te maken

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar elfde zitting, van 14 november tot 15 december 1960 te Parijs gehouden,

Overwegende dat een van de taken van de Organisatie, zoals vastgelegd in haar Statuut, is het volksonderwijs en de verbreiding der cultuur te stimuleren, mede te werken aan de bevordering van wederzijds begrip tussen de volken door het tot stand brengen van samenwerking tussen de volken ten einde het ideaal van gelijke kansen op onderwijs voor iedereen, ongeacht ras, geslacht of enig sociaal of economisch onderscheid, nader tot verwezenlijking te brengen en kennis te bewaren, te vermeerderen en te verspreiden,

Overwegende dat musea een doeltreffende bijdrage kunnen leveren tot het vervullen van deze taken,

Overwegende dat musea van alle soorten een bron van vreugde en onderricht zijn,

Overwegende voorts dat musea, door het behoeden van kunstwerken en wetenschappelijk materiaal en door deze aan het publiek te tonen, helpen kennis van de onderscheiden beschavingen te verspreiden en op deze wijze het wederzijds begrip tussen landen bevorderen,

Overwegende derhalve dat alles in het werk moet worden gesteld om alle lagen van de bevolking, en vooral de arbeidersklassen, aan te moedigen om musea te bezoeken,

Overwegende dat door de vooruitgang in de industriële organisatie van de wereld de mensen meer vrije tijd hebben en dat zodanige vrije tijd dient te worden gebruikt ten voordele en voor de culturele vooruitgang van allen,

Beseffende de veranderde maatschappelijke omstandigheden en behoeften waarmede de musea rekening moeten houden om hun voortdurende educatieve opdracht te vervullen en de culturele strevingen van de arbeiders te bevredigen,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen inzake de meest doeltreffende middelen om musea voor een ieder toegankelijk te maken, die als punt 17.4.1 op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbende tijdens haar tiende zitting dat deze voorstellen op internationaal niveau dienen te worden vastgelegd door middel van een aanbeveling aan de Lid-Staten,

Neemt op veertien december 1960 de volgende aanbeveling aan:

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderstaande bepalingen toepassen door het nemen van de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte beginselen en normen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten deze Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organisaties betrokken bij musea en van de musea zelf.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten op door haar vast te stellen tijdstippen en wijze aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben gedaan om uitvoering te geven aan deze Aanbeveling.

I. BEGRIPSOMSCHRIJVING

1. Voor de uitvoering van deze Aanbeveling worden onder de term „museum” verstaan alle permanente instellingen die in het algemeen belang worden beheerd met het doel groepen voorwerpen en specimina van culturele waarde: verzamelingen van kunstwerken, historische, wetenschappelijke en technologische verzamelingen, botanische tuinen en dierentuinen en aquaria te conserveren, te bestuderen, door verschillende middelen zo goed mogelijk te laten uitkomen, en vooral, aan het publiek te tonen voor zijn genot en onderricht.

II. ALGEMENE BEGINSELEN

2. De Lid-Staten dienen alle passende maatregelen te treffen om zeker te stellen dat de musea op hun grondgebied toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht de economische of maatschappelijke status.

3. Hiertoe dient bij de keuze van de toe te passen maatregelen rekening te worden gehouden met de verschillende vormen van museum-beheer die in afzonderlijke Lid-Statens kunnen bestaan. De maatregelen zouden bijvoorbeeld kunnen verschillen naar gelang de musea in het bezit zijn van en worden beheerd door de Staat, of zij, zelfs wanneer zij geen staats eigendom zijn, regelmatig of incidenteel financiële bijstand van de Staat ontvangen, dan wel of de Staat in een wetenschappelijke, technische of administratieve hoedanigheid deelneemt aan hun beheer.

III. MATERIËLE REGELINGEN IN EN TOEGANG TOT MUSEA

4. De verzamelingen dienen voor alle soorten mensen gemakkelijk te begrijpen te zijn door een overzichtelijke presentatie, door het systematisch aanbrengen van bijschriften met beknopte informatie, door de publikatie van handleidingen en vouwbladen die de bezoekers de gegevens verschaffen die zij nodig hebben en door de organisatie van regelmatige rondleidingen vergezeld van een toelichting die is aangepast aan de verschillende categorieën bezoekers; de gidsen dienen een passende bekwaamheid te bezitten en bij voorkeur te worden benoemd door bemiddeling van de organen zoals bedoeld in paragraaf 16 van deze Aanbeveling; er kan op oordeelkundige wijze gebruik worden gemaakt van apparatuur voor de weergave van opgenomen toelichtingen.

5. Musea dienen iedere dag geopend te zijn op uren die alle categorieën bezoekers gelegen komen, waarbij in het bijzonder rekening gehouden dient te worden met de vrije tijd van arbeiders. Zij dienen te zijn voorzien van voldoende toezichthoudend personeel om wisselende diensten mogelijk te maken zodat het museum iedere dag ononderbroken geopend kan blijven – afhankelijk van plaatselijke omstandigheden en gebruiken – alsmede elke avond na de werkuren. Zij dienen te zijn voorzien van de nodige uitrusting voor verlichting, verwarming, enz.

6. Musea dienen gemakkelijk toegankelijk te zijn en zo aantrekkelijk mogelijk te worden gemaakt met een zekere mate van comfort. Mits het karakter van de instelling wordt geëerbiedigd en bezoeken aan de verzamelingen daardoor niet worden gestoord, dient te worden voorzien in ruimten om uit te rusten, restaurants, café's en dergelijke voor het publiek, bij voorkeur binnen het terrein van het museum (in tuinen, op terrassen, in daarvoor geschikte kelderruimten, enz.) of in de onmiddellijke nabijheid.

7. Wanneer enigszins mogelijk, dient de toegang gratis te zijn. In gevallen waarin de entree niet altijd vrij is en het nodig wordt geacht een klein bedrag voor entree te heffen, zelfs wanneer dit slechts een minimaal bedrag is, dient de entree tot elk museum gratis te zijn gedurende ten minste een dag per week of voor een daarmee gelijkstaande periode.

8. Wanneer er entréegelden worden geheven, dienen deze niet te worden gevraagd van personen in de lage inkomensgroepen of van leden van grote gezinnen in die landen waar er officiële methoden bestaan om deze groepen te identificeren.

9. Er dient te worden gezorgd voor bepaalde faciliteiten om een geregeld bezoek te bevorderen, zoals het verstrekken van kaarten tegen een gereduceerde prijs met een bepaalde geldigheidsduur, waardoor de houder het recht krijgt een onbeperkt aantal malen een bepaald museum of een groep van musea te bezoeken.

10. Indien enigszins mogelijk, dient gratis toegang te worden verleend aan georganiseerde groepen – van schoolkinderen of volwassenen – die deelnemen aan educatieve of culturele programma's en aan stafleden van het museum of leden van verenigingen zoals bedoeld in paragraaf 17 van deze Aanbeveling.

IV. PUBLICITEIT VOOR MUSEA

11. De Lid-Staten dienen alles te doen wat in hun vermogen ligt om via de plaatselijke autoriteiten of hun eigen culturele voorlichtingsdiensten of diensten voor vreemdelingenverkeer en in het kader van het nationale onderwijs en de internationale betrekkingen het bezoek aan musea en de daarin tentoongestelde voorwerpen te stimuleren.

12. (a) De Lid-Staten dienen er bij nationale of regionale reisbureaus op aan te dringen, dat deze het tot een van hun belangrijkste taken maken het museumbezoek te bevorderen en dat zij een deel van hun activiteiten en middelen hiertoe aanwenden.

(b) De musea dienen te worden uitgenodigd om geregeld gebruik te maken van de diensten van deze instellingen en deze in hun eigen activiteiten te betrekken ten einde hun sociale en culturele invloed uit te breiden.

V. PLAATS EN ROL VAN DE MUSEA IN DE GEMEENSCHAP

13. Musea dienen intellectuele en culturele centra in hun eigen omgeving te zijn. Zij dienen derhalve bij te dragen tot het intellectuele en culturele leven van de samenleving, waaraan op haar beurt de gelegenheid dient te worden geboden om deel te nemen aan de activiteiten en ontwikkeling van de musea.

Dit dient vooral te gelden voor musea gelegen in kleine steden en dorpen en waarvan de belangrijkheid vaak niet in verhouding staat tot hun omvang.

14. Er dienen nauwe culturele betrekkingen te worden aangeknoopt tussen musea en groepen in de gemeenschap, zoals beroepsorganisaties, vakverenigingen en sociale diensten in handel en industrie.

15. De samenwerking tussen musea en radio- en televisiediensten en -ondernemingen dient ook tot stand te worden gebracht of verbeterd te worden zodat met maximale veiligheidsvoorzorgen voorwerpen uit musea kunnen worden gebruikt voor onderwijs aan volwassenen en op scholen.

16. De bijdrage die musea kunnen leveren aan het onderwijs op scholen en aan volwassenen dient te worden erkend en bevorderd. Voorts dient deze stelselmatiger te worden geleverd door de instelling van organen die verantwoordelijk zijn voor het tot stand brengen van officieel en regelmatig contact tussen de plaatselijke onderwijsautoriteiten en musea die wegens de aard van hun verzamelingen van bijzonder belang voor scholen zijn. Deze samenwerking zou de volgende vormen kunnen aannemen:

- a. Ieder museum zou in zijn staf onderwijsdeskundigen kunnen hebben om, onder toezicht van de conservator, het museum voor onderwijsdoeleinden te kunnen benutten;
- b. Musea zouden educatieve afdelingen kunnen oprichten die een beroep zouden kunnen doen op de diensten van leerkrachten;
- c. Er zouden gezamenlijke commissies van conservatoren en leerkrachten kunnen worden opgericht op plaatselijk, gewestelijk of provinciaal niveau om zeker te stellen dat op de beste wijze gebruik wordt gemaakt van musea voor onderwijsdoeleinden;
- d. Alle andere maatregelen waardoor de eisen van het onderwijs en dat wat de musea te bieden hebben op elkaar afgestemd kunnen worden.

17. De Lid-Statens dienen (met name door het verstrekken van wettelijke faciliteiten) de oprichting en ontwikkeling te bevorderen van verenigingen van vrienden van het museum of soortgelijke verenigingen die hun morele en materiële steun aan het museum kunnen geven. Aan deze verenigingen dienen de bevoegdheden en voorrechten te worden toegekend die zij behoeven om aan hun doel te beantwoorden.

18. De Lid-Statens dienen de ontwikkeling van museumclubs te bevorderen om jonge mensen aan te moedigen tot deelneming aan de verschillende activiteiten van de musea.

Aanbeveling inzake de bestrijding van discriminatie in het onderwijs

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar elfde zitting, van 14 november tot 15 december 1960 te Parijs gehouden,

In herinnering brengend dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens het beginsel van non-discriminatie uitdraagt en verkondigt dat een ieder recht heeft op onderwijs,

Overwegend dat discriminatie in het onderwijs een inbreuk vormt op de in deze Verklaring neergelegde rechten,

Overwegend dat de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur volgens haar Statuut ten doel heeft het tot stand brengen van samenwerking tussen de volken ten einde overal ter wereld de eerbied te doen toenemen voor de rechten van de mens en gelijke kansen op onderwijs voor iedereen,

Erkennend dat de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur derhalve, hoewel zij de verschillen in de nationale onderwijsstelsels eerbiedigt, de plicht heeft, niet alleen alle vormen van discriminatie in het onderwijs te bestrijden, doch ook voor iedereen gelijke kansen en behandeling bij het onderwijs te bevorderen,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende de verschillende aspecten van discriminatie in het onderwijs, die als punt 17.1.4. op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbend tijdens haar tiende zitting dat deze voorstellen het onderwerp dienen te zijn van een internationaal verdrag en van aanbevelingen aan de Lid-Staten,

Neemt op 14 december 1960 deze Aanbeveling aan.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderstaande bepalingen toepassen door het nemen van de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte beginselen en normen.

I

1. Voor de toepassing van deze Aanbeveling omvat de term „discriminatie” ieder onderscheid, iedere uitsluiting, beperking of voorkeur die, gebaseerd op ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, economische situatie of geboorte het doel of de uitwerking heeft dat de gelijkheid van behandeling in het onderwijs wordt tenietgedaan of aangetast en in het bijzonder:

- a. dat een persoon of groep personen de toegang tot onderwijs van enigerlei soort of op enigerlei niveau wordt onthouden;
- b. dat een persoon of groep personen beperkt wordt tot onderwijs van mindere kwaliteit;
- c. onverminderd het bepaalde in paragraaf II van deze Aanbeveling, dat afzonderlijke onderwijsstelsels of -inrichtingen worden ingesteld of onderhouden voor personen of groepen personen; of
- d. dat personen in een situatie worden gedwongen die onvereenigbaar is met de waardigheid van de mens.

2. Voor de toepassing van deze Aanbeveling wordt onder de term „onderwijs” verstaan alle soorten en niveaus van onderwijs met inbegrip van toegang tot onderwijs, de standaard en de kwaliteit van het onderwijs en de voorwaarden waarop het wordt gegeven.

II

Wanneer zulks in een Staat is toegelaten, worden de onderstaande omstandigheden niet geacht discriminatie in te houden in de zin van paragraaf I van deze Aanbeveling:

- a. De instelling of de handhaving van afzonderlijke onderwijsstelsels of -inrichtingen voor leerlingen van de twee geslachten, indien deze stelsels of inrichtingen gelijke toegang bieden tot onderwijs, voorzien in leerkrachten met bevoegdheden van dezelfde soort alsmede in schoolgebouwen en -uitrusting van dezelfde kwaliteit en de mogelijkheid bieden om dezelfde of gelijkwaardige studies te verrichten;
- b. De instelling of de handhaving, om godsdienstige of taalkundige redenen, van afzonderlijke onderwijsstelsels of -inrichtingen die een onderwijs bieden dat in overeenstemming is met de verlangens van de ouders of de wettelijke voogden, indien de deelneming in zodanige stelsels of het bezoek van zodanige inrichtingen aan de eigen keuze wordt overgelaten en indien het verstrekte onderwijs voldoet aan de normen die door de bevoegde autoriteiten zijn gesteld of goedgekeurd, met name voor onderwijs op hetzelfde niveau;
- c. De instelling of de handhaving van particuliere onderwijsinrichtingen, indien het doel van de inrichtingen niet is de uitsluiting van een groep te verzekeren doch het verstrekken van onderwijsfaciliteiten naast die waarin de openbare autoriteiten voorzien, indien de inrichtingen worden geleid overeenkomstig dat doel en indien het verstrekte onderwijs voldoet aan de normen die door de bevoegde autoriteiten zijn gesteld of goedgekeurd, met name voor onderwijs op hetzelfde niveau.

III

Ter wegneming en voorkoming van discriminatie in de zin van deze Aanbeveling dienen de Lid-Staten:

- a. Ongeldig te verklaren alle wettelijke bepalingen en administratieve instructies en een einde te maken aan alle administratieve praktijken die leiden tot discriminatie in het onderwijs;
- b. Waar nodig bij de wet zeker te stellen, dat er niet wordt gediscrimineerd bij de toelating van leerlingen tot onderwijsinrichtingen;
- c. Bij behandeling door de openbare autoriteiten geen verschil tussen onderdanen toe te laten, behalve op grond van verdienste of behoefte, inzake schoolgelden en de toekenning van beurzen of andere vormen van bijstand aan leerlingen en met betrekking tot de nodige vergunningen en faciliteiten voor het verrichten van studies in het buitenland;

- d. Geen beperking of voorkeur toe te laten in vormen van bijstand die de openbare autoriteiten verlenen aan onderwijsinrichtingen, en die alleen gebaseerd zijn op de overweging dat de leerlingen tot een bepaalde groep behoren;
- e. Buitenlandse onderdanen die op hun grondgebied woonachtig zijn dezelfde toegang tot onderwijs te geven als die welke aan hun eigen onderdanen wordt gegeven.

IV

De Lid-Staten dienen voorts een nationaal beleid te formuleren, te ontwikkelen en toe te passen dat, door methoden die aansluiten bij de omstandigheden en het nationaal gebruik, de gelijke kansen en gelijke behandeling inzake het onderwijs zal kunnen bevorderen, en in het bijzonder:

- a. Het lager onderwijs kosteloos te maken en verplicht te stellen; het middelbaar onderwijs in zijn verschillende vormen algemeen beschikbaar en toegankelijk voor iedereen te maken; het hoger onderwijs gelijkelijk toegankelijk te maken voor allen op basis van de persoonlijke aanleg; naleving door allen te verzekeren van de bij de wet voorgeschreven verplichting een school te bezoeken;
- b. te verzekeren dat het onderwijspeil gelijk is in alle openbare onderwijsinrichtingen van hetzelfde niveau en dat de voorwaarden aangaande de kwaliteit van het verstrekte onderwijs eveneens gelijk zijn;
- c. door passende methoden het onderwijs van personen die geen lager onderwijs hebben genoten of die geen volledig lager onderwijs hebben gevolgd en de voortzetting van hun onderwijs op basis van persoonlijke aanleg te bevorderen en te intensiveren;
- d. zonder discriminatie te voorzien in de opleiding van leerkrachten.

V

De Lid-Staten dienen alle nodige maatregelen te treffen ter verzekering van de toepassing van de onderstaande beginselen:

- a. onderwijs dient te zijn gericht op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor menselijke rechten en fundamentele vrijheden; het dient begrip, verdraagzaamheid en vriendschap aan te kweken tussen alle volken, rassengroepen of godsdienstige groepen en de werkzaamheden van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede te bevorderen;
- b. het is van wezenlijk belang dat de vrijheid van de ouders en, waar zulks van toepassing is, van de wettelijke voogden, wordt geëerbiedigd, ten eerste voor hun kinderen andere inrichtingen te kiezen

dan die welke worden onderhouden door de openbare autoriteiten, doch die voldoen aan de minimumnormen voor onderwijs die zijn gesteld of goedgekeurd door de bevoegde autoriteiten, en ten tweede, op een wijze die in overeenstemming is met de in de Staat gevolgde procedures voor toepassing van zijn wetten, de godsdienstige en morele opvoeding van de kinderen te verzekeren overeenkomstig hun eigen overtuiging; en geen persoon of groep personen dient gedwongen te worden godsdienstonderwijs te ontvangen dat strijdig is met zijn of haar overtuiging;

- c. Het is van wezenlijk belang dat het recht van leden van nationale minderheden wordt erkend, zelf activiteiten op het gebied van het onderwijs te ontplooiën, met inbegrip van het onderhouden van scholen en, afhankelijk van het onderwijsbeleid van iedere Staat, het gebruik of het onderricht van hun eigen taal, met dien verstande evenwel:
- (i) Dat dit recht niet wordt uitgeoefend op een wijze die de leden van deze minderheden belet een inzicht te verwerven in de cultuur en de taal van de gehele gemeenschap en deel te nemen aan haar activiteiten, of die de nationale soevereiniteit schaadt;
  - (ii) Dat het onderwijspeil niet lager is dan de algemene norm gesteld of goedgekeurd door de bevoegde autoriteiten, en
  - (iii) Dat het bezoek van zodanige scholen ter vrije keuze is.

VI

Bij de toepassing van deze Aanbeveling dienen de Lid-Staten de grootste aandacht te besteden aan eventuele aanbevelingen die naderhand worden aangenomen door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur en waarin de maatregelen worden aangegeven die moeten worden genomen tegen de verschillende vormen van discriminatie in het onderwijs en voor het verzekeren van gelijke kansen en gelijke behandeling in het onderwijs.

VII

De Lid-Staten dienen in hun periodieke verslagen die op door haar te bepalen data en wijze worden voorgelegd aan de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, inlichtingen te verstrekken omtrent de wettelijke en administratieve voorzieningen die zij hebben getroffen en omtrent andere stappen die zij hebben gedaan ter toepassing van deze Aanbeveling, met inbegrip van de maatregelen genomen voor de formulering en ontwikkeling van het nationale beleid omschreven in paragraaf IV, alsmede van de bij de uitvoering van dat beleid bereikte resultaten en ondervonden belemmeringen.

De vertaling in het Nederlands van de beide op 11 december 1962 te Parijs door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aangenomen aanbevelingen inzake het behoud van het landschapsschoon en het eigen karakter van landschappen en streken (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 38 e.v.) en inzake het technisch onderwijs en de beroepsopleiding (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 46 e.v.; zie voor de vertaling blz. 49 e.v. hieronder) luidt als volgt:

Aanbeveling inzake het behoud van de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar twaalfde zitting, van 9 november tot 12 december 1962 te Parijs gehouden,

Overwegend dat in alle tijdperken de mensen aan de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken die deel uitmaken van hun natuurlijke omgeving somtijds een schade hebben toegebracht, die het culturele, esthetische en zelfs van levensbelang zijnde erfdeel van gehele gebieden in alle delen van de wereld heeft verarmd,

Overwegend dat door het in cultuur brengen van maagdelijke grond, de soms slecht in de hand gehouden ontwikkeling van stedelijke centra, de uitvoering van omvangrijke werken en grote plannen voor industriële en commerciële ontwikkeling en outillage de moderne beschaving deze ontwikkeling, die tot de laatste eeuw betrekkelijk langzaam verliep, heeft versneld,

Overwegend dat dit verschijnsel de esthetische waarde van landschappen en streken hetzij natuurlijk hetzij door de mens gevormd, en het culturele en wetenschappelijke belang van de wilde fauna nadelig beïnvloedt,

Overwegend dat, met het oog op hun schoonheid en karakter, de bescherming van landschappen en streken zoals omschreven in deze Aanbeveling nodig is voor het leven van de mens op wie zij in fysiek, moreel en geestelijk opzicht een krachtig regenererende invloed uitoefenen, terwijl zij tegelijkertijd bijdragen tot het artistieke en culturele leven van volken, zoals talloze algemeen bekende voorbeelden getuigen,

Overwegend voorts dat landschappen en streken een belangrijke factor vormen in het economische en maatschappelijke leven van vele landen en in ruime mate ertoe bijdragen dat de gezondheid van hun inwoners wordt gewaarborgd,

Erkendend evenwel dat terdege rekening dient te worden gehouden met de behoeften van het maatschappelijke leven en de evolutie daarvan en met de snelle ontwikkeling van de technische vooruitgang,

Overwegend derhalve dat het uiterst wenselijk en dringend is, de nodige maatregelen te overwegen en te nemen met het oog op het behoud van de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken overal ter wereld, telkens wanneer het nog mogelijk is zulks te doen,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende het behoud van de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken, die als punt 17.4.2. op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbend tijdens haar elfde zitting, dat deze voorstellen het onderwerp moeten vormen van een internationaal document in de vorm van een aanbeveling aan de Lid-Staten,

Neemt op elf december 1962 deze Aanbeveling aan.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten de onderstaande voorschriften toepassen door, in de vorm van een nationale wet of op andere wijze, maatregelen te treffen die erop gericht zijn, in de onder hun rechtsmacht staande gebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte normen en beginselen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten deze Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organen die zich bezighouden met de bescherming van landschappen en streken en met regionale ontwikkeling, alsmede van organen die belast zijn met de natuurbescherming en de ontwikkeling van het toerisme, alsmede van jeugdorganisaties.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten op door haar vast te stellen tijdstippen en in een door haar te bepalen vorm, verslagen aan haar uitbrengen over de uitvoering van deze Aanbeveling.

I. BEGRIPSOMSCHRIJVING

1. Voor de toepassing van deze Aanbeveling wordt onder bescherming van de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken verstaan het behoud en zo mogelijk, het herstel van het aanzien van landschappen en streken in de natuur en in de landelijke en stedelijke sfeer, hetzij natuurlijk hetzij door de mens gevormd, die van cultureel of esthetisch belang zijn of een eigeengeaarde natuurlijke omgeving vormen.

2. De bepalingen van deze Aanbeveling zijn ook bedoeld als aanvulling op maatregelen tot bescherming van de natuur.

II. ALGEMENE BEGINSELEN

3. De studies die moeten worden verricht en de maatregelen die moeten worden genomen met het oog op de bescherming van landschappen en streken, dienen zich over het gehele grondgebied van een Staat uit te strekken en dienen niet te worden beperkt tot bepaalde geselecteerde landschappen of streken.

4. Bij de keuze van de te nemen maatregelen dient terdege rekening te worden gehouden met de relatieve betekenis van de betrokken land-

schappen en streken. Deze maatregelen kunnen eventueel verschillen naar gelang van het karakter en de uitgestrektheid van de landschappen en van de gebieden met karakteristieke streken, hun ligging en de aard van de gevaren die hen bedreigen.

5. De bescherming dient niet te worden beperkt tot natuurlijke landschappen en streken, doch dient zich ook uit te strekken tot landschappen en streken die geheel of ten dele door mensenhanden zijn gevormd. Er dienen derhalve bijzondere regelingen te worden getroffen ter waarborging van de bescherming van bepaalde landschappen en streken in de stedelijke sfeer die over het algemeen het meest worden bedreigd, vooral door bouwactiviteiten en grondspeculatie. Bijzondere bescherming dient te worden toegekend aan de toegangswegen tot monumenten.

6. Maatregelen getroffen ter bescherming van landschappen en streken dienen zowel preventief als corrigerend te zijn.

7. Preventieve maatregelen dienen te zijn gericht op de bescherming van landstreken tegen gevaren die hen kunnen bedreigen. Deze maatregelen dienen in het bijzonder te omvatten het toezicht op werken en werkzaamheden die de landschappen en streken waarschijnlijk schade zullen toebrengen, bijvoorbeeld:

- a. De bouw van alle soorten openbare en particuliere bouwwerken. Deze dienen zo te worden ontworpen dat zij voldoen aan bepaalde esthetische vereisten wat betreft het bouwwerk zelf en dat zij, met vermindering van een gemakzuchtige nabootsing van bepaalde traditionele en schilderachtige vormen, in harmonie zijn met de algemene sfeer die men wenst te beschermen;
- b. De aanleg van wegen;
- c. Hoog- en laagspanningsleidingen, installaties en outillage voor de opwekking en overbrenging van energie, luchthavens, radio- en televisiestations, enz.;
- d. Benzinstations;
- e. Reclameborden en verlichte reclametekens;
- f. Ontbossing, met inbegrip van het vellen van bomen die bijdragen tot de schoonheid van het landschap, met name die welke langs wegen of lanen staan;
- g. Verontreiniging van lucht en water;
- h. De exploitatie van mijnen en groeven en de afvoer van hun afvalprodukten;
- i. Het aanleggen van leidingen voor bronwater, bevoeiingswerken, dammen, kanalen, aquaducten, werken tot regulering van rivieren, enz.;
- j. Kamperen;

k. Het storten van versleten materialen en afval en van afvalprodukten van huishoudens, handel en industrie.

8. Bij de bescherming van de schoonheid en het eigen karakter van landschappen en streken dient ook rekening te worden gehouden met de gevaren die voortvloeien uit bepaalde soorten werk en bepaalde activiteiten van het dagelijks leven wegens het lawaai dat zij veroorzaken.

9. Activiteiten die landschappen of streken zouden kunnen ontsieren in gebieden die zijn gecatalogiseerd of op andere wijze worden beschermd, dienen alleen te worden toegestaan indien zulks dringend noodzakelijk is voor het openbare of het maatschappelijke welzijn.

10. Verbeteringsmaatregelen dienen te zijn gericht op het herstel van de aan landschappen en streken toegebrachte schade en, voor zover mogelijk, op het herstel daarvan in hun oorspronkelijke staat.

11. Ter vergemakkelijking van de taak van de onderscheiden openbare diensten die in iedere Staat verantwoordelijk zijn voor de bescherming van landschappen en streken, dienen wetenschappelijke onderzoekinstellingen te worden opgericht die kunnen samenwerken met de bevoegde autoriteiten opdat de ter zake geldende voorschriften op elkaar worden afgestemd en in een sluitend geheel ondergebracht. Deze voorschriften en de resultaten van het door de onderzoekinstellingen verrichte werk dienen te worden bekendgemaakt in één enkele bestuurlijke publikatie die op gezette tijden wordt bijgewerkt.

III. BESCHERMENDE MAATREGELEN

12. De bescherming van landschappen en streken dient te worden gewaarborgd met behulp van een van de onderstaande methoden:

- a. Algemeen toezicht door de verantwoordelijke autoriteiten;
- b. Opneming van verplichtingen in plannen voor stadsontwikkeling en in de planning op alle niveaus: regionaal, op het platteland en in de stad;
- c. Catalogisering van uitgestrekte landschappen „naar zones”;
- d. Catalogisering van op zichzelf staande landstreken;
- e. De stichting en instandhouding van natuurreservaten en nationale parken;
- f. Verwerving van landstreken door gemeenschappen.

Algemeen toezicht

13. Algemeen toezicht dient te worden uitgeoefend op werken en werkzaamheden die de landschappen en streken op het gehele grondgebied van de Staat schade zouden kunnen toebrengen.

Plannen voor stadsontwikkeling en voor ontwikkeling van het platteland

14. De plannen voor ontwikkeling van de stad en van het platteland

dienen bepalingen te bevatten waarin de verplichtingen worden omschreven die dienen te worden opgelegd ter waarborging van de bescherming van landschappen en streken, ook de niet-gecatalogiseerde, gelegen in het betrokken gebied.

15. De plannen voor ontwikkeling van de stad en van het platteland dienen te worden opgesteld in volgorde van urgentie, vooral voor steden of gewesten die een snelle ontwikkeling doormaken, wanneer de bescherming van het esthetische of schilderachtige karakter van de stad of het gewest de opstelling van zodanige plannen rechtvaardigt.

Catalogisering van uitgestrekte landschappen „naar zones”

16. Uitgestrekte landschappen dienen te worden gecatalogiseerd „naar zones”.

17. Wanneer in een gecatalogiseerde zone het esthetische karakter van primair belang is, dient catalogisering „naar zones” in te houden het toezicht op kavels en de naleving van bepaalde algemene vereisten van esthetische aard betreffende het gebruik van materialen en hun kleur, hoogte van gebouwen, te nemen voorzorgen ter maskering van de omwoeling van de bodem als gevolg van de bouw van dammen en de exploitatie van groeven, alsmede voorschriften betreffende het rooien van bomen, enz.

18. Catalogisering „naar zones” dient te worden bekendgemaakt en de algemene regels die in acht moeten worden genomen voor de bescherming van gecatalogiseerde landschappen dienen wettelijk te worden vastgesteld en te worden openbaar gemaakt.

19. Catalogisering „naar zones” dient over het algemeen geen betaling van vergoeding mee te brengen.

Catalogisering van op zichzelf staande landstreken

20. Op zichzelf staande kleine landstreken in de natuur of in de stedelijke sfeer, te zamen met gedeelten van een landschap die van bijzonder belang zijn, dienen te worden gecatalogiseerd. Gebieden met een mooi uitzicht en terreinen en bouwwerken rond een belangrijk monument dienen eveneens te worden gecatalogiseerd. Ieder van deze gecatalogiseerde landschapsbeelden, terreinen en bouwwerken dient het onderwerp te zijn van een afzonderlijke bestuurlijke beslissing waarvan de eigenaar in kennis dient te worden gesteld.

21. Catalogisering dient te betekenen dat het de eigenaar verboden is de landstreek te verwoesten of de toestand of het uiterlijk ervan te veranderen, zonder toestemming van de voor de bescherming ervan verantwoordelijke autoriteiten.

22. Wanneer een zodanige toestemming wordt verleend, dient zij vergezeld te gaan van alle voorwaarden nodig voor de bescherming van de landstreek. Er dient evenwel geen toestemming nodig te zijn voor normale agrarische werkzaamheden of voor normaal onderhoud van gebouwen.

23. *Onteigening door de autoriteiten, te zamen met het uitvoeren van openbare werken in een gecatalogiseerde landstreek dient onderworpen te zijn aan de instemming van de voor de bescherming ervan verantwoordelijke autoriteiten. Niemand dient op grond van verjaring in een gecatalogiseerde landstreek rechten te kunnen verkrijgen die het karakter of het uiterlijk ervan zouden kunnen veranderen. De eigenaar dient niet bij overeenkomst rechten te verlenen zonder de instemming van de verantwoordelijke autoriteiten.*

24. *Catalogisering dient een verbod in te houden tot het op enigerlei wijze vervuilen van de grond, de lucht of het water, terwijl het delven van mineralen eveneens onderworpen dient te zijn aan een bijzondere toestemming.*

25. *In een gecatalogiseerd gebied en in de onmiddellijke omgeving daarvan dient alle reclame verboden te zijn of beperkt te worden tot bijzondere plaatsen die worden bepaald door de voor de bescherming van de landstreek verantwoordelijke autoriteiten.*

26. *Toestemming om in een als karakteristiek landschapsbeeld gecatalogiseerd gebied te kamperen dient in beginsel te worden geweigerd of alleen te worden toegestaan binnen een door de verantwoordelijke autoriteiten vastgesteld gebied en onderworpen te zijn aan inspectie hunnerzijds.*

27. *Catalogisering van een landstreek kan de eigenaar van het gebied waarvan dit deel uitmaakt recht geven op vergoeding in gevallen van rechtstreeks en duidelijk bepaald daaruit voortvloeiend nadeel.*

Natuurreservaten en nationale parken

28. *Wanneer de omstandigheden hiervoor gunstig zijn, dienen Lid-Staten in de te beschermen zones en landstreken nationale parken op te nemen, bestemd voor de opvoeding en ontspanning van het publiek, of natuurreservaten, van strikte of bijzondere aard. Zulke natuurreservaten en nationale parken dienen een groep experimentele zones te vormen die tevens bestemd zijn voor het onderzoek naar de vorming en het herstel van het landschap en naar de bescherming van de natuur.*

Verwerving van landstreken door gemeenschappen

29. *De Lid-Staten dienen de verwerving door gemeenschappen aan te moedigen van gebieden die deel uitmaken van een landschap of een landstreek die men wenst te beschermen. Indien nodig, dient het mogelijk te zijn zulk een verwerving te doen geschieden door onteigening.*

IV. TOEPASSING VAN BESCHERMENDE MAATREGELEN

30. De fundamentele normen en beginselen waarop de bescherming van landschappen en landstreken in iedere Lid-Staat is gebaseerd dienen kracht van wet te hebben en de maatregelen voor de toepassing daarvan dienen in het kader van deze bij de wet toegekende bevoegdheden te worden opgedragen aan de verantwoordelijke autoriteiten.

31. De Lid-Staten dienen gespecialiseerde administratieve of adviserende organen op te richten.

32. De administratieve organen dienen gespecialiseerde centrale of regionale afdelingen te zijn waaraan de uitvoering van de beschermende maatregelen is opgedragen. Deze afdelingen dienen derhalve in staat te zijn de vraagstukken aangaande bescherming en catalogisering te bestuderen, onderzoeken ter plaatse te verrichten, te nemen besluiten voor te bereiden en toezicht te houden op de uitvoering daarvan. Eveneens dient hun te worden opgedragen maatregelen voor te stellen om de eventuele gevaren bij het verrichten van bepaalde soorten werk te beperken of de door zodanige werken veroorzaakte schade te herstellen.

33. De raadgevende organen dienen te bestaan uit commissies op nationaal, regionaal of plaatselijk niveau, die tot taak hebben de bestudering van de vraagstukken betreffende de bescherming en het kenbaar maken van hun mening omtrent deze kwesties aan de centrale of regionale autoriteiten of de betrokken plaatselijke gemeenschappen. Het advies van deze commissies dient in alle gevallen en tijdig te worden ingewonnen, met name in het stadium waarin de plannen worden voorbereid, ingeval van grootscheepse werken van openbaar belang, zoals de aanleg van verkeerswegen, de bouw van hydrotechnische of nieuwe industriële installaties, enz.

34. De Lid-Staten dienen de oprichting en het werk te vergemakkelijken van nationale en plaatselijke niet-gouvernementele organen, waarvan een van de functies zou kunnen zijn samen te werken met de organen bedoeld in de paragrafen 31, 32 en 33, met name door het publiek voor te lichten en de betrokken afdelingen te waarschuwen voor gevaren die de landschappen en streken bedreigen.

35. Inbreuk op de regels voor de bescherming van landschappen en streken dient te leiden tot betaling van schadevergoeding of tot de verplichting de streek voor zover mogelijk terug te brengen in zijn oorspronkelijke staat.

36. Er dient te worden voorzien in administratieve of strafrechtelijke vervolgingen voor het geval van opzettelijke beschadiging van beschermde landschappen en streken.

V. OPVOEDING VAN HET PUBLIEK

37. Binnen de school en daarbuiten dient opvoedend werk te worden verricht om zo de eerbied van het publiek voor landschappen en streken op te wekken en te ontwikkelen en aan de voorschriften die zijn uitgevaardigd om de bescherming ervan te verzekeren, meer bekendheid te geven.

38. Onderwijzers en leraren aan wie deze taak in de scholen wordt opgedragen dienen een bijzondere opleiding te krijgen in de vorm van gespecialiseerde cursussen aan instellingen voor middelbaar en hoger onderwijs.

39. De Lid-Statens dienen ook het werk van bestaande musea te vergemakkelijken ten einde het opvoedende werk dat deze tot dit doel reeds hebben ondernomen te intensiveren en dienen de mogelijkheid te overwegen, bijzondere musea of gespecialiseerde afdelingen in bestaande musea op te richten voor het bestuderen en tentoonstellen van de natuurlijke en culturele aspecten van bepaalde gebieden.

40. De opvoeding van het publiek buiten schoolverband dient de taak te zijn van de pers, van particuliere verenigingen voor de bescherming van landschappen en streken of voor de bescherming van de natuur, van organen betrokken bij het toerisme en van jeugdorganisaties of organisaties voor volksopvoeding.

41. De Lid-Statens dienen de opvoeding van het publiek te vergemakkelijken en de arbeid van verenigingen, organen en organisaties die zich aan deze taak wijden te bevorderen door materiële bijstand te verlenen en door aan deze organisaties en aan opvoeders in het algemeen passende publiciteitsmedia ter beschikking te stellen zoals films, radio- en televisieprogramma's, materiaal voor permanente, tijdelijke of rijdende tentoonstellingen, pamfletten en boeken die geschikt zijn voor ruime verspreiding en volgens educatieve beginselen zijn opgezet. Er zou ruime publiciteit kunnen worden gegeven door middel van vakbladen en tijdschriften en regionale periodieken.

42. Nationale en internationale „dagen”, wedstrijden en soortgelijke manifestaties dienen te worden gewijd aan het kweken van waardering van natuurlijke en door de mens gevormde landschappen en streken om zo de aandacht van het publiek te vestigen op het feit dat de bescherming van de schoonheid en het eigen karakter ervan een eerste belang is voor de gemeenschap.

Aanbeveling inzake het technische onderwijs en de beroepsopleiding

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar twaalfde zitting, van 9 november tot 12 december 1962 te Parijs gehouden,

In herinnering brengend de statutaire verantwoordelijkheden van de Organisatie voor de bevordering van het onderwijs,

Overwegend dat verbeterd onderwijs een belangrijke factor is in de economische, sociale en culturele vooruitgang,

Erkennend dat het technische onderwijs en de beroepsopleiding een eerste voorwaarde vormen voor het in stand houden van de ingewikkelde structuur van de moderne beschaving en van een voortdurende economische vooruitgang,

Erkennend voorts de bijzondere en dringende behoeften van de ontwikkelingslanden aan richtlijnen bij de opzet en de verbetering van hun onderwijsstelsels,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende de algemene beginselen die moeten worden aangehouden bij de opzet van technisch onderwijs en beroepsopleiding, die als punt 17.1.1. op de agenda voor de zitting zijn geplaatst,

Besloten hebbend tijdens haar elfde zitting dat deze kwestie het onderwerp dient te vormen van een internationaal document door middel van een Aanbeveling aan de Lid-Staten,

Constaterend dat de Algemene Vergadering van de Internationale Arbeidsorganisatie tijdens haar zesenvoertigste zitting een Aanbeveling betreffende beroepsopleiding heeft aangenomen,

Neemt op elf december 1962 deze Aanbeveling aan.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten bij de ontwikkeling en verbetering van hun stelsels voor technisch onderwijs en beroepsopleiding de onderstaande bepalingen toepassen door het nemen van de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om op hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte beginselen.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten deze Aanbeveling ter kennis brengen van de autoriteiten en organen die zich bezighouden met het technische onderwijs en de beroepsopleiding.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten op door haar vast te stellen tijdstippen en wijze aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben gedaan om uitvoering te geven aan deze Aanbeveling.

I. WERKINGSSFEER EN BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN

1. Deze Aanbeveling is van toepassing op alle vormen van onderwijs gegeven in scholen of andere onderwijsinstellingen ten einde personen voor te bereiden op de uitoefening van een beroep op gebieden zoals de industrie, de landbouw, de handel en de daarmee samenhangende diensten.

2. Voor de toepassing van deze Aanbeveling:

- a. wordt onderscheid gemaakt tussen
  - (i) opleiding op het niveau van de geschoolde arbeider,
  - (ii) opleiding op het niveau van de technicus,
  - (iii) opleiding op het niveau van de ingenieur of technoloog;
- b. is de term „geschoolde arbeider” van toepassing op personen die een brede opleiding en training hebben ontvangen in de uitoefening van een vak of ambacht op een bepaald gebied;
- c. is de term „technicus” van toepassing op personen die werkzaam zijn in een beroep waarvoor kennis van technologie en daarmee samenhangende wetenschappen is vereist die ligt tussen die van een geschoolde arbeider en die van een ingenieur of technoloog; werkzaamheden op het niveau van de technicus kunnen inhouden controle en onderhoud, uitvoerige ontwikkelingsplannen, toezicht op de productie en op constructie van details. Samenwerking met de ingenieur vormt een wezenlijk onderdeel van de arbeid van de technicus;
- d. is de term „ingenieur” of „technoloog” van toepassing op personen die werkzaam zijn in een beroep waarvoor de behoefte aan opleiding in de betreffende wetenschappen aan universiteiten of gelijkwaardige instellingen voor hoger onderwijs officieel of traditioneel is erkend; dit beroepsniveau zou dus werkzaamheden betreffen zoals onderzoek, ontwikkeling, organisatie, het opstellen van plannen en productie.

3. Het technische onderwijs en de beroepsopleiding, die deel uitmaken van het gehele onderwijsstelsel, vallen onder de term „onderwijs”, zoals omschreven in het Verdrag ¹⁾ en de Aanbeveling ²⁾ nopens de bestrijding van discriminatie in het onderwijs aangenomen door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur tijdens haar elfde zitting en derhalve zijn de bepalingen van dit Verdrag en deze Aanbeveling daarop van toepassing.

II. ONDERWIJS BEZIEN IN HET LICHT VAN DE WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNISCHE VOORUITGANG

4. Gezien de ontzaglijke technische ontwikkeling die zich in alle landen van de wereld voordoet of wordt verwacht, dient het onderwijs zodanig te zijn dat het de mens in staat stelt te leven in een tijdperk van grote wetenschappelijke en technologische vooruitgang.

¹⁾ De tekst van het op 15 december 1960 te Parijs tot stand gekomen Verdrag nopens de bestrijding van discriminatie in het onderwijs is geplaatst in *Trb.* 1964, 69. Zie ook *Trb.* 1966, 205.

²⁾ Voor de Engelse tekst van de Aanbeveling inzake de bestrijding van discriminatie in het onderwijs zie *Trb.* 1968, 56, blz. 34.

5. Aangezien wetenschappelijke methoden, technologie en een steeds toenemende organisatorische ingewikkeldheid de grondslag vormen voor economische en sociale ontwikkeling, dient de behoefte aan een hoger peil van algemeen onderwijs voor zoveel mogelijk mensen te worden ingezien. Nu een groter aantal kinderen hun schoolbezoek voortzetten na het lager onderwijs, dient het gegeven onderwijs, vooral in de hogere klassen, te helpen in het tegemoetkomen aan de behoeften van de maatschappij.

6. Derhalve dienen het technische onderwijs en de beroepsopleiding zich te kunnen uitbreiden, willen de toekomstige behoeften afdoende worden bevredigd.

7. Het technische onderwijs en de beroepsopleiding dienen een integrerend deel te vormen van een algemeen onderwijsstelsel en als zodanig dient ruime aandacht te worden besteed aan de culturele inhoud ervan. Dit onderwijs dient verder te gaan dan alleen opleiden voor een bepaalde werkzaamheid, door de betrokkenen de nodige bekwaamheden en theoretische kennis mee te geven: het dient ook, te zamen met het algemene onderwijs, mogelijkheden te bieden voor de vorming van de persoonlijkheid en het karakter en het vermogen tot begrip, oordeel, zelfontplooiing en aanpassing aan verschillende milieus tot ontwikkeling te brengen. Hiertoe dient de culturele inhoud van het technische onderwijs en de beroepsopleiding op een zodanig niveau te worden geplaatst dat de onvermijdelijke specialisatie in het technische onderwijs en de beroepsopleiding een ruimere belangstelling niet verstikt.

8. Anderzijds dient het algemene onderwijs niet beperkt te zijn tot kennisoverdracht, doch ook elke leerling voor te bereiden op een werkzaam aandeel in het leven door hem begrip bij te brengen voor de produktie en het gebruik van goederen die worden gemaakt met behulp van de technologie en een beter inzicht te geven in de wereld waarin hij leeft.

9. Wegens de ontwikkeling van de technologie dient de behoefte aan een voldoende brede achtergrond van algemeen onderwijs voorafgaand aan en gelijk opgaand met specialisatie op enig niveau te worden erkend.

10. Aangezien de ontwikkelingen in de maatschappij van de vrouw, behalve haar werkzaamheden in gezin en huishouding waarvoor een opleiding kan worden gegeven, een veel ruimer aandeel in alle soorten beroepen eisen, dienen de mogelijkheden die vrouwen worden geboden in het technische onderwijs en de beroepsopleiding even belangrijk en uitgebreid te zijn als die welke mannen worden geboden. Mannen en vrouwen dienen bij de toegang tot alle soorten en niveaus van het technische onderwijs en de beroepsopleiding gelijke kansen te worden geboden. Er dienen bijzondere pogingen in het werk te worden

gesteld om vrouwen de mogelijkheid te geven van persoonlijke vervulling in het beroep door het technische onderwijs en de beroepsopleiding.

III. ALGEMENE BEGINSELEN EN DOELSTELLINGEN VAN HET TECHNISCHE ONDERWIJS EN DE BEROEPSOPLEIDING

11. In de programma's voor technisch onderwijs en beroepsopleiding dient rekening te worden gehouden met de snel veranderende aard van de technologie zodat het gegeven onderwijs voortdurend wordt aangepast aan de behoeften van de eigen tijd. Het dient derhalve niet alleen gericht te zijn op verbetering van de fundamentele bekwaamheden, doch ook op het bijbrengen van meer fundamentele wetenschappelijke kennis en een zekere veelzijdigheid waardoor geschoolde arbeiders, technici en ingenieurs of technologen in staat zullen zijn, zich snel aan te passen aan nieuwe arbeidsmethoden, en hen in staat te stellen om in de toekomst promotie te maken.

12. Voortijdige specialisatie dient te worden vermeden en in alle studieprogramma's dient het juiste evenwicht te worden bewaard tussen algemeen onderwijs en wetenschappelijke en gespecialiseerde onderwerpen, zonder de hoeveelheid leerstof te vergroten.

13. Het technische onderwijs en de beroepsopleiding dienen op alle niveaus de erkenning bij te brengen van de waardigheid van het handwerk en van het belang ervan in het moderne productieproces.

14. Het technische onderwijs en de beroepsopleiding dienen zo te worden georganiseerd dat iedereen zijn opleiding kan voortzetten totdat hij zijn mogelijkheden ten volle heeft ontwikkeld. Overgang van het ene gebied van het technische onderwijs en de beroepsopleiding naar het andere dient mogelijk te zijn en toegang tot alle niveaus van zowel het technische onderwijs en de beroepsopleiding als het algemene onderwijs dient open te staan voor iedereen die het onderwijs kan volgen. Er dienen passende maatregelen te worden genomen om deze toegang mogelijk te maken.

15. Bepaalde vormen van technisch onderwijs en beroepsopleiding dienen toegankelijk te worden gemaakt voor lichamelijk of geestelijk gehandicapte personen, ten einde hen op te nemen in de samenleving en het beroepsleven.

IV. HET OPSTELLEN VAN PLANNEN VOOR EN DE ADMINISTRATIE VAN HET TECHNISCHE ONDERWIJS EN DE BEROEPSOPLEIDING

Opstellen van plannen

16. Het opstellen van plannen voor het technische onderwijs en de beroepsopleiding dient te geschieden in nauwe samenwerking met be-

langhebbende kringen in de industrie, de landbouw en de handel, met inachtneming van de economische situatie en de economische vooruitzichten.

17. Indien er een nationaal economisch ontwikkelingsplan bestaat, dient het technische onderwijs en de beroepsopleiding hiervan een belangrijk hoofdstuk te vormen. Een nationaal economisch ontwikkelingsplan of andere geschikte onderzoekprogramma's dienen een raming te bevatten van de toekomstige vraag naar geschoold personeel. Hoewel de methoden van voorspelling rekening dienen te houden met de plaatselijke omstandigheden, dienen de autoriteiten die plannen opstellen en statistieken uitwerken bij het opstellen van hun ramingen bepaalde algemene beginselen aan te houden, die waar nodig worden aangepast aan de verschillende nationale behoeften. De ramingen moeten regelmatig worden bijgewerkt.

18. Schattingen van vraag en aanbod op het gebied van het technische onderwijs en de beroepsopleiding zullen slechts algemene aanwijzingen opleveren omtrent de toekomstige behoeften aan goed opgeleid personeel en bij de besluitvorming dienen de bevoegde autoriteiten rekening te houden met vele andere factoren, waaronder demografische gegevens. Bij het ramen van de behoeften aan vervanging en uitbreiding van beroepsgroepen, kan gebruik worden gemaakt van de volkstellingstabellen van beroepen naar leeftijd, van het pensioneringstempo en van statistieken waaruit de algemene ontwikkelingen in de economie blijken en de veranderingen die waarschijnlijk zullen optreden in de vraag naar verschillende klassen goederen en diensten en naar verschillende soorten vakbekwaamheid en kennis.

Administratie

19. De verantwoordelijkheden van de openbare autoriteiten op het gebied van het technische onderwijs en de beroepsopleiding dienen duidelijk omschreven te zijn en het beleid dient voldoende gelijkmatig te zijn om continuïteit van optreden te waarborgen.

20. In vele landen valt de verantwoordelijkheid voor de organisatie, de ontwikkeling en de opstelling van plannen voor het technische onderwijs en de beroepsopleiding onder de bevoegdheid van een Minister van Onderwijs. Waar dit niet het geval is dient er een nauwe samenwerking te bestaan tussen de andere autoriteit of autoriteiten en het Ministerie of de Ministeries van Onderwijs.

21. Wanneer, in federale Staten, de verantwoordelijkheid voor het onderwijs bij ieder van de Staten, provincies of kantons berust, dient er een raad of ander adviesorgaan te zijn dat zich bezighoudt met de plannen op nationaal niveau.

Materiële faciliteiten

22. De bevoegde nationale of plaatselijke autoriteiten dienen bijzondere aandacht te schenken aan de plannen voor gebouwen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding, waarbij passende aandacht dient te worden besteed aan het doel van deze gebouwen en aan plaatselijke factoren.

23. Technische scholen en beroepsscholen en instellingen dienen bijzondere ruimten voor het onderricht in praktische onderwerpen te hebben, zoals werkplaatsen, laboratoria, boerderijen en handelskantoren. Gebouwen en uitrusting moeten zodanig zijn dat de overgang van de school naar het beroep plaatsvindt met een minimum aan moeilijkheden.

24. Alvorens de eigenlijke bouwopdracht wordt gegeven dienen de verdeling van de leslokalen en de uitvoerige eisen voor ruimte daarvoor, voor tekenkamers, laboratoria, werkplaatsen, opslagplaatsen, administratieve kantoren en woonruimten en faciliteiten voor het welzijn van de studenten te worden bepaald aan de hand van het aantal leerlingen dat moet worden ondergebracht en van de te onderwijzen specialiteiten.

V. ORGANISATIE VAN HET TECHNISCHE ONDERWIJS EN DE BEROEPSOPLEIDING

Betrekkingen tussen het algemene onderwijs en het technische onderwijs en de beroepsopleiding

25. Alle stelsels voor lager onderwijs die voornamelijk algemeen en niet op een vakopleiding zijn gericht dienen ook mogelijkheden te bieden om kinderen liefde en eerbied voor het handwerk bij te brengen, hen te gewennen aan waarneming en creatieve inspanning en hen aan te moedigen tot een intelligente benadering van de praktische problemen die zich thuis en in de gemeenschap voordoen. Werk dat waarschijnlijk niet zal bijdragen tot het algemeen onderwijs, dient evenwel te worden vermeden.

26. Het leren door waarneming en zelf doen dient een aanvulling te vormen op de verwerving van kennis door middel van boeken, zodat de leerlingen wat zij op de lagere school leren in verband zullen brengen met de realiteit van het dagelijks leven.

27. De neiging in het algemene voortgezette onderwijs bepaalde technische onderwerpen op te nemen dient te worden aangemoedigd. In de hogere klassen dient alle leerlingen de keuze te worden gelaten tussen verschillende bijzondere onderwerpen, zodat zij beter worden voorbereid op het kiezen van een geschikte loopbaan.

Eisen gesteld aan het technische onderwijs en de beroepsopleiding

28. In alle stelsels voor technisch onderwijs en beroepsopleiding dient een hoge mate van flexibiliteit te worden gehandhaafd om doeltreffende resultaten te bereiken en te voorzien in:

- a. Uiteenlopende specialisaties;
- b. Aanpassingsvermogen;
- c. Overweging van ieder probleem van het technische onderwijs en het beroepsopleiding als een bijzonder geval, ten einde daarvoor een passende oplossing te vinden;
- d. Mogelijkheden waardoor de leerling zijn studies kan verrichten overeenkomstig zijn gaven en voorkeuren in overeenstemming met de te verwachten behoeften van het land en het vermogen van de economie om de voortbrengselen van het stelsel op te nemen.

29. Derhalve dienen de verantwoordelijke autoriteiten de organisatie van het technische onderwijs en de beroepsopleiding te bevorderen, uitgaande van de grondgedachte dat, met de ontwikkeling van de technologie, de behoefte aan meer en beter technisch onderwijs veel groter is dan gewoonlijk wordt beseft.

Bovendien, willen steeds grotere aantallen jonge mensen ertoe worden aangemoedigd een technische opleiding of een beroepsopleiding te volgen, dan dient alles te worden gedaan om deze aantrekkelijk, doelmatig en werkelijk opvoedend te doen zijn in de ruimste zin van het woord.

Verskillende patronen voor het technische onderwijs en de beroepsopleiding

30. Bij de oprichting van instellingen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding dienen de verantwoordelijke autoriteiten de onderstaande voornaamste stelsels te overwegen:

- a. Volledige dagopleiding, met inbegrip van praktische opleiding die op school wordt gegeven;
- b. De theoretische opleiding wordt gegeven door de school, terwijl een deel van de praktische opleiding geschiedt door perioden van praktisch werk in het gekozen beroep;
- c. Het „vrije dag”-stelsel (day-release system), waarbij arbeiders één dag per week lessen volgen;
- d. Het „sandwich”- of „coöperatieve” stelsel („sandwich” or “co-operative” system), waarbij perioden van schoolbezoek worden afgewisseld met perioden op een fabriek, boerderij of in een andere onderneming;

Het „blok vrijstelling”-stelsel (block release system), waarbij werknemers door hun werkgever voor één of twee korte perioden per jaar worden vrijgesteld voor het volgen van een technische cursus of een

- e. beroeps cursus;

- f. Avondcursussen voor personen met een volledige dagtaak;
- g. Correspondentiecurssussen;
- h. Herhalingscursussen voor personen die reeds technisch onderwijs of een beroepsopleiding hebben ontvangen of voor diegenen die praktijkervaring in het beroep bezitten.

31. Het stelsel voor een volledige dagopleiding dient toegankelijk te zijn voor alle hiervoor geschikte leerlingen die dit soort onderwijs wensen. Er dient te worden voorzien in de nodige faciliteiten en uitrusting om dit mogelijk te maken.

32. In ieder land dienen voldoende mogelijkheden te worden voorzien om alle niveaus van het technische onderwijs en de beroepsopleiding te bestrijken, waardoor iedere leerling in staat wordt gesteld zijn opleiding te voltooien tot het hoogste niveau dat verenigbaar is met de behoeften van het land.

33. Ontwikkelingslanden dienen de wenselijkheid na te gaan van de instelling van gezamenlijke faciliteiten voor technisch onderwijs en beroepsopleiding, vooral op het hoogste niveau.

Economische behoeften

34. Bij de organisatie en ontwikkeling van het technische onderwijs en de beroepsopleiding dient in ieder land rekening te worden gehouden met zowel de menselijke bronnen als met de voorspelbare behoeften aan speciaal opgeleid personeel.

35. Bovendien is het van wezenlijk belang dat gepoogd wordt alle leerlingen die hun opleiding hebben voltooid aan werk te helpen. De bevoegde autoriteiten dienen erop toe te zien dat de afgestudeerde leerlingen een betrekking krijgen in de beroepen waarvoor zij een opleiding hebben ontvangen, hierbij rekening houdend met hun persoonlijke wensen.

36. De economische en technologische ontwikkeling vereist specialisten en personen wier opleiding algemener en veelzijdiger is. Gespecialiseerd onderwijs dient evenwel gebaseerd te zijn op een brede wetenschappelijke en technologische opleiding waardoor de specialist in staat is op de hoogte te blijven van de algemene lijn van de wetenschappelijke en technologische veranderingen.

37. Gezien de kosten van de bouw, de uitrusting en het in stand houden van technische scholen en beroepsscholen dienen zulke instellingen voorts alleen daar te worden opgericht waar een geregelde en voorspelbare vraag naar leerlingen is.

38. Algemeen dient te worden aanvaard dat het technische onderwijs en de beroepsopleiding op alle niveaus niet om financiële redenen mag worden ontzegd aan personen die er nut van zouden kunnen hebben.

Regeringsautoriteiten of andere instanties dienen derhalve passende maatregelen te nemen om kosteloos technisch onderwijs of een beroepsopleiding te verschaffen dan wel financiële of andere steun toe te kennen aan leerlingen die zulks behoeven zonder daaraan verplichtingen te verbinden.

Raadgevende commissies en comités

39. Allen die betrokken zijn bij het technische onderwijs en de beroepsopleiding, en met name de openbare autoriteiten, onderwijsorganen en organisaties van werkgevers en werknemers, alsmede particuliere onderwijsorganisaties, dienen iedere mogelijkheid aan te grijpen voor wederzijdse bijstand en overleg bij het opstellen van plannen voor en het ontwikkelen en in stand houden van regelingen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding.

40. Om de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het technische onderwijs en de beroepsopleiding bij te staan, dienen op nationaal niveau raadgevende commissies te worden ingesteld die kunnen assisteren bij het voorbereiden van plannen alsook het werk dat wordt verricht in verband met het technische onderwijs en de beroepsopleiding in enigerlei vorm kunnen coördineren.

41. Raadgevende comités op plaatselijk niveau dienen te worden ingesteld om bepaalde instellingen bij te staan. Deze comités dienen rechtstreeks contact te onderhouden met deze instellingen en deel te nemen aan de organisatie ervan. Zij dienen te helpen bij het opzetten van studies over de plaatselijke behoeften aan werkrachten en te adviseren omtrent de aanpassing van de instellingen waarmee zij samenwerken aan de feitelijke en te verwachten behoeften van de gebruikers.

42. Raadgevende commissies en comités dienen vertegenwoordigers te bevatten van:

- a. De autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de organisatie van het technische onderwijs en de beroepsopleiding;
- b. De verschillende takken van het economische leven;
- c. Vakorganisaties en andere arbeidersorganisaties;
- d. Werkgeversorganisaties;
- e. Verenigingen van leraren en eventueel van leerlingen en afgestudeerden;
- f. Arbeidsbureaus;
- g. Andere bevoegde organisaties, zoals verenigingen van technici en ingenieurs.

Studieprogramma

43. Bij het opzetten van de organisatie van technische cursussen en beroepsopleiding zouden de verantwoordelijke autoriteiten, in overleg met andere belanghebbende organen, rekening kunnen houden met

de voorbeelden van schema's die in de bijlage¹⁾ bij deze Aanbeveling zijn opgenomen.

44. Bij de opstelling van specialiteiten dient aandacht te worden besteed aan de plaatselijke economische factoren en aan het belang van deze specialiteiten in de streek. Wanneer het aantal leerlingen dat een bepaalde specialiteit wenst te studeren aanzienlijk is, dient een afzonderlijke afdeling te worden gevormd, waardoor gewaarborgd wordt dat de juiste aandacht wordt besteed aan de bouw van laboratoria en werkplaatsen en aan van belang zijnde administratieve aangelegenheden.

45. Het onderwijs aan en de opleiding van geschoolde arbeiders verstrekt weliswaar een brede basis voor latere specialisatie of promotie, doch dient toch te worden gericht op de praktische en theoretische bekwaamheden en kennis die voor een toekomstige werkkring worden of kunnen worden verlangd.

46. Bij het onderwijs aan en de opleiding van technici dient de nadruk te worden gelegd op de technologische aspecten van een bepaald beroep, zonder daarbij de desbetreffende praktische bekwaamheden en kennis te verwaarlozen.

47. Het onderwijs aan en de opleiding van ingenieurs of technologen dient een brede basis te hebben en te voorzien in het bijbrengen van een goede praktische kennis van de op hun gebied liggende wetenschappen. Voor degenen die zich wensen te specialiseren in onderzoek en ontwikkeling, dient de mogelijkheid aanwezig te zijn voor een voortgezette bestudering van deze wetenschappen, terwijl voor degenen wier belangstelling waarschijnlijk ligt op het gebied van produktie en onderhoud, eveneens meer gespecialiseerde technologische studies toegankelijk dienen te zijn.

48. Naast een gespecialiseerde kennis dienen technici, ingenieurs en technologen de sociale en economische aspecten van hun onderscheiden gebieden te bestuderen, zodat het meest harmonieuze en doeltreffende gebruik kan worden gemaakt van de menselijke en materiële middelen die hun ter beschikking staan.

49. De onderwijsprogramma's op het niveau van de technicus, de ingenieur en de technoloog dienen de studie te omvatten van een vreemde taal die over de gehele wereld wordt gebruikt, om zo de student in staat te stellen op de hoogte te zijn en te blijven van de voortdurende ontwikkelingen van technieken in zijn specialiteit en op het gebied van de wetenschap in het algemeen.

50. Deze studiecursussen zouden bijvoorbeeld in de volgende afdelingen kunnen worden onderverdeeld:

- a. Algemene onderwerpen, zoals talen, sociale wetenschappen, enz.;
- b. Fundamentele wetenschappen, zoals wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, enz.;

¹⁾ Zie blz. 68 van dit *Tractatenblad*.

- c. Algemene technische onderwerpen, zoals toegepaste werktuigbouw, sterkte van materialen, thermodynamica, vloeistofmechanica, agronomie, boekhouden, enz.;
- d. Gespecialiseerde onderwerpen, zoals warmtemotoren, compressoren, werktuigmachines, stabiliteit van structuren, electronica, boekhoudmachines, landbouwmachines, enz.

51. De bevoegde autoriteiten dienen te verzekeren dat de leerlingen uitgebreid algemeen onderwijs ontvangen. Zij dienen de nadruk te leggen op de ontwikkeling van de persoonlijkheid en het beredenerend vermogen van de leerlingen alsmede op hun gevoel voor morele, sociale en professionele waarden en verantwoordelijkheden.

VI. BEGELEIDING

52. Elke leerling die na het algemene onderwijs zijn studie voortzet in de een of andere vorm van technisch onderwijs of beroepsopleiding dient vrij te zijn zijn eigen keuze te bepalen in het licht van zijn aspiraties en met besef van zijn vermogens en belangstelling, waarbij rekening wordt gehouden met de toekomstige vraag naar geschoold personeel en in de wetenschap dat de door de bevoegde autoriteiten getroffen regelingen hem later in staat zullen stellen van opleiding te veranderen, indien hij zulks wenst en zijn studies voort te zetten tot de grens van waartoe hij in staat is, zonder hierbij andere hinderpalen te ontmoeten dan een langere opleidingsperiode.

53. Onverminderd de hierboven genoemde vrije keuze dienen passende normen voor de toelatingseisen te worden bepaald ten einde overmatige verspilling te voorkomen.

54. Deze begeleiding dient de leerlingen, door een nauwkeuriger kennis van hun individuele mogelijkheden enerzijds en van de eisen van de verschillende groepen beroepen en de toekomstige behoeften van de economie anderzijds in staat te stellen, zich een nauwkeuriger omschreven doel te stellen en dit met grotere zekerheid te bereiken door de meest geschikte opleiding te benutten.

55. Zcdanig advies dient beschikbaar te zijn voor alle leerlingen, ongeacht of deze diensten worden verleend door de scholen of door andere instanties.

56. Waar mogelijk dienen regelingen te worden getroffen om een toereikende diagnostische of onderzoekende periode in iedere instelling te organiseren, voordat de leerling een bepaald opleidingsgebied kiest.

57. Er dient door de bevoegde overheidsautoriteiten of andere instanties een voorlichtings- en plaatsingsdienst te worden opgericht ten einde:

- a. Volledige en systematische doorlopende dossiers van de leerlingen bij te houden;

- b. Leerlingen en ouders bijzonderheden te verstrekken over de mogelijkheden van beroepen, soorten beschikbare cursussen en andere ter zake dienende bijzonderheden;
- c. Leerlingen te helpen de resultaten van beoordelingen te interpreteren en besluiten te nemen die hen betreffen;
- d. Jonge mensen bij te staan bij het vinden van een betrekking overeenkomstig de soort en het niveau van het onderwijs dat zij ontvangen of hebben ontvangen;
- e. Contact te onderhouden met al dan niet afgestudeerde vroegere leerlingen en de doeltreffendheid van het gebruikte voorlichtings-systeem na te gaan.

VII. PERSONEEL

Leerkrachten voor het onderwijs aan ingenieurs en technologen

58. Bij de aanwerving van nieuwe leerkrachten voor instellingen voor hoger technisch onderwijs en beroepsonderwijs en bij de opleiding van zodanig personeel dienen de verantwoordelijke autoriteiten rekening te houden met de eisen van de tweeledige functies die zulk personeel dient te vervullen, namelijk het vervullen van opvoedkundige taken en het verrichten van onderzoek op het gebied van het wetenschappelijke of technische onderwerp waarin onderwijs wordt gegeven.

59. Er dient een juist evenwicht te worden bewaard tussen de plicht tot het geven van onderwijs en het speurwerk van de leerkrachten om zo doeltreffende resultaten te bereiken en de status van de onderwijsinstelling te verbeteren. De arbeidsvoorwaarden en lesroosters dienen zodanig te zijn dat het de hoger geplaatste leerkrachten en begaafde jonge leerkrachten mogelijk is hun speurwerk te verrichten.

60. De leerkrachten in wetenschappelijke onderwerpen dienen over het algemeen dezelfde bevoegdheden te hebben als degenen die vergelijkbare posten bekleden in de wetenschappelijke faculteiten van universiteiten. De leraren in de fundamentele wetenschappen dienen evenwel ook kennis te bezitten van toegepaste wetenschappen, aangezien voor studenten die ingenieur willen worden deze onderwerpen in een later stadium van het grootste belang zullen zijn.

61. In de regel dient het onderwijzende personeel in technologische instellingen, polytechnische scholen, ingenieurscolleges en andere instellingen op het gebied van het hogere technische onderwijs te bestaan uit afgestudeerden van universiteiten of instellingen van gelijkwaardig niveau. De hoger geplaatste leerkrachten dienen in de regel hogere wetenschappelijke of technische bevoegdheden te bezitten, aangezien zij niet alleen onderwijs geven, doch ook leiding behoren te geven aan onderzoek.

62. De leraren in gespecialiseerde onderwerpen dienen praktische ervaring op het gebied van hun specialisatie te bezitten.

63. Ten einde een nauwere band te scheppen met de industrie, de landbouw en de handel, dienen ingenieurs en technologen die op deze gebieden werkzaam zijn te worden uitgenodigd toe te treden tot het lerarenkorps van instellingen van hoger technisch onderwijs zodat zij het onderwijzen van gespecialiseerde onderwerpen kunnen combineren met hun voornaamste arbeid.

64. Het juiste evenwicht dient te worden bewaard tussen het aantal leerkrachten met een volledige taak en de leerkrachten die een gedeeltelijke taak hebben. De meeste leraren in gespecialiseerde technische onderwerpen dienen te worden aangeworven als leraren met een volledige dagtaak, want naast het lesgeven dienen zij ook verantwoordelijk te zijn voor de opleiding van jonge leraren, het opstellen van plannen voor laboratoria en studieruimten, de voorbereiding van lesmateriaal en ander soortgelijk werk.

65. Studie na het behalen van een universitaire graad dient te worden aangemoedigd als middel om de bekwaamste kandidaten aan te trekken voor onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Aankondigingen van vacatures en van vergelijkende onderzoeken dienen openbaar te worden gemaakt en aan afgestudeerden die wensen verder te studeren dient financiële steun te worden gegeven in de vorm van fellowships, schenkingen, enz.

66. Wetenschappelijk speurwerk op technisch gebied door afgestudeerden en leden van het onderwijzend personeel dient voornamelijk experimenteel van aard te zijn en te worden verricht in nauwe samenhang met de doeleinden van industrie, landbouw en handel. Zulke arbeid dient vooral te worden verricht in de nieuwe technieken waar een snelle oplossing van problemen van bijzondere waarde is.

Leerkrachten voor de opleiding van technici

67. De leerkrachten voor het onderwijs aan technici dienen een graad of een hoger technisch diploma op een passend gebied te hebben behaald en industriële of daarmee vergelijkbare ervaring te hebben opgedaan in hun bijzondere tak van wetenschap.

68. Het hoger geplaatste personeel van instellingen voor onderwijs aan technici dat niet alleen les moet geven, doch ook leiding moet geven aan toegepast onderzoek, dient passende hogere bevoegdheden te bezitten.

Leerkrachten voor de opleiding van geschoolde arbeiders

69. Leraren in algemene en theoretische onderwerpen dienen voldoende kennis te bezitten van de tak van bedrijf waarin hun leerlingen voornemens zijn te gaan werken of waarin zij reeds werkzaam zijn.

70. Leraren in de fundamentele wetenschappen dienen hun lessen voor zover mogelijk aan te passen aan de bijzondere studierichtingen van hun leerlingen.

71. Leraren in algemene technische of gespecialiseerde onderwerpen dienen een gespecialiseerde opleiding te hebben ontvangen op een hoger niveau dan dat waarin zij les geven, of dienen een daaraan gelijkwaardig niveau van bekwaamheid te hebben bereikt als resultaat van uitgebreide praktische ervaring.

72. Wanneer mogelijk, dienen leraren in technische of gespecialiseerde onderwerpen ten minste drie jaar praktische ervaring te bezitten in het vak of de specialiteit waarin zij les geven.

Instructeurs in werkplaatsen

73. Instructeurs in werkplaatsen dienen uitgebreide vak- of ambachtservaring te hebben in passende industriële of gelijkwaardige ondernemingen.

Opleiding van leerkrachten

74. Leerkrachten werkzaam, hetzij met een volledige dagtaak, hetzij voor een gedeelte van de dag, in instellingen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding dienen een bijzondere opleiding te ontvangen of te hebben ontvangen, met inbegrip van praktijkervaring in het lesgeven om hun bekwaamheid daarin te ontwikkelen en hun technische bekwaamheden en algemene ontwikkeling te verbeteren. Een zodanige opleiding zou kunnen worden gegeven in één of meer van de onderstaande vormen:

- a. Dagopleiding aan geschikte instellingen;
- b. Cursussen die slechts een gedeelte van de dag in beslag nemen;
- c. Opleiding tijdens het werk als assistent-leraren of instructeurs;
- d. Advies inzake methoden van lesgeven van een specialist.

75. De opleidingsmogelijkheden voor leerkrachten in het technische onderwijs en de beroepsopleiding dienen te zijn aangepast aan de plaatselijke behoeften.

76. De opleiding van leerkrachten in het technische onderwijs en de beroepsopleiding dient te worden beschouwd als een gedurende hun gehele leraarsloopbaan doorgaand proces. Er dienen regelingen te worden getroffen voor de periodieke vrijstelling van leerkrachten zodat zij door perioden van werk in hun specialiteit op de hoogte kunnen blijven van moderne procédés en methoden voor produktie en beheer.

Het schoolhoofd en ander personeel

77. De functie van schoolhoofd van een technische instelling dient te worden toevertrouwd aan een persoon die de feitelijke beoefening van een der aan de instelling onderwezen specialiteiten ten volle beheerst en

zowel praktische ervaring als ervaring in het lesgeven bezit. De administratieve bekwaamheid van de kandidaten voor de post dient evenwel ook in aanmerking te worden genomen, daar een goede administratie van wezenlijk belang is voor het succes van een school.

78. Het schoolhoofd dient voldoende administratieve hulp te krijgen opdat hij zijn arbeid voornamelijk kan richten op de belangrijke educatieve en wetenschappelijke aspecten van zijn instelling.

79. De staf van instellingen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding dient personeel te bevatten voor:

- a. advies en leiding aan leerlingen en studenten;
- b. voorbereiding van, toezicht op en coördinatie van praktisch werk en proefnemingen;
- c. onderhoud van instrumenten, apparaten en gereedschap in werkplaatsen en laboratoria.

80. Instructeurs in werkplaatsen en laboratoriumpersoneel dienen een speciale opleiding te ontvangen met betrekking tot veiligheid, waarbij de nadruk wordt gelegd op veilige arbeidsomstandigheden en het veilige gebruik van gereedschappen en toestellen voor de beroepen waarin zij onderwijzen.

81. Elke technische instelling dient contact te onderhouden met de industrie, vakverenigingen, organisaties van ouders en oud-leerlingen, enz., ten einde te verzekeren dat de instelling voortdurend op de hoogte blijft van de nieuwste ontwikkelingen in de onderwerpen waarin zij onderwijst. Ook zou coördinatie kunnen worden bereikt door gebruikmaking van leraren met een gedeeltelijke dagtaak uit de industrie, de landbouw of de handel of op een andere passende wijze.

82. Eén van de doeleinden van de coördinatie dient de verzekering te zijn dat het aan stagiairs gegeven werk in industrie, landbouw en handel waarde heeft voor hun opleiding.

Arbeidsvoorwaarden

83. Ten einde uiterst bekwaam personeel aan te trekken tot en te behouden voor het technische en het beroepsonderwijssysteem dienen de geboden emolumenten en arbeidsvoorwaarden zich gunstig te verhouden tot die welke worden genoten door personen met soortgelijke bevoegdheden en ervaring in industrie, landbouw en handel. Met name dient in de bepaling van salarissen en pensioenschalen voor het personeel van instellingen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding rekening te worden gehouden met de praktische ervaring opgedaan alvorens een loopbaan als leraar aan te vangen.

VIII. ONDERWIJSMETHODEN

84. Bij het onderwijs in alle vakken aan technische scholen dient ten volle gebruik te worden gemaakt van proefnemingen en van actieve en

„participerende” methoden. Het dient verband te houden met de huidige of toekomstige werkzaamheid van de studenten, aan te sluiten bij plaatselijke omstandigheden en de meest recente wetenschappelijke en technische ontwikkelingen te weerspiegelen. Het dient de studenten erop voor te bereiden dat zij zich aanpassen aan uiteenlopende economische eisen.

85. De praktijk op de boerderij, op kantoor en in de werkplaats dient erop te zijn gericht leerlingen te leren hoe de problemen die zij tegenkomen in de beroepen waarvoor zij worden opgeleid stelselmatig worden overwonnen. Deze praktijk dient te worden gebaseerd op een analyse van het desbetreffende beroep en in moeilijkheid opklimmende oefeningen te omvatten, die onder toezicht worden uitgevoerd.

86. Bij het onderwijzen van wiskunde en wetenschap dient de nadruk te worden gelegd op praktische toepassingen en ten volle gebruik te worden gemaakt van experimenten.

87. Gezien de belangrijke bijdrage die algemene onderwerpen leveren aan de culturele achtergrond van de studenten en de beperkte hoeveelheid tijd die daaraan wordt besteed, dient een zorgvuldige keuze uit deze onderwerpen te worden gemaakt en dienen passende onderwijsmethoden daarvoor te worden ontwikkeld. Zodanige methoden dienen ten volle rekening te houden met de bijzondere behoeften van scholen voor technisch onderwijs en beroepsopleiding en van hun leerlingen.

88. Zorgvuldig gekozen leerboeken, audio-visuele en andere nieuwe onderwijshulpmiddelen dienen bij het lesgeven te worden gebruikt.

Beoordeling bij het technische onderwijs en de beroepsopleiding

89. Om een volledige beoordeling van de studenten te verkrijgen dienen de verantwoordelijke autoriteiten te verzekeren dat ten volle gebruik wordt gemaakt van de moderne beoordelingsmethoden overeenkomstig de volgende algemene beginselen:

- a. Een doelmatig algemeen beoordelingssysteem dient niet alleen een indruk te geven van het peil van kennis en prestatie, doch ook van het opleidingsniveau en het culturele en sociale niveau van de student, de klas en de school;
- b. Het dient aangepast te zijn aan de eisen en de algemene kenmerken van de school en van het economische stelsel waarin het wordt gebruikt;
- c. Bij de keuze en de toepassing van de beoordelingstechnieken en de notering van resultaten dient niet alleen aandacht te worden geschonken aan het onmiddellijke gebruik van de verstrekte gegevens, maar ook aan het gebruik op lange termijn;
- d. De beoordeling dient alomvattend te zijn, waardoor de medewerking van de leerlingen bij de beoordeling van hun eigen verdiensten noodzakelijk is. Beoordeling van zichzelf dient hen in staat te stellen een indruk te krijgen van eigen vorderingen;

e. De veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de gebruikte beoordelingsmethoden, alsmede de bedoeling en de rechtstreekse doelstellingen ervan dienen te worden uitgelegd aan leraren, ouders en leerlingen.

90. De volgende beoordelingsmethoden zouden kunnen worden gebruikt: het traditionele soort examen, cijfers, het geven van cijfers voor werkstukken, tests op algemene bekwaamheid en andere tests, waarnemingen, vragenlijsten, gesprekken en medische keuringen.

91. De resultaten van een eventueel afgenomen toelatingsexamen dienen door de schoolautoriteiten te worden gebruikt voor een eerste beoordeling van de leerlingen. Er dienen stappen te worden gedaan om een voortdurende beoordeling te verzekeren.

IX. ONDERZOEK EN TECHNISCH ONDERWIJS EN BEROEPSOPLEIDING

92. De geest van onderzoek dient te worden aangemoedigd op alle niveaus van het technische onderwijs en de beroepsopleiding. De verantwoordelijke autoriteiten dienen aan te moedigen:

- a. Wetenschappelijk en technologisch onderzoek aan de hogere technische instellingen;
- b. Onderzoek dat wordt toegepast op de beoordeling en de gerichtheid van goede onderwijsprogramma's in het technische onderwijs en de beroepsopleiding voor een land of gewest;
- c. Pedagogisch onderzoek dat wordt toegepast op het technische onderwijs en de beroepsopleiding en hun methoden, optreden naar buiten en gebruik van uitrusting.

93. Ter waarborging van de bestudering van de problemen van het technische onderwijs en de beroepsopleiding op het hoogste niveau en ook met het oog op de bevordering van een internationale aanpak op dit gebied, dienen de Lid-Staten een leerstoel voor technisch onderwijs en beroepsopleiding in te stellen bij een passende richting voor hoger onderwijs, op hun eigen grondgebied, dan wel door samenwerking tussen een groep Statens.

X. INTERNATIONALE SAMENWERKING

94. De Lid-Statens dienen samen te werken op het gebied van het technische onderwijs en de beroepsopleiding met, waar zulks wenselijk is, de steun van internationale organisaties. Hun multilaterale of bilaterale samenwerking dient goed gecoördineerd te zijn en mede maatregelen te omvatten zoals:

- a. De uitwisseling van gegevens en technische documenten;
- b. De organisatie van studiedagen en werkgroepen voor bepaalde onderwerpen;
- c. De toekenning van beurzen en reisbeurzen, de voorziening van technisch personeel of uitrusting en de uitwisseling van leraren en leerlingen;
- d. Het bieden van mogelijkheden voor het opdoen van beroepservaring of andere arbeidservaring in het buitenland;
- e. De geleidelijke standaardisering binnen een groep Staten van de leerprogramma's voor een bepaald beroep.

95. De Lid-Staten dienen voortdurend bezig te zijn met de voorbereiding van programma's voor internationale samenwerking op het gebied van het technische onderwijs en de beroepsopleiding. Hiertoe dienen zij op hun eigen grondgebied een meningsklimaat te scheppen dat gunstig staat tegenover internationale samenwerking. Elk schoolhoofd en elke leraar dient op de hoogte te worden gehouden van wat de autoriteiten ondernemen om de internationale samenwerking op het terrein van het technische onderwijs te ontwikkelen en te worden gevraagd deze pogingen op doeltreffende wijze te steunen.

96. Binnen elk land dient de eerste stap in de richting van een internationale uitwisseling van gegevens te zijn het bevorderen van de stelselmatige toepassing van internationale normen voor het een of andere gebied van het technische onderwijs, zoals stelsels van eenheden en wetenschappelijke en technische symbolen.

BIJLAGE

Voorbeelden van schema's voor een dagopleiding in het technische onderwijs en de beroepsopleiding

(de voorbeelden van schema's die hier worden gegeven hebben alleen betrekking op dagopleidingen die in hun geheel aan onderwijsinstellingen worden gegeven)

	Duur voorafgaand onderwijs (jaren)	Duur cursus (jaren)	Procent van de tijd voor elke groep vakken					Vereiste werkstukken naast een schriftelijk of mondeling examen
			Algemene vakken ¹⁾	Basiswetenschappen ¹⁾	Algemene technische vakken ¹⁾	Bijzondere technische vakken ¹⁾	Praktisch werk in werkplaats of op het land	
Ingenieur of technoloog	11-13	4-6	10	20-30	20-30	20-30	10-20	Proefschrift of project
Technici { A } B	11-12	2-3	10	15	20	20	35	Project Project
	9-10	3-5	10	15	20	20	35	
Geschoolde arbeiders	8-10	2-4	20		20		60	Praktische proef

¹⁾ Met inbegrip van daarbij behorend laboratoriumwerk of soortgelijk werk.

De vertaling in het Nederlands van de op 5 oktober 1966 te Parijs door de Bijzondere Intergouvernementele Conferentie inzake de status van leerkrachten aangenomen aanbeveling (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1968, 56, blz. 63 e.v.) luidt als volgt:

Aanbeveling inzake de status van leerkrachten

De bijzondere Intergouvernementele Conferentie inzake de Status van Leerkrachten,

In herinnering brengend dat het recht op onderwijs een fundamenteel recht van de mens is,

Zich bewust van de verantwoordelijkheid van de Staten voor het verstrekken van goed onderwijs aan allen, in uitvoering van artikel 26 van de Universele Verklaring van de rechten van de mens, van de beginselen 5, 7 en 10 van de Verklaring inzake de rechten van het kind en van de Verklaring van de Verenigde Naties inzake de bevordering bij de jeugd van vredesidealen, wederzijds respect en begrip tussen de volkeren,

Beseffend de behoefte aan uitgebreider en ruimer verspreid algemeen technisch onderwijs en beroepsopleiding met het doel ten volle gebruik te maken van alle talent en intelligentie, die ter beschikking staan, als een wezenlijke bijdrage tot de voortdurende morele en culturele vooruitgang en economische en sociale verheffing,

Erkennend de wezenlijke rol van leerkrachten in de vooruitgang van het onderwijs en het belang van hun bijdrage tot de ontwikkeling van de mens en de moderne maatschappij,

Ernaar strevend te verzekeren dat leerkrachten de met deze rol overeenstemmende status genieten,

Rekening houdende met de grote verscheidenheid van de wetten, voorschriften en gebruiken die in de verschillende landen de patronen en organisatie van het onderwijs bepalen,

Eveneens rekening houdend met de verscheidenheid van de regelingen die in verschillende landen van toepassing zijn op onderwijzend personeel, met name naar gelang de voorschriften betreffende de overheidsdienst op hen van toepassing zijn,

Ervan overtuigd dat ondanks deze verschillen in alle landen zich soortgelijke problemen voordoen ten aanzien van de status van leerkrachten en dat voor deze vraagstukken de toepassing nodig is van een aantal gemeenschappelijke normen en maatregelen, welke deze Aanbeveling beoogt vast te stellen,

Letting op de voorwaarden van bestaande internationale overeenkomsten die op leerkrachten van toepassing zijn en in het bijzonder van de documenten betreffende de fundamentele menselijke vrijheden zoals het Verdrag betreffende de vrijheid van vakvereniging en de vorming van

het vakverenigingsrecht, 1948, het Verdrag betreffende toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling, 1949, het Verdrag betreffende gelijke beloning, 1951 en het Verdrag betreffende discriminatie in beroep en beroepsuitoefening, 1958, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Internationale Arbeidsorganisatie en het Verdrag inzake discriminatie in het onderwijs, 1960, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur,

Voorts lettend op de aanbevelingen inzake verschillende aspecten van de opleiding en de status van leerkrachten aan lagere en middelbare scholen aangenomen door de Internationale Conferentie inzake Openbaar Onderwijs, gezamenlijk belegd door de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur en het Internationale Onderwijsbureau en de Aanbeveling inzake het Technische Onderwijs en de Beroepsopleiding, 1962, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur,

Verlangend de bestaande normen aan te vullen met bepalingen betreffende problemen die van bijzonder belang zijn voor leerkrachten en de vraagstukken van het tekort aan leerkrachten op te lossen,

Heeft deze Aanbeveling aangenomen:

I. BEGRIPSOMSCHRIJVINGEN

1. Voor de toepassing van deze Aanbeveling:
  - a. wordt onder „leerkracht” verstaan alle personen in scholen die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs aan leerlingen;
  - b. wordt onder „status”, zoals gebruikt met betrekking tot leerkrachten, verstaan zowel de status of het respect dat hun wordt toegekend, zoals blijkt uit het waarderingsspeil voor het belang van hun functie en van hun bekwaamheid in de vervulling daarvan, als de arbeidsvoorwaarden, de bezoldiging en andere materiële voordelen die hun worden toegekend vergeleken met andere beroepsgroepen.

II. WERKINGSSFEER

2. Deze aanbeveling is van toepassing op alle leerkrachten aan openbare en particuliere scholen tot de voltooiing van de tweede fase van het onderwijs, hetzij aan kleuterscholen, lagere of voortgezet lagere, dan wel middelbare scholen, met inbegrip van scholen waar technisch onderwijs, beroepsonderwijs of een kunstopleiding wordt gegeven.

III. LEIDENDE BEGINSELEN

3. Van de eerste schooljaren af dient het onderwijs te zijn gericht op de algehele ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de geeste-

lijke, morele, sociale, culturele en economische vooruitgang van de samenleving, evenals op het aankweken van diepe eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden; in het kader van deze waarden dient het hoogste belang te worden gehecht aan de bijdrage die het onderwijs levert aan vrede en aan begrip, verdraagzaamheid en vriendschap tussen alle volken en tussen rassen of godsdienstige groepen.

4. Erkend dient te worden dat vooruitgang in het onderwijs grotendeels afhangt van de bevoegdheden en de bekwaamheid van het onderwijzende personeel in het algemeen en van de menselijke, opvoedkundige en technische kwaliteiten van de leerkrachten in het bijzonder.

5. De status van leerkrachten dient overeen te komen met de behoeften van het onderwijs zoals deze worden beoordeeld in het licht van de doelstellingen van het onderwijs; erkend dient te worden dat de juiste status van leerkrachten en het passende openbare respect voor het onderwijzende beroep van zeer groot belang zijn voor de volledige verwezenlijking van deze doelstellingen.

6. Het onderwijzen dient als een beroep te worden beschouwd: het is een vorm van dienst aan de samenleving die van de leerkrachten deskundige kennis en gespecialiseerde bekwaamheden vereist, welke zijn verworven en worden onderhouden door harde en voortdurende studie; het vereist ook een gevoel van persoonlijke en door allen gedeelde verantwoordelijkheid voor het onderwijs aan en het welzijn van de aan hen toevertrouwde leerlingen.

7. Alle aspecten van de opleiding en de werkzaamheid van leerkrachten dienen vrij te zijn van elke vorm van discriminatie op grond van ras, kleur, geslacht, godsdienst, politieke overtuiging, nationale of sociale afkomst of economische omstandigheden.

8. De arbeidsvoorwaarden voor leerkrachten dienen zodanig te zijn dat daardoor het best doeltreffende studie wordt bevorderd en leerkrachten in staat worden gesteld zich te concentreren op hun beroepstaken.

9. Organisaties van leerkrachten dienen te worden erkend als machtskernen die zeer veel kunnen bijdragen tot de vooruitgang van het onderwijs en derhalve dienen te worden betrokken bij de bepaling van het onderwijsbeleid.

IV. DOELSTELLINGEN EN BELEID IN HET ONDERWIJS

10. In ieder land dienen voor zover nodig passende maatregelen te worden getroffen voor de formulering van een alomvattend onderwijsbeleid dat overeenstemt met de leidende beginselen en waarbij gebruik wordt gemaakt van alle beschikbare menselijke en andere middelen. Hierbij dienen de bevoegde autoriteiten rekening te houden met de gevolgen voor leerkrachten van de volgende beginselen en doelstellingen:

- a. het is het fundamentele recht van elk kind dat het in zo ruim mogelijke mate in de gelegenheid wordt gesteld onderwijs te ontvangen; er dient terdege aandacht te worden besteed aan kinderen die een bijzondere opvoedende behandeling behoeven;
- b. alle faciliteiten dienen geleidelijk ter beschikking te worden gesteld om ieder mens in staat te stellen zijn recht op onderwijs te genieten zonder discriminatie op grond van geslacht, ras, kleur, godsdienst, politieke overtuiging, nationale of sociale herkomst, of economische omstandigheden;
- c. aangezien onderwijs een dienst van fundamentele betekenis voor het algemene openbare belang is, dient het te worden erkend als een verantwoordelijkheid van de Staat die dient te voorzien in een aan de behoeften voldoende netwerk van scholen, gratis onderwijs op deze scholen en materiële hulp aan behoeftige leerlingen; dit dient niet zo te worden uitgelegd dat hiermede inmenging plaatsvindt in de vrijheid van de ouders en, waar van toepassing, de wettige voogden, om voor hun kinderen andere scholen te kiezen dan die opgericht door de Staat of dat hierdoor inmenging plaatsvindt in de vrijheid van personen en organen om onderwijsinstellingen op te richten en te leiden die voldoen aan de minimumonderwijsnormen die door de Staat kunnen worden bepaald of goedgekeurd;
- d. aangezien onderwijs een wezenlijke factor is in de economische groei dient het opstellen van plannen voor het onderwijs een integrerend deel te vormen van de algehele economische en sociale plannen opgesteld ter verbetering van de levensvoorwaarden;
- e. aangezien onderwijs een doorlopend proces is, dienen de verschillende takken van onderwijs zo gecoördineerd te zijn dat daardoor de kwaliteit van het onderwijs voor alle leerlingen wordt verbeterd en de status van leerkrachten wordt verhoogd;
- f. er dient vrije toegang te zijn tot een soepel systeem van scholen, die op de juiste wijze onderling samenhangen, zodat niets de mogelijkheden voor ieder kind een bepaald peil in een bepaald soort onderwijs te bereiken in de weg staat;
- g. als doel voor het onderwijs dient een Staat niet tevreden te zijn met alleen kwantiteit, doch dient hij ook te trachten de kwaliteit te verbeteren;
- h. in het onderwijs zijn programma's op lange en op korte termijn nodig; de doeltreffende integratie van huidige leerlingen in de gemeenschap zal meer afhangen van toekomstige behoeften dan van huidige eisen;
- i. alle onderwijsplannen dienen in ieder stadium tijdige voorzieningen te bevatten voor de opleiding en verdere opleiding van voldoende aantallen volledig bevoegde en bekwame leerkrachten van het betrokken land die bekend zijn met het leven van hun volk en in de moedertaal kunnen lesgeven;

- j. gecoördineerd stelselmatig en voortdurend onderzoek en optreden op het gebied van de opleiding van leerkrachten en opleiding in de praktijk zijn van wezenlijk belang, met inbegrip, op internationaal niveau, van coöperatieve projecten en de uitwisseling van resultaten van onderzoekingen;
- k. er dient een nauwe samenwerking te zijn tussen de bevoegde autoriteiten, de organisaties van leerkrachten, van werkgevers en werknemers en van ouders, alsmede culturele organisaties en instellingen voor wetenschapsbeoefening en onderzoek met het oog op de bepalingen van het onderwijsbeleid en van de doelstellingen die het nastreeft;
- l. daar het bereiken van de doelstellingen van het onderwijs grotendeels afhangt van de financiële middelen waarover het kan beschikken, dient in alle landen hoge prioriteit te worden toegekend aan het toewijzen, in de nationale begrotingen, van een voldoende gedeelte van het nationaal inkomen voor de ontwikkeling van het onderwijs.

V. OPLEIDING VOOR HET BEROEP

Selectie

11. Het beleid dat de toegang tot de opleiding voor het onderwijs regelt dient uit te gaan van de behoefte de samenleving te voorzien van een toereikende levering van leerkrachten die de nodige morele, intellectuele en lichamelijke kwaliteiten bezitten en de vereiste vakkennis en bekwaamheden hebben.

12. Om aan deze behoefte te voldoen, dienen onderwijsautoriteiten het genoegzaam aanlokkelijk te maken om zich voor te bereiden op een onderwijs carrière en te voorzien in voldoende plaatsen aan de daarvoor geschikte instellingen.

13. Van alle personen die het beroep willen uitoefenen dient te worden verlangd dat zij een goedgekeurde cursus aan een geschikte instelling voor de opleiding van leerkrachten hebben voltooid.

14. Toelating tot de opleiding van leerkrachten dient te zijn gebaseerd op de voltooiing van passend middelbaar onderwijs en het bewijs dat men de persoonlijke hoedanigheden bezit die de betrokkene waarschijnlijk zullen helpen een waardig vertegenwoordiger van het beroep te worden.

15. Hoewel de algemene normen voor toelating tot de opleiding van leerkrachten dienen te worden gehandhaafd, kunnen personen worden toegelaten wie het ontbreekt aan een bepaalde formeel vereiste opleiding voor toelating, doch die over waardevolle ervaring beschikken, vooral op het terrein van het technische onderwijs en de beroepsopleiding.

16. Toereikende beurzen of financiële bijstand dienen beschikbaar te zijn voor leerlingen die zich op een onderwijsloopbaan voorbereiden, opdat zij de gegeven cursussen kunnen volgen en behoorlijk kunnen

leven; voor zover mogelijk dienen de bevoegde autoriteiten te trachten een systeem van instellingen in het leven te roepen waar leerkrachten gratis kunnen worden opgeleid.

17. Inlichtingen betreffende de mogelijkheden en de beurzen of financiële bijstand voor de opleiding van leerkrachten dienen gemakkelijk beschikbaar te zijn voor leerlingen en andere personen die zich op een onderwijsloopbaan wensen voor te bereiden.

18. 1) De waarde van in andere landen voltooide programma's voor de opleiding van leerkrachten dient in billijke overweging te worden genomen bij de toekenning van het volle of gedeeltelijke recht om onderwijs te geven op grond van deze opleiding.

2) Er dienen stappen te worden gedaan met het oog op de verwezenlijking van de internationale erkenning van bewijzen van onderwijsbevoegdheid die een beroepsstatus verlenen volgens internationaal overeengekomen normen.

Programma's voor de opleiding van leerkrachten

19. Het doel van een programma voor de opleiding van leerkrachten dient te zijn bij iedere student zijn algemene opleiding en persoonlijke beschaving, zijn bekwaamheid om anderen te onderwijzen en op te voeden, een bewustzijn van de beginselen waarop goede menselijke betrekkingen zijn gebaseerd binnen en over nationale grenzen en een gevoel van verantwoordelijkheid om zowel door het lesgeven als door het stellen van een voorbeeld bij te dragen tot de sociale, culturele en economische vooruitgang, tot ontplooiing te brengen.

20. In beginsel dient een programma voor opleiding van leerkrachten te omvatten:

- a. algemene studies;
- b. studie van de hoofdlijnen van filosofie, psychologie en sociologie zoals toegepast op onderwijs, de theorie en geschiedenis van het onderwijs en van vergelijkend onderwijs, experimentele pedagogie, schooladministratie en methodiek van verschillende onderwerpen;
- c. studies betreffende het gebied waarop de student voornemens is les te geven;
- d. praktijk in het lesgeven en in het leiden van activiteiten buiten het schoolprogramma onder de leiding van volledig bevoegde leerkrachten.

21. 1) Alle leraren dienen in de algemene, speciale en pedagogische onderwerpen te worden opgeleid aan universiteiten, aan instellingen van een met universiteiten vergelijkbaar niveau, dan wel aan bijzondere instellingen voor de opleiding van leerkrachten.

2) De inhoud van de programma's voor de opleiding van leerkrachten kan uiteraard verschillen naar gelang van de taken die de leerkrachten zullen moeten verrichten in verschillende soorten scholen, zoals inrichtin-

gen voor gehandicapte kinderen, technische scholen of scholen voor beroepsonderwijs. In het laatste geval zouden de programma's enige praktische ervaring kunnen omvatten die wordt opgedaan in de industrie, de handel of de landbouw.

22. Een programma voor de opleiding van leerkrachten kan voorzien in een beroepsopleiding die wordt gevolgd tegelijkertijd met dan wel volgend op een cursus voor een persoonlijke academische of gespecialiseerde opleiding of de verwerving van een bekwaamheid.

23. De opleiding voor het onderwijs dient gewoonlijk een dagopleiding te zijn; er kunnen bijzondere regelingen worden getroffen voor oudere studenten en personen in andere buitengewone categorieën, zodat dezen de gehele of een gedeelte van de cursus als gedeeltelijke opleiding kunnen volgen, op voorwaarde dat de inhoud van een zodanige cursus en het bereikte kennisniveau dezelfde zijn als die van de dagopleiding.

24. De wenselijkheid dient te worden overwogen ervoor te zorgen dat de opleiding van verschillende soorten leerkrachten, of dezen nu voor de lagere school, de middelbare school, het technische onderwijs dan wel het gespecialiseerde of het beroepsonderwijs zijn, wordt gehuisvest in organisch met elkaar verband houdende, dan wel geografisch naast elkaar gelegen instellingen.

Inrichtingen voor de opleiding van leerkrachten

25. Het personeel van de instellingen voor de opleiding van leerkrachten dient onderwijsbevoegdheid in zijn eigen vak te bezitten op een niveau dat gelijkwaardig is aan dat van het hoger onderwijs. Het personeel dat pedagogische onderwerpen doceert dient ervaring te bezitten in het lesgeven op scholen en waar mogelijk dient deze ervaring periodiek te worden opgefrist door detachering voor onderwijs in scholen.

26. Onderzoek en proefnemingen in het onderwijs en in het doceren van bepaalde onderwerpen dienen te worden bevorderd door de voorziening van onderzoekingsfaciliteiten in de instellingen voor de opleiding van leerkrachten en door onderzoekingsarbeid van personeel en studenten. Alle personeel dat betrokken is bij de opleiding van leerkrachten dient op de hoogte te zijn van de resultaten van onderzoek op het gebied waarmee zij zich bezighouden en te trachten, deze resultaten door te geven aan de studenten.

27. Studenten en personeel dienen de mogelijkheid te hebben uitdrukking te geven aan hun opvattingen over de regelingen die het leven, het werk en de tucht van een instelling voor opleiding van leerkrachten beheersen.

28. Instellingen voor de opleiding van leerkrachten dienen een middelpunt van ontwikkeling in de onderwijsdiensten te zijn, zowel door de scholen op de hoogte te houden van de resultaten van onderzoek en methodologische vooruitgang, als door in hun eigen werk de ervaringen van scholen en leerkrachten te weerspiegelen.

29. De instellingen voor opleiding van leerkrachten dienen hetzij afzonderlijk, hetzij gezamenlijk en al dan niet in samenwerking met een andere instelling voor hoger onderwijs of met de bevoegde onderwijsautoriteiten, ervoor verantwoordelijk te zijn dat wordt nagegaan of de student de cursus op bevredigende wijze heeft voltooid.

30. In samenwerking met de instellingen voor opleiding van leerkrachten dienen de schoolautoriteiten passende maatregelen te nemen om pas afgestudeerde leerkrachten een werkkring te bieden, die overeenkomt met hun opleiding en persoonlijke wensen en omstandigheden.

VI. VERDERE OPLEIDING VAN LEERKRACHTEN

31. De autoriteiten en de leerkrachten dienen het belang te beseffen van een opleiding tijdens het werk, die is gericht op het verkrijgen van een stelselmatige verbetering van de kwaliteit en de inhoud van het onderwijs en de doceertechnieken.

32. In overleg met de organisaties van leerkrachten dienen de autoriteiten de instelling te bevorderen van een ruim opgezet stelsel voor een opleiding tijdens het werk, die gratis toegankelijk is voor alle leerkrachten. Een zodanig stelsel dient te voorzien in een aantal verschillende regelingen en dient de deelneming in te houden van de instellingen voor de opleiding van leerkrachten, wetenschappelijke en culturele instellingen en organisaties van leerkrachten. Er dienen herhalingscursussen te worden gegeven, vooral voor leerkrachten die na een onderbreking van hun werkzaamheden terugkeren in het onderwijs.

33. 1) Cursussen en andere desbetreffende faciliteiten dienen erop gericht te zijn de leerkrachten in staat te stellen hun bevoegdheden te verbeteren, hun arbeidsterrein te veranderen of te verruimen, of promotie te maken en op de hoogte te blijven van hun vak en onderwijsterrein zowel wat inhoud als wat methode betreft.

2) Er dienen maatregelen te worden genomen om boeken en ander materiaal ter beschikking te stellen van leerkrachten om hun algemene opleiding en beroepsbekwaamheden te verbeteren.

34. Aan leerkrachten dienen zowel de mogelijkheden als de aansporing te worden gegeven deel te nemen aan cursussen en gebruik te maken van faciliteiten en daar zoveel mogelijk voordeel uit te trekken.

35. De schoolautoriteiten dienen alles in het werk te stellen om te verzekeren dat de scholen van belang zijnde resultaten van onderzoek kunnen toepassen in de studievakken en bij de methoden van lesgeven.

36. De autoriteiten dienen de leerkrachten aan te moedigen tot en voor zover mogelijk te helpen bij het maken van reizen in hun eigen land en in het buitenland, hetzij in groepsverband, hetzij individueel, ten einde hun vorming te bevorderen.

37. Het ware wenselijk maatregelen uit te werken voor de opleiding en verdere vorming van leerkrachten en deze aan te vullen met financiële en technische samenwerking op internationale of regionale grondslag.

VII. WERKKRING EN LOOPBAAN

Toelating tot het beroep van leerkracht

38. In samenwerking met organisaties van leerkrachten dient het beleid inzake de aanwerving voor het werk op passend niveau duidelijk te worden bepaald en dienen regels te worden vastgesteld waarbij de rechten en verplichtingen van de leerkrachten worden vastgesteld.

39. Bij de aanvang van de loopbaan dient door leerkrachten en werkgevers een proeftijd te worden ingesteld als mogelijkheid voor de aanmoediging en nuttige inwijding van de nieuweling en voor de vorming en handhaving van passende beroepsnormen evenals van de eigen ontwikkeling door de leerkracht van zijn praktische beheersing van het lesgeven.

De normale duur van de proeftijd dient van tevoren bekend te zijn en de voorwaarden voor een bevredigende beoordeling dienen strikt verband te houden met de beroepsbekwaamheid. Indien de leerkracht zijn proeftijd niet bevredigend doorloopt dient hij in kennis te worden gesteld van de redenen en dient hij recht op verweer te hebben.

Bevordering

40. Mits zij de vereiste bevoegdheden bezitten dienen leerkrachten binnen het onderwijsstelsel van de ene soort of het ene niveau school over te kunnen gaan naar een andere.

41. De organisatie en structuur van het onderwijs, met inbegrip van die van individuele scholen, dienen voldoende mogelijkheden te bieden voor en de erkenning van extra taken die moeten worden vervuld door afzonderlijke leerkrachten, mits deze taken niet de kwaliteit of de regelmaat van hun onderwijsarbeid nadelig beïnvloeden.

42. Er dient aandacht te worden geschonken aan de voordelen van scholen die zo groot zijn dat leerlingen de faciliteiten bezitten en het personeel de mogelijkheden heeft die voortvloeien uit een reeks verantwoordelijkheden gedragen door verschillende leerkrachten.

43. Verantwoordelijke functies in het onderwijs, zoals inspecteur, onderwijsadministrateur, onderwijsdirecteur of andere functies met een bijzondere verantwoordelijkheid, dienen zoveel mogelijk te worden toevertrouwd aan ervaren leerkrachten.

44. Bevordering dient te zijn gebaseerd op een objectieve beoordeling van de bevoegdheden van de leerkracht voor de nieuwe functie, aan de hand van strikt professionele criteria die zijn vastgesteld in overleg met de organisaties van leerkrachten.

Waarborging van functie

45. Stabiliteit van werkkring en waarborging van de functie in het beroep zijn van wezenlijke betekenis voor het onderwijs en voor de leerkracht en dienen te worden gewaarborgd, zelfs wanneer er veranderingen worden aangebracht in de organisatie van of binnen een schoolstelsel.

46. Leerkrachten dienen voldoende beschermd te zijn tegen willekeurig optreden dat hun beroepsstatus of loopbaan kan beïnvloeden.

Disciplinaire procedures bij inbreuken op het professionele gedrag

47. De disciplinaire maatregelen die van toepassing zijn op leerkrachten die zich schuldig hebben gemaakt aan inbreuken op het professionele gedrag dienen duidelijk te zijn omschreven. Het onderzoek en de eventueel daaruit voortvloeiende stappen dienen alleen openbaar te worden gemaakt, wanneer de leerkracht zulks verzoekt, behalve wanneer er een verbod tot lesgeven wordt opgelegd of de bescherming of het welzijn van de leerlingen zulks vereist.

48. De autoriteiten of organen die bevoegd zijn sancties en straffen voor te stellen of toe te passen dienen duidelijk te zijn aangewezen.

49. Organisaties van leerkrachten dienen te worden geraadpleegd, wanneer de regelingen voor de behandeling van disciplinaire vraagstukken worden vastgesteld.

50. Iedere leerkracht dient in elk stadium van een disciplinaire procedure redelijke waarborgen te genieten en met name:

- a. het recht schriftelijk in kennis te worden gesteld van de beschuldigingen en de redenen daarvoor;
- b. het recht op volledige toegang tot bewijsmateriaal in de zaak;
- c. het recht zich te verdedigen en verdedigd te worden door een vertegenwoordiger van zijn keuze, waarbij de leerkracht voldoende tijd dient te worden gelaten voor de voorbereiding van zijn verdediging;
- d. het recht schriftelijk in kennis te worden gesteld van de genomen beslissingen en de redenen daarvoor;
- e. het recht een beroep in te stellen bij duidelijk aangewezen bevoegde autoriteiten of organen.

51. De autoriteiten dienen te erkennen dat de doeltreffendheid van disciplinaire waarborgen evenals de discipline zelf ten zeerste versterkt zou worden, indien de leerkrachten zouden worden beoordeeld met deelneming van hun collega's.

52. De bepalingen van de paragrafen 47-51 zijn op generlei wijze van invloed op de procedures die ingevolge nationale wetten of voorschriften gewoonlijk van toepassing zijn op daden die bij de strafwetten strafbaar zijn gesteld.

Medisch onderzoek

53. Van leerkrachten dient te worden verlangd dat zij periodiek een medisch onderzoek ondergaan, dat gratis dient te worden verricht.

Vrouwelijke leerkrachten met verantwoordelijkheid voor een gezin

54. Een huwelijk dient niet als een belemmering te worden beschouwd voor aanstelling of de verdere werkzaamheid van vrouwelijke leerkrachten en evenmin dient het van invloed te zijn op de bezoldiging of andere arbeidsvoorwaarden.

55. Werkgevers dient te worden verboden arbeidscontracten te beëindigen wegens zwangerschap en moederschapsverlof.

56. Voorzieningen zoals crèches of kleuterverblijven dienen in overweging te worden genomen, wanneer zulks wenselijk is voor de verzorging van de kinderen van leerkrachten met verantwoordelijkheid voor een gezin.

57. Er dienen maatregelen te worden genomen om vrouwelijke leerkrachten met verantwoordelijkheid voor een gezin in staat te stellen een onderwijsfunctie te verwerven in hun woonplaats en om echtparen die beiden leerkracht zijn, in staat te stellen les te geven in dezelfde buurt of op dezelfde school.

58. In passende omstandigheden dienen vrouwelijke leerkrachten met verantwoordelijkheid voor een gezin die vóór hun pensioengerechtigde leeftijd het beroep hebben verlaten te worden aangemoedigd terug te keren tot het onderwijs.

Deelbetrekkingen

59. De autoriteiten en de scholen dienen de waarde te beseffen van deelbetrekkingen die in geval van behoefte worden vervuld door bevoegde leerkrachten die om de een of andere reden geen volledige betrekking kunnen bekleden.

60. Geregeld in een deelbetrekking werkzame leerkrachten dienen:

- a. naar verhouding dezelfde bezoldiging te ontvangen en dezelfde fundamentele arbeidsvoorwaarden te genieten als leerkrachten met een volledige betrekking;
- b. rechten te worden toegekend die overeenkomen met die van leerkrachten met een volledige betrekking ten aanzien van betaalde vakantie, ziekteverlof en moederschapsverlof, afhankelijk van dezelfde voorwaarden die hierop recht geven; en
- c. recht te hebben op voldoende en passende bescherming op het gebied van de sociale zekerheid, met inbegrip van dekking op grond van de pensioenregelingen van de werkgever.

VIII. RECHTEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Professionele vrijheid

61. Het onderwijsberoep dient academische vrijheid te genieten bij de vervulling van de beroepstaken. Aangezien leerkrachten in het bijzonder bevoegd zijn de voor hun leerlingen meest geschikte hulpmiddelen bij en methoden van onderwijs te beoordelen, dienen zij de voornaamste rol te hebben bij de keuze en de aanpassing van onderwijsmateriaal, de keuze van leerboeken en de toepassing van onderwijsmethoden, in het kader van goedgekeurde programma's en met steun van de onderwijsautoriteiten.

62. Leerkrachten en hun organisaties dienen deel te nemen aan de ontwikkeling van nieuwe cursussen, leerboeken en hulpmiddelen voor het onderwijs.

63. Alle stelsels voor inspectie en toezicht dienen erop te zijn gericht de leerkrachten aan te moedigen en te helpen bij de vervulling van hun professionele taken en dienen zo te zijn dat de vrijheid, het initiatief en de verantwoordelijkheid van leerkrachten daardoor niet worden beknod.

64. 1) Wanneer de een of andere vorm van rechtstreekse beoordeling van de arbeid van de leerkracht vereist is, dient deze beoordeling objectief te zijn en ter kennis van de leerkracht te worden gebracht.

2) Leerkrachten dienen het recht van beroep te hebben tegen beoordelingen die zij onrechtvaardig achten.

65. Het dient leerkrachten vrij te staan gebruik te maken van de door hen nuttig geachte beoordelingstechnieken voor de beoordeling van de vooruitgang van leerlingen, doch verzekerd dient te worden dat hieruit geen onbillijkheid tegenover individuele leerlingen voortvloeit.

66. De autoriteiten dienen voldoende gewicht toe te kennen aan de aanbevelingen van leerkrachten omtrent de geschiktheid van individuele leerlingen voor cursussen en verder onderwijs van verschillende soort.

67. Al het mogelijke dient te worden gedaan ter bevordering van een nauwe samenwerking tussen leerkrachten en ouders in het belang van de leerlingen, doch leerkrachten dienen te worden beschermd tegen onbillijke of ongewettigde inmenging van ouders in aangelegenheden die in wezen de of beroepsverantwoordelijkheid van de leerkrachten behoren.

68. 1) Aan ouders die klachten hebben tegen een school of een leerkracht dient de gelegenheid te worden geboden, deze in de eerste plaats te bespreken met het schoolhoofd en de betrokken leerkracht. Klachten die daarna worden gericht tot een hogere autoriteit dienen schriftelijk te worden ingediend en een afschrift dient te worden verstrekt aan de leerkracht.

2) Het onderzoek van klachten dient zo te geschieden dat de leerkrachten een redelijke mogelijkheid wordt gegeven zich te verdedigen en dat geen openbaarheid wordt gegeven aan het proces.

69. Hoewel leerkrachten de uiterste zorg dienen te betrachten om te verhinderen, dat de leerlingen een ongeluk overkomt, dienen de werkgevers van leerkrachten dezen te beschermen tegen het gevaar dat zij aansprakelijk worden gesteld voor schade in geval van letsel van leerlingen op school of bij schoolactiviteiten buiten de schoolgebouwen of het schoolterrein.

Verantwoordelijkheden van leerkrachten

70. In het besef dat de status van hun beroep in aanzienlijke mate afhangt van de leerkrachten zelf, dienen alle leerkrachten bij al hun beroepsarbeid de hoogst mogelijke normen na te streven.

71. Beroepsnormen betreffende de arbeid van de leerkracht dienen met deelneming van de organisaties van leerkrachten te worden omschreven en gehandhaafd.

72. Leerkrachten en organisaties van leerkrachten dienen te trachten ten volle samen te werken met de autoriteiten in het belang van de leerlingen, van het onderwijsstelsel en van de maatschappij in het algemeen.

73. De organisaties van leerkrachten dienen een code van ethische normen of van gedrag vast te stellen, aangezien deze codes in ruime mate bijdragen tot waarborging van het prestige van het beroep en de vervulling van beroepstaken volgens overeengekomen beginselen.

74. Leerkrachten dienen bereid te zijn hun aandeel te leveren in activiteiten buiten het schoolprogramma ten behoeve van leerlingen en volwassenen.

Verhouding tussen de leerkrachten en het onderwijsstelsel in zijn geheel

75. Opdat de leerkrachten hun verantwoordelijkheden kunnen vervullen, dienen de autoriteiten erkende mogelijkheden voor overleg met organisaties van leerkrachten open te stellen en regelmatig te gebruiken in aangelegenheden zoals het onderwijsbeleid, de schoolorganisatie en nieuwe ontwikkelingen in het onderwijsstelsel.

76. Autoriteiten en leerkrachten dienen het belang te beseffen van de deelneming van leerkrachten, via hun organisaties en op andere wijze, aan maatregelen met het oog op de verbetering van de kwaliteit van het onderwijsstelsel, aan onderzoek op onderwijsgebied en aan de ontwikkeling en verspreiding van nieuwe verbeterde methoden.

77. De autoriteiten dienen de oprichting en de arbeid te vergemakkelijken van werkgroepen die binnen een school of in een ruimer kader de samenwerking van leerkrachten in hetzelfde vak moeten bevorderen en dienen terdege rekening te houden met de meningen en voorstellen van zulke werkgroepen.

78. Het administratieve en andere personeel dat voor bepaalde aspecten van het onderwijsstelsel verantwoordelijk is, dient te trachten goede betrekkingen tot stand te brengen met leerkrachten en deze wijze van benadering dient wederzijds te zijn.

Rechten van leerkrachten

79. In het belang van de persoonlijke ontwikkeling van de leerkracht, van het onderwijsstelsel en van de maatschappij als geheel dient de deelneming van leerkrachten aan het maatschappelijke en openbare leven te worden aangemoedigd.

80. Leerkrachten dienen vrij te zijn alle burgerrechten uit te oefenen die gewoonlijk door burgers worden genoten en dienen in aanmerking te komen voor openbare ambten.

81. Indien de eisen van het openbare ambt zodanig zijn dat de leerkracht zijn onderwijstaken dient op te geven, dient hij in het beroep te worden behouden voor zijn anciënniteit en zijn pensioen en dient hij in zijn vroegere functie of een gelijkwaardige functie te kunnen terugkeren nadat zijn openbare ambtstermijn is verstreken.

82. De salarissen en arbeidsvoorwaarden van leerkrachten dienen te worden vastgesteld door middel van onderhandelingen tussen de organisaties van leerkrachten en de werkgevers van leerkrachten.

83. Er dienen bij de wet voorgeschreven of vrijwillige organisatorische voorzieningen te worden getroffen waardoor het recht van de leerkrachten tot onderhandelingen via hun organisaties met hun openbare of particuliere werkgevers zeker wordt gesteld.

84. Er dienen passende gemeenschappelijke organen te worden opgericht ter behandeling van de regeling van geschillen tussen leerkrachten en hun werkgevers met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden. Indien de hiervoor vastgestelde middelen en procedures zijn uitgeput, of indien de onderhandelingen tussen de partijen zouden mislukken, dienen de organisaties van leerkrachten het recht te hebben zodanige andere maatregelen te nemen als gewoonlijk voor andere organisaties bij de verdediging van hun wettige belangen mogelijk zijn.

IX. VOORWAARDEN VOOR DOELTREFFEND ONDERWIJZEN EN LEREN

85. Aangezien de leerkracht een waardevolle specialist is, dient zijn arbeid zo te worden georganiseerd en gesteund dat verspilling van zijn tijd en energie wordt voorkomen.

Grootte van de klassen

86. De grootte van de klassen dient zodanig te zijn dat de leerkracht de leerlingen persoonlijke aandacht kan geven. Van tijd tot tijd kunnen voorzieningen worden getroffen voor onderricht aan een kleine groep of zelfs één persoon voor doeleinden zoals hulp bij leer- en opvoedingsmoeilijkheden en bij gelegenheid voor onderricht aan grote groepen met gebruikmaking van audio-visuele hulpmiddelen.

Hulpkrachten

87. Ten einde leerkrachten in staat te stellen zich te concentreren op hun beroepstaken, dienen scholen de beschikking te hebben over hulpkrachten die niet-onderwijzende taken verrichten.

Hulpmiddelen bij het onderwijs

88. 1) De autoriteiten dienen leerkrachten en leerlingen moderne hulpmiddelen bij het onderwijs te verstrekken. Zodanige hulpmiddelen dienen niet te worden beschouwd als een vervangingsmiddel voor de leerkracht, doch als een middel tot verbetering van de kwaliteit van het onderwijs en tot uitbreiding van het nut van het onderwijs tot een groter aantal leerlingen.

2) De autoriteiten dienen het onderzoek naar het gebruik van zodanige hulpmiddelen te bevorderen en leerkrachten aan te moedigen actief aan zodanig onderzoek deel te nemen.

Werktijden

89. De werktijden van de leerkrachten per dag en per week dienen te worden vastgesteld in overleg met de organisaties van leerkrachten.

90. Bij de vaststelling van het aantal lessen dient rekening te worden gehouden met alle factoren die van belang zijn voor de van de leerkracht verlangde arbeid, zoals:

- a. het aantal leerlingen waarmede de leerkracht per dag en per week behoort te werken;
- b. de noodzaak tijd te laten voor voldoende programmering en voorbereiding van lessen en voor de beoordeling van werk;
- c. het aantal verschillende lessen dat iedere dag moet worden gegeven;
- d. de tijd die van de leerkracht wordt gevergd voor deelneming aan onderzoek, aan activiteiten gelijktijdig met of buiten het lesprogramma, aan toezichthoudende taken en aan het adviseren van leerlingen;
- e. de wenselijkheid over tijd te beschikken zodat de leerkrachten verslag kunnen uitbrengen aan en overleg plegen met de ouders omtrent de vorderingen van de leerlingen.

91. Aan de leerkrachten dient de nodige tijd te worden gegeven om deel te nemen aan opleidingsprogramma's tijdens het werk.

92. Deelneming van leerkrachten aan activiteiten buiten het lesrooster dient geen overmatige belasting te vormen en mag de vervulling van de hoofdtaken van de leerkracht niet in de weg staan.

93. Van leerkrachten aan wie naast het klasse-onderricht bijzondere onderwijsverantwoordelijkheden zijn opgelegd dient het normale aantal lessen dienovereenkomstig te worden verminderd.

Betaalde jaarlijkse vakantie

94. Alle leerkrachten dienen recht op een behoorlijke jaarlijkse vakantie met behoud van het volle salaris te hebben.

Studieverlof

95. 1) Met tussenpozen dient aan leerkrachten studieverlof te worden gegeven met behoud van het gehele of een gedeelte van het salaris.

2) De periode van studieverlof dient mee te tellen voor anciënniteit en pensioen.

3) Aan leerkrachten in gebieden, die ver verwijderd liggen van bevolkingscentra en als zodanig door de openbare autoriteiten zijn erkend, dient vaker studieverlof te worden gegeven.

Bijzonder verlof

96. Verlof met behoud van salaris toegekend in het kader van bilaterale en multilaterale culturele uitwisselingen dient als dienst te worden beschouwd.

97. Aan leerkrachten werkzaam bij projecten voor technische bijstand dient verlof zonder behoud van salaris te worden toegekend en hun anciënniteit, promotie- en pensioenrechten in hun eigen land dienen te worden gewaarborgd. Bovendien dienen bijzondere regelingen te worden getroffen ter dekking van hun buitengewone onkosten.

98. Aan buitenlandse gastleerkrachten dient eveneens verlof met behoud van salaris te worden toegekend door hun eigen land en hun anciënniteit en pensioenrechten dienen te worden gewaarborgd.

99. 1) Aan leerkrachten dient van tijd tot tijd verlof met behoud van salaris te worden toegekend om hen in staat te stellen deel te nemen aan de activiteiten van hun organisaties.

2) Leerkrachten dienen het recht te hebben een functie te bekleden in hun organisaties; in zulk een geval dienen hun rechten gelijk te zijn aan die van leerkrachten die een openbaar ambt bekleden.

100. Aan leerkrachten dient verlof met behoud van salaris te worden toegekend om steekhoudende persoonlijke redenen op grond van regelingen die vóór de indiensttreding zijn vastgesteld.

Ziekteverlof en moederschapsverlof

101. 1) Leerkrachten dienen recht te hebben op ziekteverlof met behoud van salaris.

2) Bij het vaststellen van het tijdvak waarover het volle of een gedeelte van het salaris moet worden uitbetaald, dient rekening te worden gehouden met gevallen waarin het nodig is dat de leerkrachten voor een lange periode van de leerlingen worden geïsoleerd.

102. Uitvoering dient te worden gegeven aan de normen vastgesteld door de Internationale Arbeidsorganisatie op het gebied van de bescherming van het moederschap en inzonderheid het Verdrag betreffende de arbeid van vrouwen voor en na haar bevalling, 1919 ¹⁾ en het Verdrag betreffende de bescherming van het moederschap (herzien), 1952 ²⁾, evenals aan de normen bedoeld in paragraaf 126 van deze Aanbeveling.

103. Vrouwelijke leerkrachten met kinderen dienen te worden aangemoedigd in dienst te blijven door maatregelen die hen op hun verzoek in staat stellen extra onbetaald verlof te nemen tot één jaar na de geboorte van het kind, zonder verlies van betrekking, waarbij alle uit de werkzaamheid voortvloeiende rechten volledig worden gewaarborgd.

Uitwisseling van leraren

104. De autoriteiten dienen de waarde van uitwisselingen tussen landen op het gebied van beroep en cultuur en van reizen van leerkrachten in het buitenland voor het onderwijs en voor de leerkrachten zelf in te zien; zij dienen te pogen zodanige mogelijkheden uit te breiden en rekening te houden met de ervaring die individuele leerkrachten in het buitenland hebben verworven.

105. De aanwerving van voor zodanige uitwisselingen in aanmerking komende personen dient te geschieden zonder discriminatie en de betrokken personen dienen niet geacht te worden een bepaalde politieke opvatting te vertegenwoordigen.

106. Aan leerkrachten die reizen voor studie en werk in het buitenland dienen hiertoe voldoende faciliteiten te worden geboden en hun functie en status dienen behoorlijk te worden gewaarborgd.

107. Leerkrachten dienen te worden aangemoedigd de in het buitenland verworven onderwijservaring te delen met andere beroepsgenoten.

Schoolgebouwen

108. De schoolgebouwen dienen in hun algemene ontwerp veilig en aantrekkelijk alsmede functioneel van opzet te zijn; zij moeten geschikt zijn voor doeltreffend onderwijs en voor gebruik bij activiteiten buiten het lesrooster en vooral op het platteland als gemeenschapscentrum; zij

---

¹⁾ De tekst van het op 29 november 1919 te Washington door de Internationale Arbeidsconferentie in haar eerste zitting aangenomen Verdrag betreffende de arbeid van vrouwen vóór en na haar bevalling (Arbeidsverdrag nr. 3), zoals dat Verdrag is gewijzigd bij het Verdrag tot herziening der slotartikelen, 1946, is afgedrukt in het „Recueil des Traités” van de Verenigde Naties, deel 38, blz. 53 e.v.

²⁾ Tekst en vertaling van het op 28 juni 1952 te Genève door de Internationale Arbeidsconferentie in haar vijfendertigste zitting aangenomen Verdrag betreffende de bescherming van het moederschap (herzien) (Arbeidsverdrag nr. 103) zijn geplaatst in *Trb.* 1953, 129.

dienen te worden gebouwd overeenkomstig vastgestelde gezondheidsvoorschriften en met inachtneming van duurzaamheid en gemakkelijk, goedkoop onderhoud en eenvoudig aangepast kunnen worden aan veranderende behoeften.

109. De autoriteiten dienen te verzekeren dat de schoolgebouwen goed worden onderhouden, zodat de gezondheid en veiligheid van leerlingen en leerkrachten op generlei wijze worden bedreigd.

110. Bij het ontwerpen van nieuwe scholen dient een representatief oordeel van de leerkrachten te worden gehoord. Bij het bouwen van nieuwe of aanvullende accommodatie voor een bestaande school dient het personeel van de betrokken school te worden geraadpleegd.

*Bijzondere regelingen voor leerkrachten op het platteland
of in afgelegen gebieden*

111. 1) Aan leerkrachten en hun gezinnen in ver van de bevolkingscentra gelegen gebieden, die als zodanig door de overheid zijn erkend, dient een behoorlijk onderdak ter beschikking te worden gesteld, bij voorkeur kosteloos of tegen een gesubsidieerde huurprijs.

2) In landen waar van leerkrachten wordt verwacht dat zij naast hun gewone onderwijstaken gemeenschapsactiviteiten bevorderen en aanmoedigen, dienen ontwikkelingsplannen en -programma's voorzieningen te omvatten voor passende accommodatie van leerkrachten.

112. 1) Bij aanstelling bij of overplaatsing naar scholen in afgelegen gebieden dienen de leerkrachten verhuis- en reiskosten voor zichzelf en hun gezin te worden betaald.

2) Leerkrachten in zodanige gebieden dienen waar nodig bijzondere reisfaciliteiten te genieten om hen in staat te stellen hun beroepsniveau te handhaven.

3) Leerkrachten die zijn overgeplaatst naar afgelegen gebieden dienen als aanmoediging eenmaal per jaar wanneer zij met verlof gaan de reiskosten vergoed te krijgen van hun plaats van werkzaamheid naar de plaats van hun inwoning.

113. Wanneer leerkrachten onder bijzonder moeilijke omstandigheden hun werk moeten doen, dienen zij schadeloos te worden gesteld door betaling van bijzondere ontberingstoelagen, die dienen te worden medegerekend bij het vaststellen van de pensioengrondslag.

X. SALARISSEN VAN LEERKRACHTEN

114. Onder de verschillende factoren die de status van leerkrachten beïnvloeden dient bijzonder belang te worden gehecht aan het salaris, aangezien in de huidige wereldsituatie andere factoren, zoals hun positie in de maatschappij of de hun toegedragen achting, alsmede de mate waar-

in de belangrijkheid van hun functie wordt gewaardeerd, zoals dit ook het geval is in andere vergelijkbare beroepen, sterk afhankelijk zijn van hun economische positie.

115. De salarissen van leerkrachten dienen:

- a. een weerspiegeling te zijn van het belang van het onderwijs voor de maatschappij en daardoor van het belang van leerkrachten en van de velerlei verantwoordelijkheden die hun bij hun indiensttreding worden opgelegd;
- b. zich gunstig te verhouden vergeleken met salarissen betaald in andere beroepen waarvoor soortgelijke of gelijkwaardige bekwaamheden zijn vereist;
- c. leerkrachten de middelen te verschaffen om een redelijke levensstandaard te verzekeren voor zichzelf en hun gezin en om tevens te investeren in verdere opleiding of in de beoefening van culturele activiteiten, waardoor hun beroepsbekwaamheden verbeterd worden;
- d. rekening te houden met het feit dat voor bepaalde functies grotere bekwaamheden en ervaring vereist zijn en dat hieraan meer verantwoordelijkheden zijn verbonden.

116. Leerkrachten dienen te worden betaald op basis van salarischalen vastgesteld in overleg met de organisaties van leerkrachten. Onder geen beding mogen bevoegde leerkrachten tijdens een proeftijd of bij werkzaamheid op tijdelijke basis volgens een lagere salarisschaal worden betaald dan die welke geldt voor leerkrachten met een vaste aanstelling.

117. De salarisstructuur dient zo te worden opgebouwd dat er geen aanleiding is tot onbillijkheden of onregelmatigheden die kunnen leiden tot wrijving tussen verschillende groepen leerkrachten.

118. Wanneer er een maximumaantal lessen is vastgesteld, dient een leerkracht wiens normale rooster het gewone maximum overschrijdt een aanvullende bezoldiging volgens een goedgekeurde schaal te ontvangen.

119. Verschillen in salaris dienen te worden gebaseerd op objectieve criteria zoals het peil van bevoegdheid, de jaren ervaring of de mate van verantwoordelijkheid, doch de verhouding tussen het laagste en het hoogste salaris dient redelijk te zijn.

120. Ten aanzien van een leerkracht die les geeft in beroepsopleiding of technische opleiding en die geen universitaire graad heeft, dient bij de indeling in een basissalarisschaal de waarde van zijn praktische opleiding en ervaring in aanmerking te worden genomen.

121. De salarissen van leerkrachten dienen op een jaarbasis te worden berekend.

122. 1) Er dient te worden voorzien in opstijging binnen de rang door middel van met regelmatige, bij voorkeur jaarlijkse tussenpozen toegekende salarisverhogingen.

2) De opklimming van het minimum naar het maximum van de basis-salarisschaal dient zich niet uit te strekken over een periode van langer dan 10 tot 15 jaar.

3) Aan leerkrachten dienen salarisverhogingen te worden toegekend voor werkzaamheid tijdens een aanstelling op proef of een tijdelijke aanstelling.

123. 1) De salarisschalen voor leerkrachten dienen periodiek te worden herzien om rekening te kunnen houden met factoren zoals een stijging in de kosten van levensonderhoud, verhoogde produktiviteit die leidt tot een hogere levensstandaard in het land of een algemene stijgende tendens in het loon- of salarispeil.

2) Wanneer er een stelsel voor salarisaanpassingen wordt aangehouden dat automatisch een index van kosten van levensonderhoud volgt, dient de keuze van de index te worden bepaald met deelneming van de organisaties van leerkrachten en dient een eventueel toegekende toelage voor kosten van levensonderhoud te worden beschouwd als een integrerend deel van de inkomsten die in aanmerking worden genomen voor de berekening van het pensioen.

124. Er dient geen stelsel voor de beoordeling van prestaties ten behoeve van de bepaling van het salaris te worden ingevoerd of toegepast, zonder voorafgaand overleg hierover met en aanvaarding ervan door de betrokken organisaties van leerkrachten.

XI. SOCIALE ZEKERHEID

Algemene bepalingen

125. Alle leerkrachten dienen, ongeacht het soort school waar zij werkzaam zijn, dezelfde of soortgelijke bescherming op het gebied van de sociale zekerheid te genieten. Deze bescherming dient zich uit te strekken tot proeftijden of perioden van opleiding voor diegenen die geregeld als leerkrachten werkzaam zijn.

126. 1) Leerkrachten dienen te worden beschermd door regelingen op het gebied van sociale zekerheid ten aanzien van alle onvoorziene omstandigheden vervat in het Verdrag betreffende de minimumnormen van sociale zekerheid, 1952 van de Internationale Arbeidsorganisatie ¹⁾ nl. door maatregelen betreffende de verzorging bij ziekte, uitkering bij ziekte, werkloosheidsuitkering, ouderdomsuitkering, uitkering voor bedrijfsongevallen, gezinstoelage, moederschapstoelage, uitkering bij invaliditeit en uitkering aan nabestaanden.

---

¹⁾ Tekst en vertaling van het op 28 juni 1952 te Genève door de Internationale Arbeidsconferentie in haar vijfendertigste zitting aangenomen Verdrag betreffende minimumnormen van sociale zekerheid (Arbeidsverdrag nr. 102) zijn geplaatst in *Trb.* 1953, 69. Zie ook, laatstelijk, *Trb.* 1964, 36.

2) De voor leerkrachten voorziene normen van sociale zekerheid dienen ten minste even gunstig te zijn als die bepaald in de desbetreffende rechtsakten van de Internationale Arbeidsorganisatie en in het bijzonder in het Verdrag betreffende de minimumnormen van sociale zekerheid, 1952.

3) De uitkeringen van de sociale zekerheid voor leerkrachten dienen rechtens te worden toegekend.

127. Bij de bescherming van leerkrachten op het gebied van de sociale zekerheid dient rekening te worden gehouden met hun bijzondere arbeidsvoorwaarden, zoals aangegeven in de paragrafen 128-140.

Medische verzorging

128. In gebieden waar een tekort is aan medische faciliteiten dienen aan de leerkrachten de reiskosten te worden betaald die nodig zijn om passende medische verzorging te verkrijgen.

Uitkeringen bij ziekte

129. 1) Uitkeringen bij ziekte dienen te worden toegekend over elk tijdvak van arbeidsongeschiktheid waardoor de inkomsten worden opgeschort.

2) Zij dienen in geval van opschorting van inkomsten te worden betaald van de eerste dag af.

3) Wanneer de duur van de uitkering bij ziekte is beperkt tot een vastgestelde periode, dienen voorzieningen te worden getroffen voor verlenging in gevallen waarin het noodzakelijk is dat de leerkrachten van leerlingen worden geïsoleerd.

Uitkering bij arbeidsongevallen

130. Leerkrachten dienen te worden beschermd tegen de gevolgen van ietsel opgelopen niet alleen tijdens het lesgeven op school, doch ook wanneer zij zich bezighouden met schoolactiviteiten buiten het schoolgebouw of schoolterrein.

131. Bepaalde infectieziekten die veel voorkomen bij kinderen dienen als beroepsziekten te worden beschouwd, wanneer zij worden opgelopen door leerkrachten die daaraan zijn blootgesteld door hun contact met leerlingen.

Ouderdomsuitkeringen

132. De pensioenrechten die een leerkracht heeft verworven bij een onderwijsautoriteit in een land dienen overdraagbaar te zijn wanneer de leerkracht overgaat in dienst van een andere onderwijsautoriteit in dat land.

133. Met inachtneming van de nationale voorschriften dienen leerkrachten, die in geval van een officieel erkend tekort aan leerkrachten in dienst blijven nadat zij recht op pensioen hebben verworven, hetzij be-

voordeeld te worden bij de berekening van het pensioen voor de bijkomende dienstjaren, hetzij een aanvullend pensioen te kunnen verwerven door tussenkomst van een hiervoor in aanmerking komend orgaan.

134. Ouderdomsuitkeringen dienen zodanig te zijn gebaseerd op het laatst genoten inkomen dat de leerkracht een passende levensstandaard kan blijven onderhouden.

Invalideitsuitkeringen

135. Invalideitsuitkeringen dienen te worden betaald aan leerkrachten die gedwongen zijn het lesgeven te staken wegens lichamelijke of geestelijke onbekwaamheid. Er dienen voorzieningen te worden getroffen voor de toekenning van een pensioen wanneer deze mogelijkheid niet wordt gedekt door een verlengde ziekteuitkering of op andere wijze.

136. Wanneer de onbekwaamheid slechts gedeeltelijk is in die zin dat de leerkracht een gedeelte van de tijd kan lesgeven, dient een gedeeltelijke invalideitsuitkering te worden betaald.

137. 1) De invalideitsuitkering dient zodanig te zijn gebaseerd op het laatst genoten inkomen dat de leerkracht een behoorlijke levensstandaard kan blijven onderhouden.

2) Er dienen voorzieningen te worden getroffen voor medische verzorging en verwante uitkeringen ten einde de gezondheid van arbeidsongeschikte leerkrachten te herstellen of, waar zulks niet mogelijk is, te verbeteren, evenals voor revalidatiecentra die erop zijn gericht arbeidsongeschikte leerkrachten, waar mogelijk, voor te bereiden op de hervatting van hun vroegere werkzaamheden.

Uitkeringen aan nabestaanden

138. De voorwaarden voor het in aanmerking komen voor de uitkering aan nabestaanden en het bedrag van een zodanige uitkering dienen zodanig te zijn dat de nabestaanden daardoor in staat worden gesteld, een behoorlijke levensstandaard te onderhouden en dat het welzijn en de opleiding van ten laste komende overlevende kinderen verzekerd zijn.

Middelen om te voorzien in de sociale zekerheid van leerkrachten

139. 1) De bescherming van leerkrachten op het gebied van de sociale zekerheid dient zoveel mogelijk te geschieden door een algemene regeling die al naar gelang van toepassing is op personen werkzaam in de openbare sector of in de particuliere sector.

2) Wanneer er geen algemene regeling voor één of meer van de te dekken onvoorziene omstandigheden bestaat, dienen bijzondere al dan niet bij de wet voorgeschreven regelingen te worden getroffen.

3) Wanneer het peil van de uitkeringen op grond van een algemene regeling lager is dan dat voorzien in deze Aanbeveling, dient het door aanvullende regelingen te worden opgetrokken tot het aanbevolen niveau.

140. Er dient aandacht te worden besteed aan de mogelijkheid, vertegenwoordigers van de organisaties van leerkrachten te betrekken bij het beheer van de bijzondere en aanvullende regelingen, met inbegrip van de belegging van hun fondsen.

XII. HET TEKORT AAN LEERKRACHTEN

141. 1) Het leidende beginsel dient te zijn dat alle ernstige moeilijkheden betreffende het aanbod dienen te worden aangepakt met maatregelen die als uitzonderlijk worden erkend, die niet op enigerlei wijze aan de reeds vaststaande of vast te stellen beroepsnormen afbreuk doen of deze bedreigen en die voor de leerlingen het verlies aan onderwijs zo klein mogelijk doen zijn.

2) Erkennend dat bepaalde noodoplossingen die verband houden met het tekort aan leerkrachten, zoals veel te grote klassen en de onredelijke uitbreiding van lesuren, onverenigbaar zijn met de doeleinden en doelstellingen van het onderwijs en nadelig zijn voor de leerlingen, dienen de bevoegde autoriteiten noodzakelijke stappen te doen om deze noodoplossingen overbodig te maken en ze niet meer toe te passen.

142. In ontwikkelingslanden, waar de bij het aanbod ondervonden moeilijkheden programma's voor intensieve spoedopleiding van leerkrachten op korte termijn nodig kunnen doen zijn, dient een volledig professioneel en uitgebreid programma beschikbaar te zijn om een korps van deskundig opgeleide leerkrachten te vormen die bevoegd zijn het onderwijs te leiden en te besturen.

143. 1) Studenten die worden toegelaten tot de opleiding in spoedprogramma's, dienen te worden gekozen aan de hand van de normen geldend voor de toelating tot het gewone professionele programma of zelfs hogere normen, om zeker te stellen dat zij in staat zullen zijn later te voldoen aan de eisen van het volledige programma.

2) Regelingen en bijzondere faciliteiten, met inbegrip van extra-studieverlof met behoud van het volle salaris, dienen zulke studenten in staat te stellen hun bevoegdheden in diensttijd te voltooien.

144. 1) Voor zover mogelijk, dient onbevoegd personeel te werken onder nauwlettend toezicht en onder de leiding van volledig bevoegde leerkrachten.

2) Als voorwaarde voor voortgezette werkzaamheid dient van zodanige personen te worden geëist dat zij hun bevoegdheid verwerven of voltooien.

145. De autoriteiten dienen te erkennen dat verbeteringen in de maatschappelijke en economische status van leerkrachten, hun levens- en arbeidsomstandigheden, hun arbeidsvoorwaarden en de vooruitzichten voor hun carrière het beste middel zijn om bestaande tekorten aan bevoegde en ervaren leerkrachten te overwinnen en om aanzienlijke aan-

tallen volledig bevoegde personen aan te trekken tot en te behouden voor het onderwijs.

XIII. SLOTBEPALING

146. Waar leerkrachten een status genieten die in bepaalde opzichten gunstiger is dan die welke in deze Aanbeveling is voorzien, dienen de hierin genoemde voorwaarden niet te worden gebruikt om de reeds toegekende status te verlagen.

De vertaling in het Nederlands van de op 19 november 1968 te Parijs door de Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur aangenomen aanbeveling (Engelse tekst in rubriek J van *Trb.* 1969, 97) luidt als volgt:

Aanbeveling inzake het behoud van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, bijeengekomen in haar vijftiende zitting van 15 oktober tot 20 november 1968 te Parijs gehouden,

Overwegend dat de huidige beschaving en haar toekomstige ontwikkeling onder meer steunen op de culturele tradities van de volken der wereld, hun scheppende kracht en hun sociale en economische ontwikkeling,

Overwegend dat culturele goederen het voortbrengsel en getuigenis zijn van de verschillende tradities en van de geestelijke verworvenheden uit het verleden en derhalve een wezenlijk bestanddeel vormen van de persoonlijkheid van de volken der wereld,

Overwegend dat het dringend noodzakelijk is, deze zoveel mogelijk te behouden, al naar hun historische en kunstzinnige belangrijkheid, zodat de betekenis en de eigen waarde van culturele goederen doordringen in de geest der volken, die zich hierdoor bewust kunnen worden van hun eigen waardigheid,

Overwegend dat het behoud van culturele goederen en het toegankelijk maken daarvan in de geest van de Verklaring inzake de Beginselen van Internationale Culturele Samenwerking, aangenomen op 4 november 1966 tijdens haar veertiende zitting een middel vormt om het wederzijdse begrip tussen de volken te bevorderen en zodoende de zaak van de vrede te dienen,

Overwegend voorts dat het welzijn van alle volken mede afhangt van het voorhanden zijn van een gunstig en stimulerend leefmilieu en dat het behoud van culturele goederen uit alle tijdperken van de geschiedenis rechtstreeks tot een zodanig milieu bijdraagt,

Erkennend anderzijds de rol van de industrialisering, die in de wereldbeschaving een steeds belangrijker plaats gaat innemen, in de ontwikkeling van de volken en in hun geestelijke en nationale zelfverwerkelijking,

Overwegend evenwel dat de prehistorische, protohistorische en historische monumenten en overblijfselen, evenals talrijke bouwwerken uit latere tijden die van kunstzinnig, historisch of wetenschappelijk belang zijn, in steeds sterker mate worden bedreigd door openbare en particuliere werken die het gevolg zijn van industriële ontwikkeling en van verstedelijking,

Overwegend dat het evenzeer de plicht van de regeringen is de bescherming en het behoud van het culturele erfgoed van de mensheid te verzekeren, als de sociale en economische ontwikkeling te bevorderen,

Overwegend derhalve, dat het dringend noodzakelijk is, het beleid inzake het behoud van het culturele erfgoed en de veranderingen die ontstaan door de sociale en economische ontwikkeling met elkaar in overeenstemming te brengen, alsook ernstige pogingen te ondernemen om in een geest van ruim begrip en met inachtneming van een daartoe geëigend beleid van ruimtelijke ordening tegemoet te komen aan de vereisten van beide zijden,

Overwegend tevens dat een behoorlijke zorg voor het behoud en voor een voldoende mate van toegankelijkheid van culturele goederen in landen en gebieden die zulke schatten der mensheid bezitten, een uiterst belangrijke bijdrage vormt tot de sociale en economische ontwikkeling door het bevorderen van het nationale en internationale vreemdelingenverkeer,

Ten slotte overwegend dat de zekerste waarborg voor het behoud van culturele goederen ligt in de eerbied en de liefde ervoor bij de mensen zelf en ervan overtuigd dat zulke gevoelens ten eerste kunnen worden versterkt door passende maatregelen getroffen door de Lid-Staten,

Aan haar voorgelegd zijnde voorstellen betreffende de zorg voor het behoud van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, welke voorstellen als punt 16 op de agenda voor de zitting staan,

Besloten hebbend tijdens haar dertiende zitting dat de voorstellen inzake dit punt het onderwerp dienen te vormen van een internationale akte in de vorm van een Aanbeveling aan de Lid-Staten,

Neemt op deze negentiende dag van november 1968 deze Aanbeveling aan.

De Algemene Vergadering beveelt de Lid-Staten aan de onderstaande voorschriften in toepassing te brengen door het nemen van wetgevende of andere maatregelen van welke aard ook, die nodig zijn om binnen hun onderscheiden grondgebieden uitvoering te geven aan de in deze Aanbeveling vervatte normen en beginselen,

De Algemene Vergadering beveelt aan, dat Lid-Staten deze Aanbeveling onder de aandacht brengen van de autoriteiten of diensten die verantwoordelijk zijn voor openbare of particuliere werken, alsmede van de lichamen die verantwoordelijk zijn voor het behoud en de bescherming van monumenten, en terreinen van historische, kunstzinnige, oudheidkundige en wetenschappelijke betekenis. Zij beveelt aan dat de autoriteiten en lichamen die programma's opstellen voor het onderwijs en voor de ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer eveneens op de hoogte worden gebracht.

De Algemene Vergadering beveelt aan dat de Lid-Staten, op door haar te bepalen momenten en wijze, aan haar verslag uitbrengen over de stappen die zij hebben gedaan om uitvoering te geven aan deze Aanbeveling.

I. BEGRIPSOMSCHRIJVING

1. Voor de toepassing van deze Aanbeveling is de term „culturele goederen” van toepassing op:

- a. Onroerende goederen, zoals terreinen van oudheidkundige en historische of wetenschappelijke betekenis, bouwwerken of andere objecten van historische, wetenschappelijke, kunstzinnige of bouwkundige waarde, hetzij van godsdienstige hetzij van wereldlijke aard, met inbegrip van groepen van oude gebouwen, historische wijken in steden of landelijk bebouwde kommen en de gebouwen uit voorbije beschavingen, die van volkenkundig belang zijn en nog in goede staat verkeren. Hij is zowel van toepassing op onroerende goederen in de vorm van ruïnes boven de grond als op oudheidkundige of historische overblijfselen onder de grond. De term „culturele goederen” omvat mede de omgeving van zodanige goederen.
- b. Roerende goederen van cultureel belang met inbegrip van die welke thans nog aanwezig zijn in of oorspronkelijk deel uitgemaakt hebben van onroerend eigendom, alsook die, welke verborgen liggen onder de grond en gevonden kunnen worden op terreinen van oudheidkundige of historische betekenis of elders.

2. De term „culturele goederen” omvat niet alleen de als zodanig erkende en geregistreerde bouwkundige, oudheidkundige en historische terreinen en gebouwen, maar ook de niet geregistreerde en niet geïdentificeerde gebouwen uit het verleden, alsmede kunstzinnig of historisch belangrijke terreinen en gebouwen van jongere datum.

II. ALGEMENE BEGINSELEN

3. Maatregelen tot behoud van culturele goederen dienen zich uit te strekken tot het gehele grondgebied van de Staat en moeten niet beperkt blijven tot bepaalde monumenten, terreinen en groepen van gebouwen.

4. Er dienen uit een oogpunt van bescherming lijsten te worden bijgehouden van al dan niet in de wettelijke registratie opgenomen belangrijke culturele goederen. Indien zodanige lijsten niet bestaan, dient bij de opstelling ervan de voorrang te worden gegeven aan een grondige taxatie van culturele goederen in die gebieden waar zij worden bedreigd door openbare of particuliere werken.

5. Er dient terdege rekening te worden gehouden met de relatieve betekenis van de betrokken culturele goederen wanneer maatregelen worden vastgesteld die nodig zijn voor de:

- a. Bescherming van een geheel terrein of een groep van gebouwen dan wel van een bouwvorm of enige andere vorm van onroerende culturele goederen tegen de gevolgen van openbare of particuliere werken;
- b. Bescherming of redding van culturele goederen indien het gebied waar zij worden aangetroffen wijziging ondergaat als gevolg van openbare of particuliere werken en het geheel of een gedeelte van de betreffende culturele goederen dient te worden behouden en verplaatst.

6. De maatregelen dienen verschillend van aard te zijn al naar gelang het karakter, de omvang en de ligging van de culturele goederen en de aard van de gevaren die hen bedreigen.

7. Maatregelen voor het behoud of de bescherming van culturele goederen dienen zowel preventief als correctief te zijn.

8. Er dienen welbewust preventieve en correctieve maatregelen te worden genomen tot bescherming of behoud van culturele goederen wanneer zij worden bedreigd door openbare of particuliere werken waardoor zij kunnen worden beschadigd of vernietigd, zoals:

- a. Stadsuitbreiding en vernieuwingsprojecten, ook al worden daarbij op de lijst geplaatste monumenten behouden, soms met gelijktijdige afbraak van minder belangrijke bouwwerken, wat tot het resultaat leidt dat het historisch verband en de totale omgeving van een historische stadswijk worden vernietigd;
- b. Soortgelijke projecten in gebieden waar groepen van volkenkundig interessante bouwwerken die als groep culturele waarde hebben, het gevaar lopen te worden vernietigd wegens het ontbreken van een geregistreerd afzonderlijk monument;
- c. Onoordeelkundige verbouwing en herstel van afzonderlijke historische gebouwen;
- d. De aanleg of wijziging van hoofdwegen die een bijzonder gevaar vormen voor terreinen of historisch belangrijke bouwwerken of groepen van bouwvormen;

- e. De bouw van dammen voor bevoeiing, hydro-elektrische energie of als waterkering;
- f. De aanleg van pijpleidingen en van energie- en toevoerleidingen voor elektriciteit;
- g. Landbouwkundige ondernemingen met inbegrip van diep ploegen, drainering en bevoeiing, het ontbossen en nivelleren van de grond en bebossing;
- h. Werken die nodig zijn wegens de uitbreiding van de industrie en de technische vooruitgang van de geïndustrialiseerde samenleving, zoals luchthavens, werkzaamheden in mijnen en groeven en het uitbaggeren en verbeteren van kanalen en havens.

9. De Lid-Staten dienen voldoende voorrang te geven aan maatregelen die nodig zijn voor het behoud ter plaatse van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, ten einde het behoud van de historische associaties en de continuïteit te waarborgen. Wanneer allesoverheersende economische of sociale omstandigheden het nodig maken dat culturele goederen worden verplaatst, prijsgegeven of vernietigd, dienen de bergings- of reddingswerkzaamheden altijd een zorgvuldige bestudering van de betrokken culturele goederen te omvatten, alsmede de opstelling van een uitvoerige documentatie.

10. De resultaten van onderzoekingen van wetenschappelijke of historische betekenis die worden verricht in verband met reddingswerkzaamheden, vooral wanneer de onroerende culturele goederen geheel of voor een groot deel moeten worden prijsgegeven of vernietigd, dienen te worden gepubliceerd of op andere wijze ter beschikking gesteld voor later onderzoek.

11. Belangrijke bouwwerken en andere monumenten die zijn verplaatst om ze te redden van vernietiging door openbare of particuliere werken, dienen te worden geplaatst op een terrein of in een omgeving, die overeenkomst vertoont met de vroegere situatie in natuurlijk, historisch en kunstzinnig opzicht.

12. Belangrijke roerende culturele goederen, met inbegrip van representatieve voorbeelden van voorwerpen gevonden bij oudheidkundige opgravingen of ter beschikking gekomen bij bergingswerkzaamheden, dienen te worden bewaard voor bestudering of tentoongesteld in instellingen zoals musea, met inbegrip van plaatselijke musea, of universiteiten.

III. MAATREGELEN VOOR BEHOUD EN REDDING

13. Het behoud of de redding van culturele goederen die in gevaar worden gebracht door openbare of particuliere werken dient te worden verzekerd met de hieronder aangegeven middelen, met dien verstande

dat de gedetailleerde maatregelen ten deze dienen te worden bepaald door de wetgeving en de staatsorganisatie:

- a. Wetgeving;
- b. Financiën;
- c. Administratieve maatregelen;
- d. Voorgescreven maatregelen voor het behoud en de redding van culturele goederen;
- e. Sancties;
- f. Herstelwerkzaamheden;
- g. Beloningen;
- h. Advies;
- i. Educatieve programma's.

Wetgeving

14. De Lid-Staten dienen op landelijk en plaatselijk niveau wetgeven- de maatregelen te nemen of te handhaven nodig ter verzekering van het behoud of de redding van culturele goederen, die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, zulks overeenkomstig de normen en beginselen vervat in deze Aanbeveling.

Financiën

15. De Lid-Staten dienen er voor te zorgen dat voldoende gelden beschikbaar zijn voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken. Hoewel onderscheid in wettelijke stelsels en tradities, alsmede onderlinge verschillen in wat aan middelen beschikbaar is, het als uitgangspunt aannemen van gelijke maatregelen uitsluiten, dient het volgende in acht te worden genomen:

- a. De nationale of plaatselijke autoriteiten verantwoordelijk voor de bescherming van culturele goederen dienen over voldoende gelden te beschikken om het behoud of de redding te kunnen verzorgen van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, dan wel
- b. De kosten voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, met inbegrip van voorafgaand oudheidkundig onderzoek, dienen deel uit te maken van de begroting van de bouwkosten, dan wel
- c. Er moet worden voorzien in de mogelijkheid de beide in de sub- paragrafen a en b hierboven genoemde methoden te combineren.

16. In geval van buitengewone kosten, veroorzaakt door de omvang en de ingewikkeldheid van de vereiste werkzaamheden, dienen er mogelijkheden aanwezig te zijn voor het verkrijgen van toegevoegde

fondsen, op basis van een speciale wetgeving, door bijzondere subsidiëring, door middel van een nationaal fonds voor monumenten of op andere passende wijze. De diensten die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van culturele goederen dienen te worden gemachtigd tot toekenning of benutting van deze buiten de normale begroting vallende bijdragen in de kosten, die nodig zijn voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken.

17. De Lid-Staten dienen de eigenaars van bouwwerken van historisch of kunstzinnig belang, daaronder ook te rekenen bouwwerken die deel uitmaken van een volkenkundig belangrijke groepering, of bewoners van een historische stadswijk of historische landelijke bebouwde kommen aan te moedigen tot het behoud van het karakter en de schoonheid van hun culturele goederen, die anders zouden worden bedreigd door openbare of particuliere werken, en wel door:

- a. Gunstige belastingtarieven, dan wel
- b. De vorming, door passende wetgevende maatregelen, van een fonds om door subsidies, leningen of andere maatregelen aan plaatselijke autoriteiten, instellingen en particuliere eigenaars van bouwwerken van kunstzinnige, bouwkundige, wetenschappelijke of historische waarde met inbegrip van groepen van bouwwerken van volkenkundige betekenis, bijstand te verlenen bij het onderhouden daarvan of bij het op geschikte wijze aanpassen voor gebruiksdoeleinden die zouden voldoen aan de behoeften van de huidige samenleving, dan wel
- c. De mogelijkheid om te voorzien in een combinatie van de beide in de subparagrafen a en b hierboven genoemde methoden.

18. Indien de culturele goederen niet wettelijk geregistreerd of op andere wijze beschermd zijn dient de eigenaar de mogelijkheid te hebben deze vorm van steun van de desbetreffende autoriteiten te vragen.

19. Nationale of plaatselijke autoriteiten, alsmede particuliere eigenaars dienen, wanneer zij de kosten berekenen voor het behoud van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, rekening te houden met de intrinsieke waarde van deze goederen en ook met de bijdrage die zij aan de economie kunnen leveren als toeristische attractie.

Administratieve maatregelen

20. De verantwoordelijkheid voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken dient te worden toevertrouwd aan daarvoor geschikte officiële organen. Wanneer er reeds officiële organen of diensten voor de bescherming van culturele goederen bestaan, dienen deze organen of diensten met de verantwoordelijkheid te worden belast voor de bescherming van culturele goederen tegen de gevaren die worden veroorzaakt door

openbare of particuliere werken. Indien zodanige diensten niet bestaan, dienen bijzondere organen of diensten in het leven te worden geroepen voor de bescherming van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, en ofschoon de verschillen in grondwettelijke voorschriften en tradities de aanneming van een uniform stelsel uitsluiten, dienen bepaalde gemeenschappelijke beginselen te worden aanvaard:

- a. Er dient een coördinerend of raadgevend lichaam te zijn, bestaande uit vertegenwoordigers van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van culturele goederen, voor openbare en particuliere werken, en voor ruimtelijke ordening, alsmede van instellingen voor onderzoek en onderwijs; dit lichaam dient bevoegd te zijn advies uit te brengen omtrent het behoud van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken en in het bijzonder omtrent de met elkaar strijdige belangen van openbare of particuliere werken en het behoud of de redding van culturele goederen.
- b. Ook provinciale, gemeentelijke of andere plaatselijke autoriteiten dienen diensten te hebben die verantwoordelijk zijn voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken. Deze diensten dienen een beroep te kunnen doen op de bijstand van diensten op landelijk niveau of andere passende lichamen al naar gelang hun vermogens en verlangens.
- c. De diensten die verantwoordelijk zijn voor de bescherming van culturele goederen dienen over voldoende personeel te beschikken, dat deskundig is op het gebied van de monumentenzorg en de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, zoals architecten, stedenbouwkundigen, oudheidkundigen, geschiedkundigen, inspecteurs en andere specialisten en technici.
- d. Er dienen administratieve maatregelen te worden genomen ter coördinatie van het werk van de verschillende diensten die verantwoordelijk zijn voor bescherming van culturele goederen met dat van andere diensten die verantwoordelijk zijn voor openbare en particuliere werken en met dat van eventuele andere afdelingen of diensten wier verantwoordelijkheid raakt aan het vraagstuk van het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare en particuliere werken.
- e. Er dienen administratieve maatregelen te worden genomen tot oprichting van een gezagsorgaan of commissie belast met de programma's voor stadsontwikkeling in alle gemeenten met (al dan niet geregistreerde) historische wijken, terreinen, groepen van bouwwerken en afzonderlijke monumenten die bescherming behoeven tegen openbare en particuliere bouwwerkzaamheden.

21. In het stadium van het voorafgaande onderzoek van elk project dat bouwwerkzaamheden inhoudt op een plaats van erkend cultureel belang of waar waarschijnlijk voorwerpen van oudheidkundige of historische betekenis kunnen worden aangetroffen, dienen er op regionaal of gemeentelijk niveau verschillende varianten van het project te worden uitgedacht alvorens een beslissing wordt genomen. De keuze tussen deze varianten dient te worden gemaakt op basis van een vergelijkend onderzoek waarin alle mogelijkheden naast elkaar worden geplaatst, opdat de meest voordelige oplossing, zowel economisch als vanuit het oogpunt van het behoud of de redding van culturele goederen, kan worden gekozen.

Procedures voor de bescherming en de redding van culturele goederen

22. Lange tijd voordat een aanvang wordt gemaakt met een openbaar of particulier werk dat culturele goederen zou kunnen bedreigen, dienen grondige onderzoeken te worden verricht ten einde vast te stellen:

- a. De te nemen maatregelen om belangrijke culturele goederen ter plaatse te behouden;
- b. De omvang van de reddingswerkzaamheden die nodig zouden zijn, zoals de keuze van oudheidkundig belangrijke plaatsen waar opgravingen zouden moeten worden verricht, bouwwerken die zouden moeten worden verplaatst en roerende culturele goederen die zouden moeten worden geborgen, enz.

23. Maatregelen voor het behoud of de redding van culturele goederen dienen te worden uitgevoerd lange tijd vóór de aanvang van openbare of particuliere werken. In gebieden van oudheidkundig of cultureel belang, zoals historische steden, dorpen, terreinen en gebieden, die in ieder land door de wet dienen te worden beschermd, dient de aanvang van nieuwe werken afhankelijk te worden gesteld van het al of niet uitgevoerd zijn van voorafgaande oudheidkundige opgravingen. Indien nodig dienen de werken te worden uitgesteld om zekerheid te verkrijgen dat afdoende maatregelen zijn genomen voor de bescherming of de redding van de betrokken culturele goederen.

24. Belangrijke oudheidkundige plaatsen en in het bijzonder prehistorische plaatsen, daar deze moeilijk te herkennen zijn, historische kernen in stads- of plattelandsgebieden, groepen van oude bouwwerken, gebouwen van volkenkundig belang uit voorbije beschavingen en andere onroerende culturele goederen die anders zouden worden bedreigd door openbare of particuliere werken, dienen te worden beschermd door afbakening of registratie:

- a. Oudheidkundige overblijfselen dienen te worden afgebakend of te worden geregistreerd en indien nodig dient onroerend goed te worden gekocht om zo een grondige opgraving of het behoud van de op het terrein gevonden ruïnes mogelijk te maken.

b. Historische wijken in stads- of plattelandscentra en groepen oude bouwwerken dienen te worden afgebakend en er dienen passende voorschriften te worden uitgevaardigd om hun ligging en aard veilig te stellen, zoals de oplegging van controle op de mate waarin historisch of kunstzinnig belangrijke bouwwerken kunnen worden vernieuwd en de soort en het ontwerp van nieuwe bouwwerken die in de omgeving kunnen worden toegevoegd. Het behoud van monumenten dient een absolute eis te zijn van elk goed uitgewerkt plan voor stadsvernieuwing, vooral in historisch belangrijke steden of gebieden. Soortgelijke voorschriften dienen te gelden voor de omgeving van een geregistreerd monument of geregistreerd terrein en de situatie daarvan om haar natuurlijk verband en karakter veilig te stellen. Er dient terdege aandacht te worden besteed aan de aanpassing van de gewone voorschriften voor nieuwbouw; deze dienen terzijde te worden gesteld wanneer nieuwe bouwwerken in een historisch gebied worden opgetrokken. Gewone soorten handelsreclame door middel van aanplakbiljetten en verlichte aankondigingen dienen te worden verboden, doch aan handelsondernemingen zou kunnen worden toegestaan van hun aanwezigheid te doen blijken door middel van oordeelkundig aangebrachte borden.

25. De Lid-Staten dienen verplicht te stellen dat personen die gedurende de uitvoering van openbare of particuliere werken oudheidkundige overblijfselen vinden, deze zo spoedig mogelijk aangeven bij de bevoegde dienst. Er dient een zorgvuldig onderzoek te worden ingesteld door de betrokken dienst en indien de vindplaats belangrijk is, dient de bouw te worden uitgesteld om een grondige opgraving mogelijk te maken, waarbij terdege rekening wordt gehouden met, of een passende vergoeding wordt gegeven voor, de ontstane vertraging.

26. De Lid-Staten dienen regelingen te treffen voor de verwerving door middel van aankoop door de nationale of de plaatselijke overheid en door andere daarvoor geschikte instellingen van belangrijke culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken. Indien nodig dient een zodanige verwerving te kunnen geschieden door onteigening.

Sancties

27. De Lid-Staten dienen stappen te nemen ten einde te verzekeren dat vergrijpen, opzettelijk dan wel door nalatigheid, tegen het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken, ernstig worden gestraft krachtens hun Wetboek van Strafrecht, dat dient te voorzien in boetes of gevangenisstraf of beide. Bovendien zouden de volgende maatregelen kunnen worden toegepast:

a. Wanneer mogelijk, herstel in de vorige toestand van de plaats of het bouwwerk op kosten van degenen die verantwoordelijk zijn voor de toegebrachte schade;

- b. In geval van een toevallige oudheidkundige vondst, betaling van een schadevergoeding aan de Staat wanneer onroerende culturele goederen zijn beschadigd, vernietigd of veronachtzaamd; confiscatie zonder vergoeding wanneer een roerend voorwerp verborgen is gehouden.

Herstelwerkzaamheden

28. Wanneer de aard van de goederen zulks toelaat, dienen de Lid-Staten de nodige maatregelen te nemen ter verzekering van het herstel, de restauratie of de reconstructie van culturele goederen die zijn beschadigd door openbare of particuliere werken. Tevens dienen zij te voorzien in de mogelijkheid dat van plaatselijke autoriteiten of particuliere eigenaars van belangrijke culturele goederen wordt verlangd, dat herstelwerkzaamheden of restauraties uitgevoerd worden, indien nodig met technische en financiële bijstand.

Beloningen

29. De Lid-Staten dienen personen, verenigingen en gemeentelijke overheden aan te moedigen tot deelneming aan programma's voor het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken. Hiertoe strekkende maatregelen zouden kunnen omvatten:

- a. Het uitkeren van beloningen aan personen die mededeling doen van verborgen oudheidkundige vondsten of die zulke voorwerpen inleveren.
- b. Toekenning van oorkonden, medailles of andere bewijzen van erkentelijkheid aan personen, ook indien deze in overheidsdienst zijn, verenigingen, instellingen of gemeentelijke overheden, die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt op het gebied van het behoud of de redding van culturele goederen die bedreigd worden door openbare of particuliere werken.

Advies

30. De Lid-Staten dienen personen, verenigingen of gemeentelijke overheden wie het ontbreekt aan de vereiste ervaring of aan personeel, technisch advies of toezicht te bieden ten einde passende normen te kunnen aanhouden bij het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken.

Educatieve programma's

31. In een geest van internationale samenwerking dienen de Lid-Staten stappen te doen ter stimulering en ontwikkeling bij hun onderdanen van de belangstelling en de eerbied voor het culturele erfgoed uit het verleden en voor hun eigen tradities en andere, zulks ten bate van het behoud of de redding van culturele goederen die worden bedreigd door openbare of particuliere werken.

32. Bijzondere publikaties, artikelen in de pers en radio- en televisie-uitzendingen dienen bekendheid te geven aan de aard van de gevaren voor culturele goederen voortvloeiend uit de ondoordachte opzet van openbare of particuliere werken alsook aan gevallen waarin met succes culturele goederen zijn behouden of geborgen.

33. Onderwijsinstellingen, verenigingen van historische of culturele aard, openbare lichamen die betrokken zijn bij het vreemdelingenverkeer en verenigingen voor volksonderwijs dienen in hun programma bekendheid te geven aan de gevaren voor culturele goederen voortvloeiend uit kortzichtigheid bij het ondernemen van openbare of particuliere werken en de nadruk te leggen op het feit dat projecten voor de bescherming van culturele goederen bijdragen tot de internationale goede verstandhouding.

34. Musea, onderwijsinstellingen en andere belangstellende organisaties dienen speciale tentoonstellingen in te richten betreffende de gevaren voor culturele goederen voortvloeiende uit ongecontroleerde openbare of particuliere werken en betreffende de maatregelen die getroffen zijn om culturele goederen die werden bedreigd te behouden of te redden.

De Algemene Vergadering van de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur heeft tijdens haar veertiende zitting op 4 november 1966 aangenomen een verklaring van de beginselen van internationale culturele samenwerking waarvan de tekst als volgt luidt:

Declaration of the principles of international cultural co-operation

The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, met in Paris for its fourteenth session, this fourth day of November 1966, being the twentieth anniversary of the foundation of the Organisation.

Recalling that the Constitution of the Organization declares that "since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defences of peace must be constructed" and that the peace must be founded, if it is not to fail, upon the intellectual and moral solidarity of mankind,

Recalling that the Constitution also states that the wide diffusion of culture and the education of humanity for justice and liberty and peace are indispensable to the dignity of man and constitute a sacred duty which all nations must fulfil in a spirit of mutual assistance and concern,

Considering that the Organization's Member States, believing in the pursuit of truth and the free exchange of ideas and knowledge, have agreed and determined to develop and to increase the means of communication between their peoples,

Considering that, despite the technical advances which facilitate the development and dissemination of knowledge and ideas, ignorance of the way of life and customs of peoples still presents an obstacle to friendship among the nations, to peaceful co-operation and to the progress of mankind,

Taking account of the Universal Declaration of Human Rights, the Declaration of the rights of the child, the Declaration on the granting of independence to colonial countries and peoples, the United Nations Declaration on the elimination of all forms of racial discrimination, the Declaration on the promotion among youth of the ideals of peace, mutual respect and understanding between peoples, proclaimed successively by the General Assembly of the United Nations, and the Declaration on the inadmissibility of intervention in the domestic affairs of States and the protection of their independence and sovereignty,

Convinced by the experience of the Organization's first twenty years that if international cultural co-operation is to be strengthened, its principles require to be affirmed,

Proclaims this Declaration of the principles of international cultural co-operation, to the end that governments, authorities, organizations, associations and institutions responsible for cultural activities may constantly be guided by these principles, and for the purpose, as set out in the Constitution of the Organization, of advancing, through the educational, scientific and cultural relations of the peoples of the world, the objectives of peace and welfare that are defined in the Charter of the United Nations:

Article I

1. Each culture has a dignity and value which must be respected and preserved.
2. Every people has the right and the duty to develop its culture.
3. In their rich variety and diversity, and in the reciprocal influences they exert on one another, all cultures form part of the common heritage belonging to all mankind.

Article II

Nations shall endeavour to develop the various branches of culture side by side and, as far as possible, simultaneously, so as to establish a harmonious balance between technical progress and the intellectual and moral advancement of mankind.

Article III

International cultural co-operation shall cover all aspects of intellectual and creative activities relating to education, science and culture.

Article IV

The aims of international cultural co-operation in its various forms, bilateral or multilateral, regional or universal, shall be:

1. To spread knowledge, to stimulate talent and to enrich cultures;
2. To develop peaceful relations and friendship among the peoples and bring about a better understanding of each other's way of life;
3. To contribute to the application of the principles set out in the United Nations declarations that are recalled in the Preamble to this Declaration;
4. To enable everyone to have access to knowledge, to enjoy the arts and literature of all peoples, to share in advances made in science in all parts of the world and in the resulting benefits, and to contribute to the enrichment of cultural life;
5. To raise the level of the spiritual and material life of man in all parts of the world.

Article V

Cultural co-operation is a right and a duty for all peoples and all nations, which should share with one another their knowledge and skills.

Article VI

International co-operation, while promoting the enrichment of all cultures through its beneficent action, shall respect the distinctive character of each.

Article VII

1. Broad dissemination of ideas and knowledge, based on the freest exchanges and discussion, is essential to creative activity, the pursuit of truth and the development of the personality.
2. In cultural co-operation, stress shall be laid on ideas and values conducive to the creation of a climate of friendship and peace. Any mark of hostility in attitudes and in expression of opinion shall be avoided. Every effort shall be made, in presenting and disseminating information, to ensure its authenticity.

Article VIII

Cultural co-operation shall be carried on for the mutual benefit of all the nations practising it. Exchanges to which it gives rise shall be arranged in a spirit of broad reciprocity.

Article IX

Cultural co-operation shall contribute to the establishment of stable long-term relations between peoples, which should be subjected as little as possible to the strains which may arise in international life.

Article X

Cultural co-operation shall be specially concerned with the moral and intellectual education of young people in a spirit of friendship, international understanding and peace and shall foster awareness among States of the need to stimulate talent and promote the training of the rising generations in the most varied sectors.

Article XI

1. In their cultural relations, States shall bear in mind the principles of the United Nations. In seeking to achieve international co-operation, they shall respect the sovereign equality of States and shall refrain from intervention in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any State.

2. The principles of this Declaration shall be applied with due regard for human rights and fundamental freedoms.

Uitgegeven de zestiende oktober 1970.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.